

Aan: De leden van de Eilandsraad van
het openbaar lichaam Bonaire
Kralendijk
Bonaire

Bedrijfsvoering en Ondersteuning

Uw brief van: P8A.2022001489
Ons nummer:
Datum: MAY 18 2022
Betreft: aanbieding jaarrekening 2021

Geachte leden van de eilandsraad,

Volgens artikel 28 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet Fin BES) dient het bestuurscollege verantwoording aan de eilandsraad af te leggen inzake de realisatie van het voorgaande jaar door middel van het overleggen van een jaarrekening en jaarverslag.

Wij bieden u de digitale versie van de jaarrekening 2021 met bijbehorende controleverklaring, accountantsverslag in afwachting van de ingebonden exemplaren.

De jaarrekening 2021 heeft een positief resultaat van USD 1.061.841.

Met de behandeling en vaststelling van de jaarrekening voldoet het openbaar lichaam Bonaire aan artikelen 28 lid 1 t/m 3 en 31 lid 1 van de wet FinBES en zal in staat om de stukken vòòr 15 juli a.s. aan de minister aan te bieden.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

het bestuurscollege van het eilandgebied Bonaire,

de gezaghebber,

de eilandsecretaris,

Bijlagen:

Controle verklaring
Accountantsverslag
Concept raadbesluit ter vaststelling van de jaarrekening

Correspondentieadres

Kaya Grandi 51 | Kralendijk, Bonaire C.N.
Tel. (+599) 717-5330 | Fax. (+599) 717-8416
www.bonairegov.com

Eilandsraadsbesluit van
(archiefr.

DE EILANDSRAAD VAN HET OPENBAAR LICHAAM BONAIRE

Overwegende:

dat de Wet financiën Bonaire, Sint Eustatius en Saba (FinBES) voorschrijft dat het bestuurscollege zich dient te verantwoorden voor de eilandsraad over het in betreffend jaar gevoerde bestuur;
de jaarrekening dient te worden aangeboden aan de minister door tussenkomst van het College financieel toezicht, en
dat de eilandsraad met de vaststelling van de jaarrekening de leden van het bestuurscollege decharge verleend voor verdere gevolgen naar aanleiding van haar financieel beheer.

Gelezen:

de verklaring van de Astrium van 13 mei 2022.

Gelet op:

de artikelen 28 tot met 32 van de FinBES.

HEEFT BESLOTEN:

Akkoord te gaan met de vaststelling van de jaarrekening 2021 en het voordelige jaarresultaat van USD 1.061.841 toe te voegen aan de algemene reserve en voor het jaar 2022 uit de algemene reserve de volgende bedragen beschikbaar te stellen:

1. Voor de ondersteuning van de eilandsraad USD 110.000;
2. Voor de viering van het 70 jarig bestaan van de Eilandsraad USD 50.000.

Behoudens later in rechte gebleken onregelmatigheden de leden van het bestuurscollege te dechargeren voor het in de jaarrekening verantwoorde financieel beheer.

Aldus besloten in de openbare vergadering van,

De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire,

De voorzitter,

de eilandgriffier,

Dit afschrift te zenden aan:
Bestuurscollege en Financien

Aan de Eilandsraad van het
Openbaar Lichaam Bonaire
T.a.v. de griffier van de Eilandsraad,
mevrouw mr. S.M. Martha-Pieter
Plaza Reina Wilhelmina 1
Kralendijk - Bonaire

Datum
13 mei 2022

Ons kenmerk
2022-AV-3000830.701

Onderwerp
Accountantsverslag 2021

Geachte leden van de Eilandsraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2021. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2021, en voor het beoordelen van de financiële positie van het Openbaar Lichaam Bonaire (hierna: **OLB**).

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuurscollege. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2021 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van het Openbaar Lichaam Bonaire.

Wij hebben deze rapportage met uw bestuurscollege besproken en eventuele vragen die er waren, beantwoord. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Het verslag van bevindingen is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2021. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole

Wij bedanken de medewerkers van het Openbaar Lichaam Bonaire voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Hoogachtend,

Astrium Overheidsaccountants B.V.

drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

Drs. R.A.D. Knoester RA

Accountantsverslag

Openbaar Lichaam Bonaire – Boekjaar 2021

1. Inleiding

In het kader van de door de Eilandsraad aan ons verstrekte opdracht voor de controle van de jaarrekening 2021 van het Openbaar Lichaam Bonaire (hierna OLB) brengen wij u hierbij verslag uit van onze belangrijkste bevindingen naar aanleiding van onze eindejaars controlewerkzaamheden die wij onlangs hebben uitgevoerd.

Dit accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarrekening 2021. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van het OLB.

Onze werkzaamheden zijn erop gericht een oordeel te kunnen geven over de jaarrekening 2021 van het OLB en niet primair op het opsporen van fraudes of onregelmatigheden in uw organisatie. De bevindingen in deze brief zijn daarom beperkt tot de punten die voortvloeien uit de controle van de jaarrekening.

Het accountantsverslag is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1	Inleiding
Hoofdstuk 2	Kernpunten van de controle
Hoofdstuk 3	Analyse vermogen en resultaat
Hoofdstuk 4	Follow up bevindingen 2020
Hoofdstuk 5	Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2021
Hoofdstuk 6	Interne beheersing en automatisering
Hoofdstuk 7	Rechtmatigheid
Hoofdstuk 8	Overige bevindingen en aandachtspunten

Bijlagen:

A.	Niet-gecorrigeerde controleverschillen
B.	Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

2. Kernpunten van de controle

2. Kernpunten van de controle

2.1 Controleverklaring	<p>De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging.</p> <p>De uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in het voornemen om een goedkeurende controleverklaring voor de getrouwheid en rechtmatigheid af te geven over de eindbalans per 31 december 2021.</p> <p>Over het gehele boekjaar 2021 dient echter wel een verklaring van oordeelonthouding te worden afgegeven. De jaarcijfers 2020 inclusief de eindbalans per 31 december 2020 zijn immers voorzien van een controleverklaring van oordeelonthouding. Wij verwijzen naar hoofdstuk 4 van dit accountantsverslag waarin de follow up over de bevindingen 2020 is opgenomen.</p> <p>Wij benadrukken dat voor het boekjaar 2022, indien het OLB voortvarend aan de slag blijft met haar financiële beheer, de opmerkingen uit 2020 en 2021 zijn ondervangen door het OLB. Het ligt in de lijn der verwachting dat, onder de restrictie dat de kwaliteit van het financiële beheer en de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) wordt gecontinueerd en verder wordt verbeterd, over het boekjaar 2022 een (volledige) goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven. Wij zullen hiervoor in het najaar 2022 geregeld de ‘vinger aan de pols’ houden om te bepalen dat de kwaliteit van het financieel beheer en de AO/IB verbeterd en niet verslapt.</p>
2.2 Reikwijdte van de controle	<p>Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2021 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Tijdens de uitvoering hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>
2.3 Grondslagen	<p>De accountantscontrole omvat onder meer een onderzoek naar de toepassing van de juistheid van de grondslagen in de jaarrekening. Naar onze mening zijn de door het bestuurscollege gekozen grondslagen voor waardering en resultaatbepaling aanvaardbaar, conform wet- en regelgeving en consistent toegepast. In het boekjaar 2021 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van de belangrijkste verslaggevingsgrondslagen uit het BBV-BES.</p>

2.4 Onafhankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van het OLB en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. ▪ Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en het OLB, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. ▪ Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid. 																												
2.5 Schattingen	<p>Schattingen op basis waarvan een aantal jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van de directie en het bestuurscollege. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld. Wij hebben vastgesteld dat de schattingen en veronderstellingen aanvaardbaar zijn in het kader van de jaarrekening als geheel.</p>																												
2.6 Goedkeurings- en rapporterings-tolerantie	<p>De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2021 is \$ 541.000 (2020: \$ 465.000). Deze materialiteit vloeit voort uit de wettelijk voorgeschreven (minimum)vereisten, zoals het door de Eilandsraad vastgestelde controleprotocol uit 2017, hetgeen voldoet aan de wettelijke minimumvereisten.</p> <table border="1" data-bbox="539 810 1955 1380"> <thead> <tr> <th data-bbox="539 810 1016 866" style="background-color: #00FF00;">Goedkeuringstoleranties</th> <th data-bbox="1016 810 1471 866"></th> <th data-bbox="1471 810 1955 866"></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="539 866 1016 922">Fouten</td> <td data-bbox="1016 866 1471 922">1% van de totale lasten</td> <td data-bbox="1471 866 1955 922">\$ 541.000 (2020: \$ 465.000)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 922 1016 978">Onzekerheden</td> <td data-bbox="1016 922 1471 978">3% van de totale lasten</td> <td data-bbox="1471 922 1955 978">\$ 1.623.000 (2020: \$ 1.395.000)</td> </tr> <tr> <th data-bbox="539 978 1016 1034" style="background-color: #00FF00;">Rapporteringstoleranties</th> <th data-bbox="1016 978 1471 1034"></th> <th data-bbox="1471 978 1955 1034"></th> </tr> <tr> <td data-bbox="539 1034 1016 1090">Fouten</td> <td data-bbox="1016 1034 1471 1090"></td> <td data-bbox="1471 1034 1955 1090">\$ 100.000</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 1090 1016 1145">Onzekerheden</td> <td data-bbox="1016 1090 1471 1145"></td> <td data-bbox="1471 1090 1955 1145">\$ 100.000</td> </tr> <tr> <th data-bbox="539 1145 1016 1281" style="background-color: #00FF00;">Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i></th> <th data-bbox="1016 1145 1471 1281" style="background-color: #00FF00;">Getrouwheid</th> <th data-bbox="1471 1145 1955 1281" style="background-color: #00FF00;">Rechtmatigheid</th> </tr> <tr> <td data-bbox="539 1281 1016 1337">Fouten</td> <td data-bbox="1016 1281 1471 1337">\$ 72.000</td> <td data-bbox="1471 1281 1955 1337">\$ 72.000</td> </tr> <tr> <td data-bbox="539 1337 1016 1380">Onzekerheden</td> <td data-bbox="1016 1337 1471 1380">n.v.t.</td> <td data-bbox="1471 1337 1955 1380">n.v.t.</td> </tr> </tbody> </table>		Goedkeuringstoleranties			Fouten	1% van de totale lasten	\$ 541.000 (2020: \$ 465.000)	Onzekerheden	3% van de totale lasten	\$ 1.623.000 (2020: \$ 1.395.000)	Rapporteringstoleranties			Fouten		\$ 100.000	Onzekerheden		\$ 100.000	Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Fouten	\$ 72.000	\$ 72.000	Onzekerheden	n.v.t.	n.v.t.
Goedkeuringstoleranties																													
Fouten	1% van de totale lasten	\$ 541.000 (2020: \$ 465.000)																											
Onzekerheden	3% van de totale lasten	\$ 1.623.000 (2020: \$ 1.395.000)																											
Rapporteringstoleranties																													
Fouten		\$ 100.000																											
Onzekerheden		\$ 100.000																											
Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Getrouwheid	Rechtmatigheid																											
Fouten	\$ 72.000	\$ 72.000																											
Onzekerheden	n.v.t.	n.v.t.																											

2.7 Analyse vermogen en resultaat	Het gerealiseerde resultaat (voor resultaatbestemming) bedraagt \$ 1.062.000 positief versus een negatief begroot resultaat (voor resultaatbestemming) van \$ 1.306.000. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij u naar de bestuurlijke samenvatting in hoofdstuk 3 van de jaarstukken 2021. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op het resultaat en de ontwikkeling van het (weerstands)vermogen.
2.8 Voorzieningen	Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van het OLB toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV-BES. Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Naar analogie van deze verplichting uit het BBV-BES is de voorziening meerjarig onderhoud wegen ad \$ 203.000 vrijgevallen in de jaarrekening 2021.

3. Analyse vermogen en resultaat

3. Analyse vermogen en resultaat

3.1 Eigen vermogen	<p>Het BBV-BES kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Het OLB mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van het OLB is geweest (x \$ 1.000).</p>	
	Resultaat 2021	(x \$ 1.000)
	De totale baten van het OLB over 2021 bedragen:	\$ 55.159
	De totale lasten van het OLB over 2021 bedragen:	\$ 54.097
	Het positieve resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	\$ 1.062
	Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	\$ 8.373
	Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Deze gelden zijn uitgetrokken uit de reserves:	\$ 7.366
	Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer toegevoegd aan de reserves dan onttrokken):	\$ 1.007
	Gerealiseerd resultaat 2021 na reservemutaties	\$ 2.069

3.2 Financiële positie	Het eigen vermogen van het OLB bedraagt per ultimo 2021 \$ 70,190 miljoen inclusief het positieve resultaat over 2021. Het verloop van het eigen vermogen in 2021 kan als volgt worden samengevat.	
		Bedrag * \$ 1.000
	Eigen vermogen per 1 januari 2021	43.344
	Gerealiseerd resultaat 2021 voor reservemutaties	1.062 (+)
	Mutaties in reserves 2021 (meer gedoteerd dan onttrokken)	1.007 (+)
	Stelselwijziging investeringen in de materiele vaste activa *	6.097 (+)
	Foutenherstel waardering deelneming Bonaire International Airport **	18.681 (+)
	Eigen vermogen per 31 december 2021	70.190
	<p>* De stelselwijziging van de investeringen inzake de materiele vaste activa zijn nader toegelicht in hoofdstuk 4.1 van dit accountantsverslag.</p> <p>** Het foutenherstel inzake de waardering van de deelneming Bonaire International Airport wordt nader toegelicht in hoofdstuk 4.4 van dit accountantsverslag.</p>	
3.3 Solvabiliteit	De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2021 bedraagt dit solvabiliteitspercentage 51% (2020: 40%) waarmee de norm van > 50% (minst risicovol) net wordt behaald. De solvabiliteit van het OLB is derhalve toereikend.	

3.4 Weerstands- vermogen

Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van het OLB dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2021 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten:

	2021
Benodigde weerstandscapaciteit op basis van risicosimulatie	\$ 17.043.000
Beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve + post onvoorzien)	\$ 33.773.000
Ratio	1,98

Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2021 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van een weerstandratio van 1,98 kan de weerstandcapaciteit van de gemeente kan als 'ruim voldoende' worden aangemerkt. Het OLB heeft voldoende ruimte om de risico's met de algemene reserve en specifieke bestemmingsreserve te kunnen opvangen.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk 5.2.2. risicomangement en weerstandsvermogen.

3.5 Conclusie financiële positie

Het OLB beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.

4. Follow up bevindingen 2020

4. Follow up bevindingen 2020

<p>4.1 Materiële vaste activa (ten laste van bestemmings-reserves brengen)</p> <p>Status ultimo 2021: Afgerond</p>	<p>Bevinding 2020: In 2020 zijn ten onrechte direct ten laste van de bestemmingsreserves investeringen verantwoord voor de volgende categorieën.</p> <table border="1" data-bbox="504 430 1433 710"> <thead> <tr> <th>Omschrijving</th> <th>Bedrag in USD</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Vervoersmiddelen</td> <td>471.000</td> </tr> <tr> <td>ICT (aanschaf van diverse printers)</td> <td>123.000</td> </tr> <tr> <td>Laptops voor thuiswerken i.v.m. Covid-pandemie</td> <td>59.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>653.000</td> </tr> </tbody> </table> <p>Afwerking 2021: In de jaarrekening 2021 zijn onder andere deze bovenstaande investeringen integraal gecorrigeerd middels een stelselwijziging ter grootte van € 6,1 miljoen. De investeringen zijn alsnog geactiveerd onder de materiële vaste activa en voor deze correctie is een bestemmingsreserve afschrijving gevormd. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 5.1 waarin de stelselwijziging nader wordt toegelicht.</p>	Omschrijving	Bedrag in USD	Vervoersmiddelen	471.000	ICT (aanschaf van diverse printers)	123.000	Laptops voor thuiswerken i.v.m. Covid-pandemie	59.000	Totaal	653.000
Omschrijving	Bedrag in USD										
Vervoersmiddelen	471.000										
ICT (aanschaf van diverse printers)	123.000										
Laptops voor thuiswerken i.v.m. Covid-pandemie	59.000										
Totaal	653.000										
<p>4.2. Verwerking Huisvesting scholen</p> <p>Status ultimo 2021: Afgerond</p>	<p>Bevinding 2020: Er bestaat een zekerheid omtrent de juistheid van de geactiveerde investeringen voor een totaalbedrag van afgerond USD 9.520.000, ontleend aan een opgave ter zake van het Rijksvastgoedbedrijf, met betrekking tot de uitvoering van het Schoolhuisvestingsplan Bonaire.</p> <p>Afwerking 2021: De totale geactiveerde investeringen ultimo 2021 voor het huisvesting scholen bedragen \$ 10.973.000 (2020: \$ 9.520.000). Wij hebben vastgesteld dat deze investeringen in de schoolgebouwen zijn betaald door het Rijksvastgoedbedrijf. Het OLB neemt conform de afspraken 1/3 deel van de totale stichtingskosten van de schoolgebouwen voor haar rekening. Dit 1/3-deel wordt geactiveerd door het OLB en over een periode van 40 jaar over afgeschreven.</p>										

	<p>Wij hebben kunnen vaststellen dat de schoolgebouwen daadwerkelijk zijn opgeleverd (proces verbaal en waarnemingen ter plaatse van de scholen). Daarnaast is het OLB zowel economisch als juridisch eigenaar van de gehele schoolgebouwen. Uit onze eigen observaties ter plaatse, gesprekken met het Ministerie van OCW en controles door de ADR op de in het verleden gedane uitgaven blijken geen materiële onjuistheden en onzekerheden. Het OLB heeft immers nieuwe schoolgebouwen in haar bezit voor 1/3 deel van de totale stichtingskosten. Het risico van een onjuiste waardering van de schoolgebouwen achten wij op basis van onze controlewerkzaamheden dan ook verwaarloosbaar en derhalve niet meegenomen in onze onzekerheden ten aanzien van de foutenevaluatie.</p>
<p>4.3. Verwerking renovatie ChaChaCha/Vissers Pier</p> <p>Status ultimo 2021: Afgerond</p>	<p>Bevinding 2020: Per balansdatum dienen als gevolg van het gereedkomen van de investeringen in de renovatie van de Chachacha/Vissers Pier te worden geactiveerd. Er bestaat een onzekerheid ten aanzien van de nieuwe waarde van deze activa die wij niet kunnen kwantificeren.</p> <p>Afwerking 2021: Het OLB heeft de kosten voor 2020 en 2021 ten aanzien van de ChaChaCha/Vissers Pier in beeld gebracht. Hierop is de bijdrage vanuit een bijzondere uitkering op in mindering gebracht. Het restant is geactiveerd en niet meer ten laste van de bestemmingsreserves gebracht. Dit is ook gecorrigeerd middels een stelselwijziging in analogie met onze opmerkingen in hoofdstuk 4.1 en 5.1 van dit accountantsverslag.</p>
<p>4.4. Financiële vaste activa (deelnemingen)</p> <p>Status ultimo 2021: Afgerond</p>	<p>Bevinding 2020: Er bestaat geen zekerheid over de juistheid van de waardering van de deelnemingen vanwege het ontbreken van gecontroleerde jaarrekeningen over het jaar 2020. De betreffende deelnemingen zijn per 31 december 2020 opgenomen voor afgerond USD 6.251.000.</p> <p>Afwerking 2021: Vanuit het OLB hebben wij van alle deelnemingen relevante jaarstukken ontvangen. Hieruit blijkt ten aanzien van de waardering van de deelnemingen het volgende:</p>

Deelneming	31.12.2020 (kostprijs) in \$	31.12.2021 (reële waarde) in \$	Toelichting
Bonaire Holding Maatschappij N.V.	3.486.000	19.226.000	De reële waarde (concept cijfers 2021) van Bonaire Holding Maatschappij N.V. inclusief haar deelnemingen is vele malen hoger dan de kostprijs in de jaarrekening. Hiermee geen indicatie voor een duurzame afwaardering.
WEB N.V.	1.676.000	39.985.000	De reële waarde (concept cijfers 2021) van WEB N.V. is vele malen hoger dan de kostprijs in de jaarrekening. Hiermee geen indicatie voor een duurzame afwaardering.
Oil Trading Bonaire N.V.	251.000	2.260.000	De reële waarde (concept cijfers 2021) van Oil Trading Bonaire N.V. is vele malen hoger dan de kostprijs in de jaarrekening. Hiermee geen indicatie voor een duurzame afwaardering.
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen	838.000	1.878.000	De reële waarde (concept cijfers 2021) van Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen inclusief haar deelnemingen is hoger dan de kostprijs in de jaarrekening. Hiermee geen indicatie voor een duurzame afwaardering.
Bonaire International Airport	0	18.681.000	De waarde per 31 december 2020 is gebaseerd op de negatieve situatie van Bonaire International Airport ultimo 2010. Sindsdien heeft er geen financiële analyse meer plaatsgevonden van de noodzaak van de afwaardering van deze deelneming. Uit recente informatie blijkt dat BIA inmiddels voldoende vermogen heeft opgebouwd waardoor de

				verliesvoorziening (grotendeels) kan worden teruggenomen. Zie hiervoor de toelichting onder 5.3.
	Totaal	6.251.000	82.030.000	
	<p>Op basis van de recente informatie is er geen aanleiding tot het afwaarderen van de deelnemingen. De deelneming BIA dient zelfs te worden ‘opgewaardeerd’ op basis van de recente informatie. Zie hiervoor de uitwerking in hoofdstuk 5.3 van dit accountantsverslag.</p>			
4.5 Vorderingen Status ultimo 2021: Afgerond	<p>Bevinding 2020: Er bestaat geen zekerheid over de waardering van de belastingvorderingen per 31 december 2020, in verband met mogelijke oninbaarheid. Deze vorderingen zijn op de balans opgenomen voor afgerond USD 20.530.000. In het kader van het voorzichtigheidsprincipe alsook door het teruglopen van de belastingontvangsten als gevolg van de Covid-19-pandemie is in 2020 een bedrag van afgerond USD 934.000 extra voorzien. Dit heeft geleid tot een voorziening dubieuze debiteuren op de balans voor een bedrag van afgerond USD 7.288.000</p> <p>Afwerking 2021: Het OLB heeft in 2021 een gedegen en gedetailleerde analyse uitgevoerd op de invorderbaarheid van de belastingdebiteuren. In 2021 heeft het OLB een bedrag van \$ 1.568.000 afgeboekt op oninbaar en in mindering gebracht op de belastingdebiteuren. De voorziening voor oninbare debiteuren bedraagt ultimo circa \$ 9,3 miljoen (2020: \$ 7,3 miljoen). Op basis van de financiële aanpassingen van de voorziening belastingdebiteuren en administratieve organisatie is het risico van een onjuiste waardering van de belastingvorderingen naar een aanvaardbaar niveau gebracht.</p>			
4.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen Status ultimo 2021: Afgerond	<p>Bevinding 2020: Er bestaat geen zekerheid over de volledigheid van de post “niet uit de balans blijvende verplichtingen”. Door het OLB worden overzichten bijgehouden van zowel de contractuele verplichtingen als de verplichtingen uit hoofde van rechtszaken waar het OLB financiële risico's loopt. De volledigheid van de in deze overzichten opgenomen verplichtingen is niet vast te stellen wegens ontoereikende interne beheersingsmaatregelen. In de jaarrekening worden de juridische zaken en de contractuele verplichtingen toereikend toegelicht.</p>			

	<p>Afwerking 2021: In 2021 heeft het OLB toereikende interne beheersingsmaatregelen getroffen de materiële verplichtingen volledig te verantwoorden in de jaarrekening in de toelichting "niet uit de balans blijvende verplichtingen". In de jaarrekening zijn alle relevante en materiële verplichtingen adequaat toegelicht.</p>
<p>4.7 Volledigheid opbrengsten belastingen, erfpacht en lig, loods en meergelden</p> <p>Status ultimo 2021: Baten voor 2021 zijn afgerond</p> <p>Baten voor 2020 blijft een onzekerheid en derhalve meegenomen in de oordeelonthouding.</p>	<p>Bevinding 2020: Intern is er geen beleid opgesteld om de derden gegevens te controleren en evenmin zijn er verantwoordingen opgemaakt over de in dat kader verrichte werkzaamheden. Daarnaast ontbreekt het aan interne controles bij de afdelingen en diensten, die met de heffing zijn belast. Over de volledigheid van de heffing door het OLB van lokale belastingen en retributies bestaat vooralsnog onzekerheid over de volledigheid van deze opbrengsten. De opbrengsten 2020 bedragen afgerond USD 10.321.000 voor belastingen, afgerond USD 2.512.000 voor erfpacht en afgerond USD 579.000 voor lig-, loods en meergelden.</p> <p>Afwerking 2021 voor belastingen Met ingang van het boekjaar 2021 heeft de Auditdienst Rijk (ADR) een goedkeurende assurance-rapport afgegeven bij de volledigheid van de verantwoorde belastingen zoals door BCN doorgegeven aan het OLB. Uit het assurance-rapport blijken geen bijzonderheden uit de specifieke (accountants)controle door de ADR. Wij hebben vastgesteld dat wij kunnen steunen op en gebruiken van de werkzaamheden door de ADR.</p> <p>Afwerking 2021 voor erfpacht Het OLB heeft verbijzonderde interne controles uitgevoerd op de volledigheid van de in 2021 verantwoorde erfpacht opbrengsten. Hieruit blijken geen materiele fouten dan wel onjuistheden ten aanzien van de erfpacht opbrengsten. Er is een inschatting gemaakt van de nog op te leggen erfpachtleges in de jaarrekening 2021. De onzekerheid voor het boekjaar 2020 is dan ook niet van toepassing voor het boekjaar 2021.</p> <p>Afwerking 2021 lig-, loods en meergelden Het OLB heeft verbijzonderde interne controles uitgevoerd op de volledigheid van de in 2021 verantwoorde lig-, loods en meergelden. Hieruit blijken geen materiele fouten dan wel onjuistheden ten aanzien van de lig-, loods en meergelden. De onzekerheid voor het boekjaar 2020 is dan ook niet van toepassing voor het boekjaar 2021.</p>

	<p>Er blijft wel een materiele onzekerheid bestaan ten aanzien van de volledigheid van de belastingopbrengsten, erfpacht en lig, loods en meergelden over het boekjaar 2020. Wij volgen in dat kader van ook de oordeelonthouding die over het boekjaar 2020 is afgegeven. Echter de eindbalans per 31 december 2021 hebben wij wel op haar merites kunnen controleren.</p>
<p>4.8 Rechtmatige subsidietoekenning</p> <p>Status ultimo 2021: Afgerond</p>	<p>Bevinding 2020: De toekenning van de geselecteerde subsidies voor het begrotingsjaar 2020 vond niet plaats binnen de wettelijke vastgestelde indieningstermijn, dit ondanks het tijdig indienen van de subsidie aanvragen door de stichtingen. Echter hebben wij eveneens vastgesteld dat de behandelingstermijn van de subsidies langer duurt dan wettelijk is bepaald, waardoor de toekenningen van de subsidies niet vóór de uiterlijke datum zijn geschied. Artikel 5 lid 2 van de subsidieverordening schrijft voor dat uiterlijk 1 juli een beslissing wordt genomen door het Bestuurscollege. Dit leidt tot een rechtmatigheidsfout van afgerond USD 1.756.000. Dit bedrag is inclusief USD1.516.000 dat aan Selibon wordt verstrekt in het kader van de beheersovereenkomst die het OLB en Selibon met elkaar hebben. Deze overdracht valt niet direct onder de subsidiebeschikking 2000. De subsidieaanvragen voldoen inhoudelijk aan alle formele voorwaarden om in aanmerking te komen voor een subsidie. Tevens blijkt dat de subsidietoekenningen zijn goedgekeurd en voorzien van een zorgcontract. De oorzaken van het uitlopen van de behandelingsperiode, waardoor de datum van 1 juli niet wordt gehaald, kunnen verschillen. Wellicht dienen de oorzaken geanalyseerd te worden en de wettelijke termijn mogelijk worden herzien.</p> <p>Afwerking 2021: Voor het boekjaar 2021 heeft het bestuurscollege in februari 2021 de aangevraagde subsidie door Selibon goedgekeurd. Hiermee heeft het OLB derhalve voldaan aan artikel 5 lid 2 van de subsidieverordening 2000. Daarnaast zijn ook de overige subsidies tijdig vastgesteld. Wij merken daarbij op dat in het nieuwe vastgestelde normenkader door de Eilandsraad dit artikel uit de subsidieverordening 2000 niet meer is aangemerkt als een rechtmatigheidsfout die meetelt in het rechtmatigheidsoordeel.</p>

5. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole 2021

5. Balansposten

<p>5.1 Materiele vaste activa (stelselwijziging)</p>	<p>Voorgaande jaren zijn, in afwijking van het BBV-BES, de onderstaande investeringen ad \$ 6,3 miljoen rechtstreeks ten laste van de reserves gebracht.</p> <table border="1" data-bbox="504 438 1433 874"> <thead> <tr> <th>Omschrijving</th> <th>Bedrag in USD</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Grond, weg en waterbouwkundige werken</td> <td>3.503.361</td> </tr> <tr> <td>Bedrijfsgebouwen</td> <td>344.584</td> </tr> <tr> <td>Huisvesting scholen</td> <td>1.595.000</td> </tr> <tr> <td>Vervoersmiddelen</td> <td>470.966</td> </tr> <tr> <td>Overige duurzame bedrijfsmiddelen</td> <td>19.500</td> </tr> <tr> <td>Automatiseringskosten</td> <td>163.541</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>6.096.952</td> </tr> </tbody> </table> <p>Middels een stelselwijziging zijn deze investeringen in de vergelijkende cijfers (balans per 1 januari 2021) met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Hierdoor zijn zowel de materiele vaste activa gestegen met \$ 6,3 miljoen, maar ook de bestemmingsreserves. Er is terecht een afzonderlijke bekleemde bestemmingsreserve afschrijvingen gevormd voor de toekomstige afschrijvingslasten van deze investeringen. Hierdoor hoeft er geen ‘nieuwe’ dekking in de begroting te worden gezocht voor de afschrijvingslasten van deze investeringen.</p> <p>Deze stelselwijziging is uitgebreid en adequaat toegelicht in de waarderingsgrondslagen van de jaarrekening.</p>	Omschrijving	Bedrag in USD	Grond, weg en waterbouwkundige werken	3.503.361	Bedrijfsgebouwen	344.584	Huisvesting scholen	1.595.000	Vervoersmiddelen	470.966	Overige duurzame bedrijfsmiddelen	19.500	Automatiseringskosten	163.541	Totaal	6.096.952
Omschrijving	Bedrag in USD																
Grond, weg en waterbouwkundige werken	3.503.361																
Bedrijfsgebouwen	344.584																
Huisvesting scholen	1.595.000																
Vervoersmiddelen	470.966																
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	19.500																
Automatiseringskosten	163.541																
Totaal	6.096.952																
<p>5.2. Verwerking Huisvesting scholen</p>	<p>Het OLB heeft aan het Ministerie van OCW toegezegd een bijdrage te doen in de (ver)nieuwbouw van diverse schoolgebouwen op Bonaire. Met ingang van 2020 is de renovatie en de nieuwbouw van de schoolgebouwen ondergebracht bij Fundashon Propiedad Inmobil Boneiru. Er is in de balans een bedrag gereserveerd (activa in bestelling) van \$ 14,3 miljoen. Dit bedrag zal bij de oplevering van de (ver)nieuw(d)e schoolgebouwen worden omgezet naar de categorie huisvesting scholen. Vanaf het moment van oplevering van de schoolgebouwen gepland</p>																

	<p>in de periode eind 2022 tot en met 2024 dient het OLB ook rekening te houden met de afschrijvingslasten hiervan in haar meerjarige begroting. Wij adviseren u bij het opstellen van de begroting 2023 en verder in het najaar 2022 rekening te houden met deze toekomstige afschrijvingslasten.</p> <p>Daarnaast adviseren wij u duidelijke afspraken te maken met de schoolbesturen en het Ministerie van OCW over de verantwoordelijkheid van het groot onderhoud aan de (nieuwe) schoolgebouwen. Overeenkomstig de Nederlandse wetgeving zijn de schoolbesturen hiervoor primair verantwoordelijk. De schoolbesturen ontvangen immers jaarlijks in de materiële bekostiging een vergoeding voor het groot onderhoud van de schoolgebouwen. Wij adviseren u te onderzoeken c.q. in gesprek te gaan met de schoolbesturen of daadwerkelijk voldoende financiële middelen zijn gereserveerd voor het toekomstig groot onderhoud aan de schoolgebouwen. Het OLB heeft namelijk in haar begroting en reserves geen rekening gehouden met eventuele aansprakelijkheid c.q. verantwoordelijkheid voor de kosten van groot onderhoud aan de schoolgebouwen.</p>
<p>5.3. Financiële vaste activa (deelnemingen)</p>	<p>In het verleden is de deelneming Bonaire International Airport (BIA) vanwege aanhoudende verliezen van destijds, geheel op nihil gewaardeerd. Bij het omzetten van langlopende vorderingen naar agio in 2017 is de waardering van de deelneming eveneens ten onrechte niet gecorrigeerd. Uit de (concept) jaarrekening 2021 van BIA blijkt een positief eigen vermogen. Echter in de jaarrekening van het OLB is de investering vanuit het OLB (kostprijs) in BIA ten onrechte nog steeds op nihil gewaardeerd.</p> <p>In de jaarrekening 2021 is deze fout met terugwerkende kracht naar 1 januari 2021 gecorrigeerd voor circa \$ 18,7 miljoen. Naast de toename van de financiële vaste activa (post deelnemingen) met \$ 18,7 miljoen is eveneens de bekleemde bestemmingsreserve deelnemingen gevormd. Deze specifieke gevormde bestemmingsreserve is bekleemd omdat het OLB niet vrijelijk over dit vermogen van BIA kan beschikken. Hiervoor dient BIA eerst een dividenduitkering te doen aan het OLB hetgeen tot op heden nog nimmer heeft plaatsgevonden.</p> <p>Wij adviseren u een (specifiek) dividendbeleid voor zowel BIA als voor de andere deelnemingen op te stellen. Het OLB kan middels een maatwerk dividendbeleid per deelneming eventuele overtollige reserves (laten) uitkeren naar het OLB. Hiermee kan mogelijke financiële ruimte worden gevonden ten behoeve van de realisatie van haar beleidsdoelstellingen.</p>

<p>5.5 Voorzieningen - algemeen</p>	<p>Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van het OLB toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV-BES. In artikel 41 van het BBV-BES is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. 2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. 3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. <p>Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Voor de opgenomen voorzieningen in de jaarrekening hebben wij deze ontvangen met uitzondering van de voorziening onderhoud wegen. Hiervoor is geen actueel beheerplan aanwezig en derhalve is het vormen van een voorziening hiervoor niet toegestaan volgens het BBV-BES en is deze voorziening vrijgefallen in de jaarrekening 2021 als een extra bate ad \$ 203.172.</p>
<p>5.6 Voorziening gezagdragers en werklieden Bonaire</p>	<p>Voor het boekjaar 2021 is wederom een actuariële berekening gemaakt ter bepaling van de omvang van de benodigde voorzieningen voor de pensioenverplichtingen aan gewezen politieke gezagsdragers van het voormalig Eilandgebied Bonaire en ten behoeve van de werkliedenpensioenverplichting.</p> <p>De verplichting voor pensioen en wachtgelden is gebaseerd op het Besluit Pensioenen Politieke Gezagsdragers BES dat gebaseerd is op de Landsverordening pensioenen politieke gezagsdragers uit 2006 en de werkliedenwet BES 1944.</p> <p>De omvang van de voorziening ultimo 2021 voor de politieke gezagdragers BES is gecalculeerd op circa \$ 4,5 miljoen en de voorziening werklieden Bonaire is gecalculeerd op circa \$ 3,0 miljoen. Beide voorzieningen zijn ook voor die waarde opgenomen in de jaarrekening 2021 van het OLB.</p>

5.7 Voorziening meerjarig onderhoud wegen	<p>De voorziening meerjarig onderhoud wegen ultimo 2020 ad \$ 203.172 is in de jaarrekening 2021 vrijgevallen ten gunste van het exploitatieresultaat. Het BBV-BES schrijft voor dat voorzieningen voor groot onderhoud alleen kunnen worden gevormd wanneer er sprake is van een adequaat actueel en financieel doorvertaald beheerplan. Het OLB beschikt hier momenteel nog niet over, waardoor deze voorziening terecht is vrijgevallen in 2022.</p> <p>Uiteraard adviseren wij u gezien de staat (van het onderhoud) van de wegen op Bonaire op korte termijn wel een adequaat en financieel doorvertaald beheerplan op te stellen. Zodoende kan ook aanspraak worden gemaakt op de gereserveerde bedragen door het Ministerie BZK voor het onderhoud van de wegen in Bonaire.</p>			
5.8 Schattingen	<p>Schattingen Het bestuurscollege is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant beoordelen wij deze schattingen:</p>			
Belangrijke schattingen	Mate van subjectiviteit	Onze beoordeling		Toelichting
		2021	2020	
Waardering van grond en gebouwen inclusief afschrijvingen	Laag			De afschrijvingstermijnen zijn vergelijkbaar met die wij bij andere gemeenten zien. Er zijn geen indicaties dat de afschrijvingstermijnen niet zijn afgestemd op de economische levensduur van de activa.

	Vorzieningen	Gemiddeld	●	●	De saldi in de voorzieningen worden jaarlijks geactualiseerd en op een consistente wijze berekend. Aan de voorzieningen liggen toereikende berekeningen en onderbouwingen ten grondslag.
	Waardering van deelnemingen en uitzettingen (Financiële Vaste Activa)	Laag	●	●	Er zijn geen indicaties dat een afwaardering van de boekwaarde van een deelneming of uitzetting noodzakelijk is.
	Waardering debiteuren	Gemiddeld	●	●	Minimaal jaarlijks wordt de voorziening voor dubieuze debiteuren geactualiseerd. Wij kunnen ons vinden in de wijze waarop de voorziening voor de diverse soorten vorderingen bepaald is.
	Controleverschil ●	Vorzichtig ●	Evenwichtig ●	Optimistisch ●	
					<i>Aanvaardbare bandbreedte – gebaseerd op materialiteitsoverwegingen</i>

6. Interne beheersing en automatisering

6. Interne beheersing en automatisering

<p>6.1 Samenvatting bevindingen management-letter 2021</p>	<p>Als onderdeel van de jaarrekeningcontroles 2021 hebben wij in het najaar 2021 de tussentijdse (interim)controle uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen het OLB met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in onze managementletter van 18 februari 2022.</p> <p>Op basis van de uitgevoerde interimcontrole 2021 concluderen wij dat de administratieve organisatie en interne beheersing <u>voldoet aan de daaraan te stellen eisen, met uitzondering van de processen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ <u>‘Belastingen – Toeristenbelasting en verhuurautobelasting’</u> ○ <u>‘IT en informatiebeveiligingsbeleid’</u> <p>Het Bestuurscollege, de eilandsecretaris en het directieteam van uw openbaar lichaam hebben deze verbeteringen hoog op de agenda staan. Daarmee wordt gebouwd aan een robuuste en toekomst-bestendige organisatie. <u>Wij constateren dat in het boekjaar 2021 hard is en wordt gewerkt aan het verder verbeteren en optimaliseren van de kwaliteit van de operationele bedrijfsvoeringsprocessen binnen uw organisatie.</u> Ondanks de beperkingen van Covid-19 heeft de organisatie toch mooie stappen daarin kunnen zetten.</p> <p>Specifiek genomen zijn nog wel diverse verbeterpunten geconstateerd ten aanzien van de kwaliteit van de interne beheersing. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen (verbeterpunten) verwijzen wij u naar de genoemde managementletter over het boekjaar 2021.</p>
<p>6.2 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving</p>	<p>Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.</p> <p>Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.</p>

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen. Voor een specifiek overzicht van onze bevindingen ten aanzien van de IT general controls verwijzen wij u naar onze managementletter van 2021.

7. Rechtmatigheid

7. Rechtmatigheid

7.1 Inleiding	<p>De BBV-BES schrijft voor dat baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand moeten komen. Er is binnen het OLB in 2021 een, inmiddels door de Eilandsraad van het OLB vastgesteld, overzicht (toetsingskader) vervaardigd inzake welke wetten en verordeningen hierbij in aanmerking moeten worden genomen. Dit normenkader is bij de accountantscontrole gebruikt. Wij hebben geen bevindingen, die niet al eerder zijn gerapporteerd, geconstateerd ten aanzien van de rechtmatigheidscontroles.</p>								
7.2 Verbijzonderde interne controles	<p>De interne beheersing binnen een organisatie is normaal gesproken georganiseerd langs de volgende verdedigingslijnies.</p> <table border="1" data-bbox="481 622 1960 1141"> <tr> <td data-bbox="481 622 683 750">1^e lijn (intern)</td> <td data-bbox="683 622 1960 750">Administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) in de processen in de lijnorganisatie en IT-systemen</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 750 683 877">2^e lijn (intern)</td> <td data-bbox="683 750 1960 877">Interne controle uitgevoerd binnen de processen door medewerkers van het openbaar lichaam</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 877 683 1005">3^e lijn (intern)</td> <td data-bbox="683 877 1960 1005">Verbijzonderde interne controle uitgevoerd door het openbaar lichaam (*)</td> </tr> <tr> <td data-bbox="481 1005 683 1141">4^e lijn (extern)</td> <td data-bbox="683 1005 1960 1141">Controlewerkzaamheden door de externe accountant</td> </tr> </table> <p>Het OLB heeft in samenwerking met extra inspanningen vanuit Astrium in 2021 diverse verbijzonderde interne controles uitgevoerd om naast de getrouwheid van de baten, lasten en balansmutaties ook de rechtmatigheid hiervan te controleren. Op basis hiervan is een betrouwbaar en rechtmatig beeld verkregen ten behoeve van de jaarrekening 2021.</p>	1 ^e lijn (intern)	Administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) in de processen in de lijnorganisatie en IT-systemen	2 ^e lijn (intern)	Interne controle uitgevoerd binnen de processen door medewerkers van het openbaar lichaam	3 ^e lijn (intern)	Verbijzonderde interne controle uitgevoerd door het openbaar lichaam (*)	4 ^e lijn (extern)	Controlewerkzaamheden door de externe accountant
1 ^e lijn (intern)	Administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) in de processen in de lijnorganisatie en IT-systemen								
2 ^e lijn (intern)	Interne controle uitgevoerd binnen de processen door medewerkers van het openbaar lichaam								
3 ^e lijn (intern)	Verbijzonderde interne controle uitgevoerd door het openbaar lichaam (*)								
4 ^e lijn (extern)	Controlewerkzaamheden door de externe accountant								

Om de verbijzonderde interne controles een structureel onderdeel te laten uitmaken van uw financieel beheer en Planning & Control Cyclus adviseren wij u om voor het boekjaar 2022 tijdig te starten met de uitvoering van de werkzaamheden uit uw interne controleplan. Op basis van dit interne controleplan kan op een gestructureerde wijze periodiek de kwaliteit van de belangrijkste bedrijfsvoeringsprocessen worden gemonitord en daar waar noodzakelijk worden bijgestuurd.

8. Overige bevindingen en aandachtspunten

8. Overige bevindingen en aandachtspunten

8.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving	<p>In de jaarrekening 2021 is een stelselwijziging verwerkt ten aanzien van investeringen die in 2020 en eerder ten onrechte rechtstreeks ten laste van de reserves zijn gebracht.</p> <p>Daarnaast heeft er foutenherstel plaatsgevonden ten aanzien van de waardering van de deelneming BIA.</p> <p>Het OLB heeft de jaarrekening 2021 verder aangepast conform het BBV-BES en de FIN-BES.</p>
8.2 Bevestiging van het bestuurscollege	<p>Wij hebben van het bestuurscollege een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.</p>
8.3 Beperking in reikwijdte van de controle	<p>Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het bestuurscollege geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het bestuurscollege van uw OLB de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.</p>
8.4 Fraude als onderdeel van de accountantscontrole	<p>De accountant is wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan de directie en het bestuurscollege van het OLB. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.</p> <p>Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van het OLB. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening.</p> <p>Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren.</p>

	<p>Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.</p> <p><u>Conclusie:</u> Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2021 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.</p>
<p>8.5 COVID-19 algemeen</p>	<p>In maart 2020 is het Covid-19 virus uitgebroken en na twee jaar is nog geen sprake van volledig herstel. Maatschappelijk en economisch heeft dit grote gevolgen en veel organisaties worden financieel geraakt. Ook voor het OLB brengt dit onzekerheden met zich mee. Enerzijds worden de contouren van de economische en maatschappelijke impact van het virus steeds duidelijker, anderzijds is nog steeds sprake van (economische) beperkingen en heeft dit mogelijk ook impact op de door het OLB te realiseren doelstellingen.</p> <p>In 2021 heeft het OLB een analyses uitgevoerd van de impact van Covid-19. De uitkomst laat zien dat de benodigde weerstandscapaciteit voor de geïnventariseerde risico's gedekt kunnen worden met het weerstandsvermogen van het OLB (zie ook hoofdstuk 3.4).</p> <p>Het bestuurscollege schat op basis van de uitgevoerde analyses het doorvoeren van een duurzame waardevermindering op de activa van het OLB niet van toepassing. De in de jaarrekening gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op een positieve continuïteitsveronderstelling. Hoewel de toekomstige financiële impact van de uitbraak van Covid-19 ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening niet duidelijk is, is het bestuurscollege van mening dat op basis van de thans beschikbare informatie, de inmiddels genomen maatregelen en de huidige liquiditeitspositie, dat de bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling niet materieel wordt beïnvloed.</p>
<p>8.6 COVID-19 verwerking in de jaarrekening</p>	<p>Het bestuurscollege heeft ervoor gekozen om geen separate paragraaf Covid-19 op te nemen in de jaarrekening. In de jaarrekening 2021 van het OLB is op diverse onderdelen een toelichting opgenomen op de impact van Covid-19. Wij concluderen dat de huidige wijze van toelichten voldoet aan de vereisten zoals voorgeschreven door de commissie BBV en de BADO notitie.</p>

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen en / of onzekerheden

Toleranties t.b.v. foutenevaluatie (getrouwheid en rechtmatigheid)	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringstolerantie (respectievelijk 1% en 3% van de totale lasten)	\$ 536.000	\$ 1.608.000
Rapporteringstolerantie fouten en onzekerheden (grens waarboven gerapporteerd wordt aan de Eilandsraad)	\$ 100.000	\$ 100.000

Foutenevaluatie	Fouten		Onzekerheden	
	Getrouwheid	Rechtmatigheid	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Aard van de fouten				
Fout uit voorgaand jaar vanwege het niet opnemen van alle verplichtingen in het boekjaar 2020.	\$ 26.000	\$ 26.000	\$ 0	\$ 0
Baten vergunningrecht december 2021	\$ 46.000	\$ 46.000	\$ 0	\$ 0
Totaal	\$ 72.000	\$ 72.000	\$ 0	\$ 0

Bevestiging bestuurscollege

Wij hebben van het bestuurscollege een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Conclusie: Bij de jaarrekening 2021 kan een **goedkeurende** verklaring worden verstrekt inzake getrouwheid en rechtmatigheid.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het bestuurscollege en de Eilandsraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van het Openbaar Lichaam Bonaire in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.

- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of Eilandsraad, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met het OLB

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en het OLB die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021

Onze oordeelonthouding

Wij hebben opdracht gekregen de jaarrekening 2021 van het Openbaar Lichaam Bonaire te Kralendijk te controleren.

Wij geven geen oordeel over:

- de getrouwheid van de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021 van het Openbaar Lichaam Bonaire. Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf “De basis voor onze oordeelonthouding betreffende de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid” zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel te kunnen baseren bij de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening als geheel. De verkregen controle-informatie is wel geschikt als basis voor ons oordeel over de balans per 31 december 2021 met bijbehorende toelichting.
- de financiële rechtmatigheid van de totstandkoming van baten en lasten en balansmutaties van de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021 van het Openbaar Lichaam Bonaire. Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf “De basis voor onze oordeelonthouding betreffende de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid” zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel, in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Openbare Lichamen BES en de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, te kunnen baseren bij de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2021 als geheel.

Ons oordeel over de balans per 31 december 2021 met bijbehorende toelichting

Naar ons oordeel is de balans per december 2021 met bijbehorende toelichting in alle van materieel belang zijnde aspecten opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Openbare Lichamen BES en de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de rekening van baten en lasten over 2021;
- de staat van bijzondere uitkeringen; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving, andere toelichtingen en bijbehorende staten.

De basis voor onze oordeelonthouding betreffende de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid

Het is niet mogelijk gebleken achteraf tot het oordeel te komen dat de balans per 31 december 2020 een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen, welk oordeel kan dienen als uitgangspunt voor de controle van de getrouwheid van de jaarrekening over het boekjaar 2021.

Tevens is het niet mogelijk gebleken achteraf tot het oordeel te komen dat de baten, lasten en balansmutaties in de balans per 31 december 2020 financieel rechtmatig tot stand zijn gekomen, welk oordeel kan dienen als uitgangspunt voor de controle van de financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties over het boekjaar 2021.

Indien bedragen van genoemde balans anders zouden moeten luiden, zou dit van directe invloed zijn op de gepresenteerde resultaten over 2021. Als gevolg hiervan is onzekerheid blijven bestaan met betrekking tot de grootte en de samenstelling van het resultaat over 2021 en de financiële rechtmatigheid van de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties over 2021.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op \$ 541.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten.

Wij zijn met de Eilandsraad overeengekomen dat wij aan de Eilandsraad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven \$ 100.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- de beleidsverantwoording;
- de paragrafen.

Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf "De basis voor onze oordeelonthouding betreffende de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid" zijn wij niet in staat geweest om in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Openbare Lichamen BES en de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba te overwegen of de andere informatie al dan niet:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Besluit Begroting en Verantwoording Openbare Lichamen BES en de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba is vereist.

Wij hebben opdracht gekregen de andere informatie te lezen en op basis van onze kennis en ons begrip, te verkrijgen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, te overwegen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Het bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de beleidsverantwoording en de paragrafen in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Openbare Lichamen BES en de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het Bestuurscollege en de Eilandsraad voor de jaarrekening

Het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording Openbare Lichamen BES en de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Het Bestuurscollege is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder haar eigen verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2021 dat is vastgesteld door de Eilandsraad.

Het Bestuurscollege is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het Bestuurscollege afwegen of de financiële positie voldoende is om het Openbaar Lichaam Bonaire in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het Bestuurscollege moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De Eilandsraad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van het Openbaar Lichaam Bonaire.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Het is onze verantwoordelijkheid om op grond van de opdracht van de Eilandsraad van het Openbaar Lichaam Bonaire de controle als bedoeld in artikel 38, derde lid, van de Wet Financiën Openbare Lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba uit te voeren en een controleverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Vanwege het belang van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding betreffende de getrouwheid en de financiële rechtmatigheid' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons oordeel te kunnen baseren bij de jaarrekening als geheel. De verkregen controle-informatie is wel geschikt als basis voor ons oordeel over de balans per 31 december 2021 met bijbehorende toelichting.

Wij zijn onafhankelijk van het Openbaar Lichaam Bonaire zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het Openbaar Lichaam Bonaire;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het Bestuurscollege en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het Bestuurscollege gehanteerde afweging dat het Openbaar Lichaam Bonaire in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het Openbaar Lichaam Bonaire haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening.
Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het Openbaar Lichaam Bonaire de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Eilandsraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

ZOETERMEER, 13 mei 2022
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,
Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

OPENBAAR LICHAAM
BONAIRE

Jaarstukken 2021

COLOFON

Een uitgave van het openbaar lichaam Bonaire

Contactgegevens:

Directie Bedrijfsvoering en Ondersteuning

Afdeling Financiën

Foto credits voorpagina: image gallery Tourism Corporation Bonaire

1 AANBIEDINGSBRIEF

Hierbij bieden wij u de jaarrekening 2021 aan. De wijze waarop we u deze presenteren wijkt af van die van de voorgaande jaren, wat betreft de inhoud en de vorm.

In deze beleidsverantwoording leggen we meer de nadruk op de realisatie van beleidsdoelstellingen, en minder op onze reguliere, wettelijk vastgelegde taken. In de jaarrekening wordt vanzelfsprekend verslag uitgebracht over alle uitgaven, beleids-projectmatig én structureel. Bij de beschrijving van de beleidsdoelstellingen vermelden we de relatie tot de afspraken die we hebben vastgelegd in ons Bestuursprogramma 2019 - 2013 'van ons allemaal – door ons allemaal – voor ons allemaal'. Dit is in lijn met de begroting voor het jaar 2022, die dezelfde opbouw volgde. Het is onze intentie om alle toekomstige documenten voor de financiële cyclus van het OLB op deze manier in te richten. Hiermee verwachten we dat binnen onze organisatie, ons bestuur en bij de inwoners van Bonaire, de onderlinge verbanden tussen, en prioriteitsstelling van onze activiteiten duidelijker wordt. Dit zal onze uitvoeringskracht ten goede komen.

De COVID-19-pandemie heeft ook in 2021 verhindert dat een aantal beleidsvoornemens volledig volgens verwachting zijn gelopen. Daarnaast hebben we, noodgedwongen door de omstandigheden, beleid bijgesteld.

Wij zijn blij te vermelden dat het jaarrekeningresultaat USD 1.061.841 positief is uitgekomen terwijl we bij de vaststelling van de begroting nog uitgaven van een tekort van USD 1.305.892

Namens het Bestuurscollege van Bonaire.

H. Thielman

Gedeputeerde Economische Ontwikkeling en Bedrijfsvoering en Ondersteuning

1	Aanbiedingsbrief.....	1
2	Jaarverslag in één oogopslag	2
3	Financiële toelichting.....	3
4	Leeswijzer.....	9
5	Jaarverslag	10
5.1	Beleidsverantwoording	10
5.1.1	Hoofdfunctie 0 – Algemeen bestuur	10
5.1.2	Hoofdfunctie 1 – Openbare orde en veiligheid	13
5.1.3	Hoofdfunctie 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat	14
5.1.4	Hoofdfunctie 3 – Economische zaken	16
5.1.5	Hoofdfunctie 4 – Onderwijs.....	18
5.1.6	Hoofdfunctie 5 – Cultuur en recreatie	20
5.1.7	Hoofdfunctie 6 – Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk	23
5.1.8	Hoofdfunctie 7 – Volksgezondheid	27
5.1.9	Hoofdfunctie 8 – Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	30
5.1.10	Hoofdfunctie 9 – Financiering/algemene dekkingsmiddelen	31
5.2	De paragrafen	33
5.2.1	Lokale heffingen	33
5.2.2	Risicomanagement en weerstandsvermogen	35
5.2.3	Onderhoud kapitaalgoederen.....	39
5.2.4	Bedrijfsvoering	40
5.2.5	Deelnemingen en collectieve sector	47
5.2.6	Grondbeleid	53
6	Jaarrekening	54
6.1	De balans	54
6.2	De baten en lasten	66
7	BIJLAGEN	69
1.	Overzicht bijzondere uitkeringen inclusief toelichting voortgang	69
2.	Reserves en voorzieningen	90
3.	Overzicht personeel	93
4.	Overzicht staat van activa	95
5.	Overzicht subsidies en inkomensoverdrachten	98
6.	Verzamel en consolidatiestaat	99

2 JAARVERSLAG IN ÉÉN OOGOPSLAG

[Dit wordt geproduceerd voor communicatie doeleinden nadat de jaarrekening volledig is.]

3 FINANCIËLE TOELICHTING

Het jaar 2021 wordt afgesloten met een positief resultaat van, afgerond, USD 1.062.000, zoals zichtbaar in de recapitulatie in onderstaande tabel. Bij de begroting 2021 gingen we uit van een tekort van ruim USD 1.300.000. Dit tekort zou worden afgedekt door een onttrekking uit de algemene reserve zodat er een sluitende begroting werd vastgesteld. De realiteit van 2021 laat zien dat deze onttrekking niet plaats hoefde te vinden en het OLB een overschot realiseerde.

RECAPITULATIE JAARREKENINGRESULTAAT PER HOOFDFUNCTIE

bedragen x USD 1.000

Nr.	Hoofdfunctie / functie	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Voordeel Nadeel	
	LASTEN:						
0	Algemeen bestuur	21.391	22.216	25.756	21.728	4.028	V
1	Openbare orde en veiligheid	843	811	819	702	117	V
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	8.234	4.196	10.163	5.862	4.300	V
3	Economische zaken	1.543	1.707	2.876	1.844	1.032	V
4	Onderwijs	7.661	2.770	8.336	3.571	4.765	V
5	Cultuur en recreatie	4.112	5.290	6.022	5.635	387	V
6	Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	9.150	5.275	12.784	4.629	8.155	V
7	Volksgezondheid	9.567	4.378	11.612	4.210	7.403	V
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.981	1.513	3.399	1.191	2.207	V
9	Financiering/alg.dekkingsmiddelen	-19.004	2.965	4.549	4.726	-177	N
	TOTAAL LASTEN	46.478	51.121	86.315	54.097	32.218	V
	BATEN:						
0	Algemeen bestuur	4.271	4.421	7.746	2.390	5.356	N
1	Openbare orde en veiligheid	108	178	288	192	97	N
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	668	731	4.614	749	3.865	N
3	Economische zaken	358	247	1.371	215	1.156	N
4	Onderwijs	5.228	12	5.645	1.018	4.627	N
5	Cultuur en recreatie	10	1	147	2	145	N
6	Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	9.331	1.408	8.960	-	8.960	N
7	Volksgezondheid	7.256	1.631	8.887	1.630	7.257	N
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1.878	720	2.575	433	2.142	N
9	Financiering/alg.dekkingsmiddelen	20.760	41.772	46.081	48.528	-2.448	V
	TOTAAL BATEN	49.868	51.121	86.315	55.159	31.156	N
	SALDO VAN LASTEN EN BATEN	3.390	-	-	1.062		V

Analyse van het jaarrekeningresultaat

Het vertrekpunt van deze analyse is de vastgestelde begroting 2021. In de 1^e begrotingswijziging zijn enkele budgetwijzigingen voorgesteld en door uw raad vastgesteld. Deze mutaties hebben het begrotingsresultaat niet gewijzigd.

De 2^e begrotingswijziging heeft geleid tot een verhoging van de baten en lasten met USD 34.004.000. Het grootste gedeelte van deze ophoging van de baten en lasten is het gevolg van het opnemen van de indertijd actuele stand van de Bijzonder Uitkeringen (BU's). In deze wijziging zijn tevens aanvullende beleidsvoornemens opgenomen met een volume van USD 2.500.000. Deze hogere lasten zijn gedekt door een incidentele verhoging van de Vrije Uitkering (VU) als gevolg van de inkomstenderving vanwege COVID-19 (USD 2.000.000) en een verwachte meeropbrengst opcenten vastgoedbelasting (USD 500.000).

In de brief van 29 juli 2021 van BZK wordt gemeld dat de loon- en prijsbijstelling van de VU voor 2021 een structurele verhoging van USD 264.700 tot gevolg heeft. Deze verhoging is eveneens verwerkt in de aanvulling op de 2^e begrotingswijziging.

Bij de behandeling van de 2^e begrotingswijziging is een (sub)amendement door uw raad aangenomen om de interim uitkering door de Stichting Kadaster & Hypotheekwezen Bonaire van USD 925.000 in te zetten voor een aantal verwachte uitgaven. Ook deze mutaties hebben het totaal van de geraamde baten en lasten opgehoogd.

Het verloop van het begrotingssaldo is als volgt:

Verloop van de baten en lasten in 2021	baten	lasten	saldo
Vastgestelde begroting 2021	49.815.000	51.121.000	-1.306.000
onttrekking uit de algemene reserve	1.306.000		1.306.000
Saldo vastgestelde begroting	51.121.000	51.121.000	-
1e begrotingswijziging	-	-	-
2e begrotingswijziging	34.004.000	34.004.000	-
aanvulling op de 2e begrotingswijziging	265.000	265.000	-
(sub) amendement op 2e wijziging	925.000	925.000	-
Saldo begroting na begrotingswijzigingen	86.315.000	86.315.000	-

In onze jaarverantwoording worden naast de reguliere baten en lasten ook de de BU's verantwoord. De middelen die we ontvangen van het Rijk in de vorm van uitkeringen ramen we zowel aan de baten als de lastenzijde. Bij de jaarafsluiting wordt het saldo van de BU's opgenomen als voortuitvangen gelden van het Rijk.

Het voordelige rekeningresultaat is veroorzaakt door een aantal grotere afwijkingen op verschillende hoofdfuncties: deze lichten we hieronder toe.

In onderstaande tabel presenteren we de verantwoording van de hoofdfuncties exclusief de BU gelden.

Rekening baten en lasten zonder Bijzondere Uitkeringen

bedragen x USD 1.000

Nr.	Hoofdfunctie / functie	LASTEN			BATEN		
		Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Saldo	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Saldo
0	Algemeen bestuur	21.987	21.728	259	3.977	2.391	-1.586
001	Bestuursorganen	2.268	1.997	271	11	12	1
002	Bestuursapparaat	17.791	17.955	-164	589	713	124
003	Burgerzaken	872	792	80	322	302	-20
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	1.056	984	72	3.055	1.364	-1.691
1	Openbare orde en veiligheid	818	702	116	288	192	-96
130	Rampenbestrijding	228	-	228	228	-	-228
140	Overige beschermende maatregelen	590	702	-112	60	192	132
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	6.279	5.863	416	731	750	19
210	Wegen, straten en pleinen	4.623	4.137	486	-	126	126
211	Verkeersmaatregelen te land	169	144	25	117	103	-14
222	Verkeersmaatregelen te water	1.487	1.582	-95	614	521	-93
3	Economische zaken	1.753	1.843	-90	247	215	-32
300	Dienst economische zaken	763	858	-95	100	102	2
310	Handel en industrie	133	181	-48	140	77	-63
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	857	804	53	7	36	29
4	Onderwijs	8.335	3.571	4.764	5.645	1.018	-4.627
400	Algemeen beheer onderwijs	708	722	-14	-	-	-
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	6.968	2.190	4.778	5.645	1.018	-4.627
482	Volwasseneneducatie	659	659	-	-	-	-
5	Cultuur en recreatie	6.020	5.635	385	146	2	-144
510	Openbaar bibliotheekwerk	337	339	-2	-	-	-
530	Sport	2.338	2.215	123	-	2	2
540	Kunst	1.179	1.031	148	145	-	-145
541	Oudheidkunde / musea	2	-	2	-	-	-
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	2.164	2.050	114	1	-	-1
6	Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	5.009	4.629	380	1.185	-	-1.185
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	2.228	2.586	-358	1.185	-	-1.185
630	Sociaal-cultureel werk & jeugd/jong.werk	2.067	1.868	199	-	-	-
640	Bejaardenzorg	36	36	-	-	-	-
650	Kinderopvang	650	115	535	-	-	-
651	Dagopvang gehandicapten	28	24	4	-	-	-
7	Volksgezondheid	4.266	4.208	58	1.541	1.630	89
700	Algemeen beheer volksgezondheid	859	834	25	-	-	-
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	112	41	71	-	43	43
720	Slachthuizen	-	-	-	141	201	60
721	Reiniging	2.946	2.932	14	1.400	1.386	-14
723	Milieu en natuurbeheer	72	92	-20	-	-	-
725	Overige openbare hygiëne	277	309	-32	-	-	-
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1.213	1.191	22	390	433	43
822	Overige volkshuisvesting	1.213	1.191	22	390	433	43
9	Financiering/alg.dekkingsmiddelen	4.480	4.726	-246	46.012	48.528	2.516
920	Belastingen	178	103	75	11.505	13.215	1.710
921	Algemene uitkeringen	-	-	-	31.456	36.506	5.050
922	Algemene uitgaven / inkomsten	4.302	4.623	-321	1.745	-1.193	-2.938
992	Saldo gewone dienst	-	-	-	1.306	-	-1.306
TOTAAL LASTEN		60.162	54.097	6.065	60.162	55.159	-5.003

De analyse van het voordelige jaarresultaat 2021 is veroorzaakt door een aantal bijzonderheden. Deze zijn in de onderstaande tabel toegelicht.

In de vastgestelde begroting was nog uitgegaan van een tekort van USD 1.306.000. Het werkelijke jaarresultaat 2021 is uitgekomen op USD 1.062.000. Dit is een verbetering van USD 2.368.000. Dit wordt als volgt verklaard.

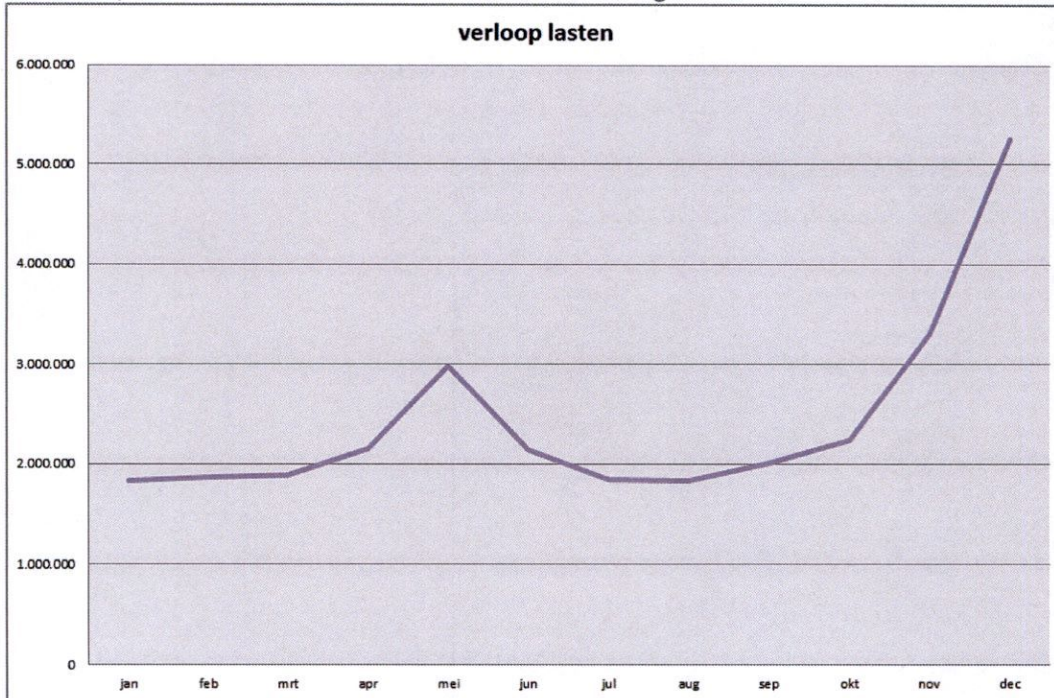
	bedrag	
Actualisatie voorziening pensioenen	-959.000	N
Vrijval voorziening wegen	203.000	V
Ophoging dubieuze debiteuren	-2.800.000	N
Niet bestede middelen Eilandsraad	150.000	V
Lagere opbrengst erfpacht	-1.057.000	N
Onderhoud infrastructuur, minder besteed	540.000	V
Voorzieningen kinderopvang, minder besteed	500.000	V
Cruisevax	-304.000	N
Hogere motorrijtuigen- verhuurauto belasting	1.337.000	V
Hogere opbrengst leges en retributies	240.000	V
Hogere incidentele vrije uitkering	5.050.000	V
Afrekening werkliedenpensioenen 2019-2021	-477.000	N
Overige afwijkingen	-55.000	N
TOTAAL	2.368.000	V

Ten aanzien van de verantwoorde afschrijvingskosten in de jaarrekening 2021 merken we, aanvullend, nog het volgende op. Vanwege een stelselwijziging (zie hiervoor de waarderingsgrondslagen die zijn toegelicht bij de balans) zijn de afschrijvingskosten toegenomen, maar heeft dit geen effect gehad op het jaarrekeningresultaat. Dit wordt verklaard door het feit dat tegenover de hogere lasten een bijdrage uit de reserve afschrijvingskosten staat.

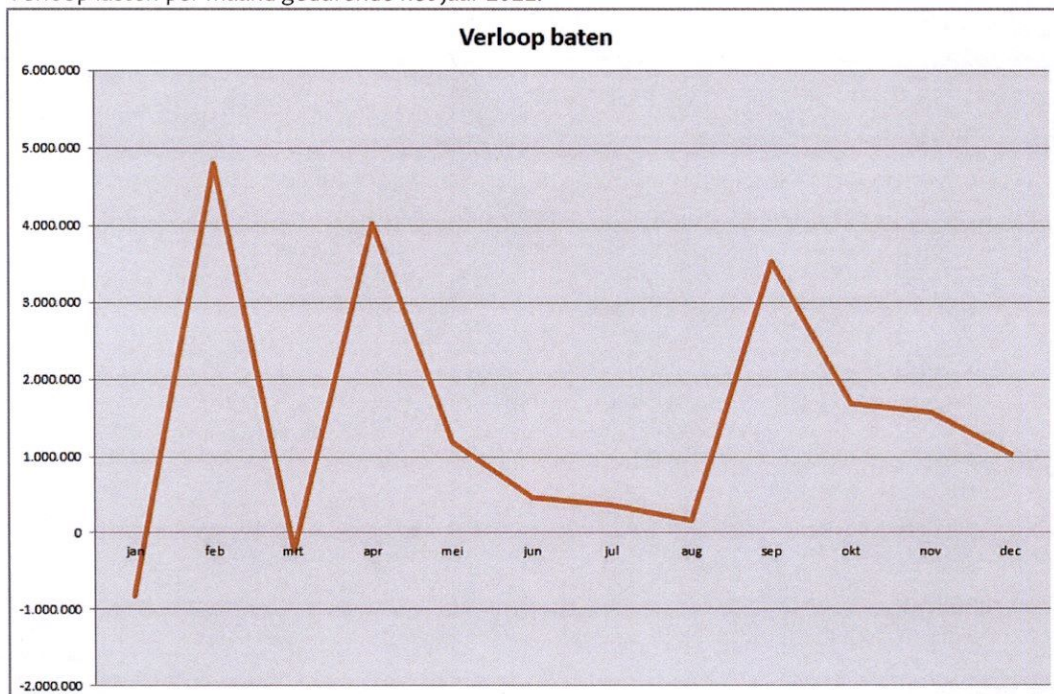
Verloop van de baten en lasten

Zoals gebruikelijk zijn er in 2021 drie relevante uitvoeringsrapportages opgesteld. Deze tussentijdse rapportages over de voortgang van de bestedingen en inkomsten zijn voorzien van een advies van het CFT en door de eilandsraad vastgesteld.

Het verloop van de baten en lasten over de maanden is als volgt:

Verloop lasten per maand gedurende het jaar 2021.

Verloop baten per maand gedurende het jaar 2021.

Ten aanzien van het verloop van de lasten over 2021 zien we een forse stijging in de laatste maanden van 2021. Het verloop van de inkomsten verloopt ongelijk.

Ontwikkelingen van de Bijzondere Uitkeringen

Het beschikbare bedrag voor 2021 voor het realiseren van gemaakte afspraken die in diverse beschikkingen zijn afgegeven door de ministeries in de vorm van Bijzondere Uitkeringen (BU's), bedroeg USD 29,5 miljoen. In de loop van het jaar zijn aanvullende middelen ontvangen ter hoogte van USD 34,1 miljoen. In de laatste weken van 2021 is een bedrag van afgerond USD 18,6 miljoen ontvangen. De bestedingen in 2021 zijn uitgekomen op USD 30,6 miljoen.

Er is per 31 december 2021 USD 33,0 miljoen beschikbaar voor incidentele bestedingen.

Ontwikkeling van de reserves

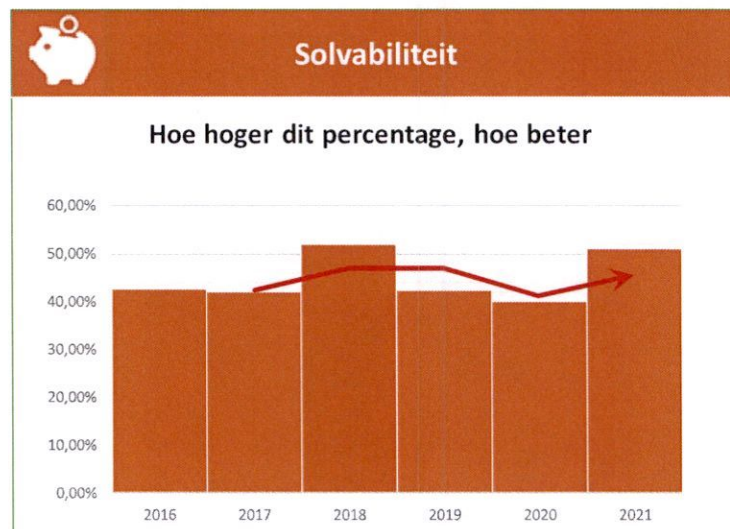
Het totaal van de reserves is in 2021 gestegen met USD 25,8 miljoen. De stand van het saldo per 1 januari 2021 bedroeg USD 43,3 miljoen en is vanwege een fout-herstel van USD 18,7 mln. (deelname BIA) en vanwege een stelselwijziging ten aanzien van de materiële vaste activa van USD 6,1 mln. gegroeid tot USD 69,1 miljoen. Het aandeel van de algemene reserve hierin is 48%.

Voor een nadere toelichting van de stelselwijziging en een herstel van een fout uit voorgaande jaren verwijzen wij u naar jaarrekening en de waarderingsgrondslagen.

Ontwikkelingen van de investeringen

In 2021 is USD 11,1 miljoen geïnvesteerd in materiële vaste activa. Voor ongeveer de helft betreft dit investeringen die met BU gelden (bijdragen van derden) zijn betaald. De totale waarde van de materiële vaste activa bedraagt per 31 december 2021 USD 51,0 miljoen.

Financiële kengetallen

De solvabiliteit geeft inzicht in de mogelijkheden van het OLB om aan haar verplichtingen/schulden op termijn te kunnen voldoen. Een ratio kleiner dan 20% geeft een indicatie dat er niet gespaard wordt voor de financiering van investeringen. Het gemiddelde van deze ratio voor overheidsorganisaties ligt tussen de 30% en 70%. Op basis van de trend van de solvabiliteit van de afgelopen jaren kunnen we stellen dat het OLB financieel gezond is.

4 LEESWIJZER

De inrichting van de jaarrekening volgt de voorgeschreven indeling uit het besluit 'Begroting en verantwoording openbare lichamen BES', zoals voorgeschreven in de Wet financiën openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba' (wet FinBES) aan de hand van de zogenaamde hoofdfuncties (zoals bepaald in de 'Regeling functionele indeling BES'). De indeling bestaat uit een beleidsdeel en een financieel deel.

Het beleidsgedeelte bestaat uit de beleidsverantwoording van de beleidsvoornemens volgens de voorgeschreven hoofdfuncties, en een aantal verplichte paragrafen. In de begroting 2021 gaven wij aan wat onze beleidsvoornemens waren. Hierbij brengen wij verslag aan u uit over wat we bereikt hebben en geven we de verbanden aan met de uitgevoerde prioriteiten die zijn toegekend in het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023.

In de beleidsverantwoording sluiten we de verantwoording per hoofdfunctie af met een tabel waaruit duidelijk wordt hoeveel er is uitgegeven ten laste van deze hoofdfunctie, gespecificeerd naar de verschillende hieronder vallende functies. Als er grote afwijkingen zijn tussen wat er was begroot, en wat er is gerealiseerd, lichten we deze vervolgens toe. Wij lichten de grotere afwijkingen op functieniveau toe tussen de begroting en de realisatie.

Voor afwijkingen die het gevolg zijn van Bijzondere Uitkeringen (BU's) wordt verwezen naar de inhoudelijke toelichting per BU in bijlage 1.

Het financiële gedeelte bestaat uit de balans, de toelichting hierop en een totaaloverzicht van de lasten en baten.

In de bijlagen treft u de informatie aan die in de wet FinBES wordt voorgeschreven. Hierbij wijzen wij u met name naar de bijlage over de Bijzondere Uitkeringen (BU's), die voor u beleidsinhoudelijke relevante informatie bevat.

5 JAARVERSLAG

5.1 Beleidsverantwoording

5.1.1 Hoofdfunctie 0 – Algemeen bestuur

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijn 'Behoorlijk bestuur en een goed functionerend overheidsapparaat' uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt.

Uitvoering van het bestuursakkoord ter versterking van bestuurs- en uitvoeringskracht. Het overheidsapparaat dient zowel qua uitvoeringskracht als qua integriteit voorbeeldig te presteren.

In het bestuursprogramma beschrijft het Bestuurscollege dat zij onder goed bestuur verstaat:

- effectief en efficiënt; duurzaam en daadkrachtig;
- transparant en integer (=deugdelijk en behoorlijk);
- inspirerend, innovatief en betrokken;
- OLB communiceert open en intensief met de burgers omtrent beleid, doelen en resultaten, meetbaar en doelmatig.

In 2021 is het volgende gerealiseerd ter versterking van de bestuurs- en uitvoeringskracht:

- het opzetten van een bureau Integriteit, waar 2 integriteitscoördinatoren zijn gestart. Zij voeren onder andere interne integriteitsonderzoeken uit, zorgen voor bewustwording op dit thema en signaleren kwetsbaarheden in de organisatie;
- inventarisatie en daarop gebaseerd advies over de trajecten waarlangs medewerkers bevorderd zouden kunnen worden naar een volgende functionele schaal;
- een notitie over mogelijkheden om part-time te werken bij het OLB;
- start van de ontwikkeling van een 'seniorenbeleid' voor het personeelsbestand van het OLB;
- start van het opstellen van een mobiliteitsbeleid voor medewerkers van het OLB;
- opening van het Jobcenter 'Plenchi di Trabou' in februari 2021. Hierin voeren het Ministerie SZW en de unit Arbeid van het OLB gezamenlijk het arbeidsmarktbeleid uit en beoordelen zij de aanvragen voor tewerkstellingsvergunningen;
- start van de nieuwe organisatie 'Sentro Akseso Boneiru'. Hierin worden de maatschappelijke ondersteuningstaken van het OLB samengevoegd met taken van de stichting 'Sentro pa Hubentut i Famia'. Hiermee verzelfstandigen en versterken we de sociale dienstverlening aan kwetsbare groepen verder;
- digitalisering van de werkprocessen bij de afdeling. Het resultaat hiervan is dat we de managementrapportages efficiënter produceren. Bestaand en nieuw beleid kan op basis hiervan worden bijgesteld en opgesteld;
- verdere professionalisering van de afdeling Financiën door de inhuur van extra personeel. In 2021 heeft het OLB hiervoor extra ondersteuning ontvangen uit een bijzondere uitkering voor kwaliteitsbewaking van de planning en control cyclus.

Programma om de kwaliteit van het overheidsapparaat te verhogen (medewerkers, producten, procedures) door middel van continue trainingen, zowel qua vorming van de functionarissen alsook gebruik van nieuwe technologieën (e-governance) om producten, dienstverlening en procedures te vergemakkelijken, verbeteren en transparanter te maken, in samenwerking met o.a. het Rijk.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- lancering van de vernieuwde website van het OLB op www.bonairegov.com. Via deze website is het inmiddels mogelijk om digitaal formulieren te uploaden, in te vullen, en afspraken te

maken. Dit verkort de gemiddelde behandeltijd en vermindert de druk op de balie. Dit is inmiddels al van toepassing op:

- de afsprakenmodule voor de afdeling Burgerzaken;
- aanvraag voor, en afgifte van, vergunningen die moeten worden aangevraagd bij, en afgehandeld worden door de afdeling JAZ;
- in 2021 is het registratiesysteem JOIN in gebruik genomen binnen de organisatie. Hierdoor kunnen inmiddels al een aantal diensten digitaal aangeboden worden bij de afdeling Burgerzaken;
- verlenging van de licenties voor Digitale Checklisten (DC) en verdere implementatie van DC in alle domeinen. Hiernaast is het toepassen van DC in relatie tot JOIN verkend;
- succesvolle afronding van de opleiding 'startersmodule' door de medewerkers van de afdeling Burgerzaken. Dit ligt in lijn met de nieuwe diplomalijn van de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB);
- start van het beschrijven van het inkoopproces;
- digitale beveiliging van het wagenpark van het OLB door de aanschaf van camera's en een toegangscontrolesysteem. Dit heeft geresulteerd in een verlaging van de beveiligingskosten van het wagenpark;
- aankoop van extra mobiele telefoons en simkaarten omdat veel van onze medewerkers noodgedwongen vanaf huis moesten werken;
- terugdringen van achterstanden bij het dynamisch archief en het overbrengen van documenten naar het Semi Statisch Archief;
- versterking van de hulpverlening in de keten van huiselijk geweld en kindermishandeling door deskundigheidsbevordering en het instellen van een goed functionerende en laagdrempelige meldstructuur;
- start van de revisie van de subsidieverordening en het subsidiebeleid;
- afronding van het project 'restauratie akten van de burgerlijke stand';
- voorbereiding van het project twinning Burgerzaken Leiden;
- uitbreiding van het hoofdkantoor van Toezicht en Handhaving met een leslokaal/vergaderruimte, zodat gesprekken met bezoekende burgers discreter kunnen worden gevoerd;
- bureau Rijbewijzen biedt betere service aan klanten, met meer privacy, door nieuwe huisvesting;
- meer kennis en kunde bij de rij-examinatoren door, onder meer, een wekelijkse intervisiegroep;
- afronding en volgen van diverse opleidingen door de medewerkers van het havenkantoor;
- aanschaf en implementatie van een applicatie waarmee de boeking en registratie voor schepen die aanmeren op Bonaire wordt geautomatiseerd. Deze applicatie verzorgt ook de facturering voor de door het Havenkantoor geleverde diensten;
- afronding van een aantal cursussen/opleidingen door de medewerkers van de afdeling Indebon;
- deskundigheidsbevordering van de managers en van de kwaliteitscommissie van de kinderopvang in Nederland;
- investering in de uitbreiding van werkplekken, door het huren van extra ruimte en de aanschaf van extra kantoormeubilair;
- verdere invulling aan het verbetertraject voor een verbetering van de kwaliteit en veiligheid van elektrische installaties door nieuwe werkafspraken met WEB.

Invulling geven aan regionale en internationale veerkrachtige samenwerking (publiek/privaat/NGO's) om de economie te stimuleren en kennis te delen voor het realiseren van duurzame ontwikkeling.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- actief contact gezocht met verschillende werkgroepen en stakeholders om hen te consulteren over voorgenomen beleid.

In samenwerking met het Rijk een communicatiestrategie opstellen en uitvoeren. De inwoners dienen goed geïnformeerd te worden over het beleid van het Rijk als het OLB.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- communicatie op verschillende manieren in de media over de nieuwe werkwijze en digitalisering van de diensten van Burgerzaken;
- inrichting van een fysieke informatiebalie bij Burgerzaken;
- betere informatievoorziening aan burgers en bedrijven over diverse handhavingsonderwerpen en –acties door de publicatie van persberichten.

5.1.1.1 *Hoeveel heeft het gekost?*

bedragen x USD 1.000

Nr.	Algemeen bestuur	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Vershil
001	Bestuursorganen	1.854	1.783	2.487	1.997	490 V
002	Bestuursapparaat	17.941	18.446	21.342	17.955	3.387 V
003	Burgerzaken	764	966	872	792	79 V
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	832	1.021	1.056	984	72 V
	TOTAAL LASTEN	21.391	22.216	25.756	21.728	4.028 V
001	Bestuursorganen	225	11	229	12	-217 N
002	Bestuursapparaat	1.194	1.034	4.140	713	-3.428 N
003	Burgerzaken	276	322	322	302	-20 N
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	2.576	3.054	3.055	1.364	-1.690 N
	TOTAAL BATEN	4.271	4.421	7.746	2.390	-5.356 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-17.120	-17.795	-18.010	-19.337	-1.327 N

5.1.1.2 *Toelichting op grotere afwijkingen*

001 Bestuursorganen:

De eilandsraad en raadcommissies waren van plan om het 70 jarige bestaan van de raad te vieren. Vanwege de COVID-19 pandemie kon dit geen doorgang vinden. Voorgesteld wordt om USD 50.000 via de resultaatbestemming beschikbaar te hebben voor 2022. Het bedrag dat beschikbaar gesteld is voor het inhuren van derden ter ondersteuning van de eilandsraad is eveneens niet volledig besteed. Ook voor deze onderbesteding wordt voorgesteld om USD 110.000 via de resultaatbestemming beschikbaar te hebben voor 2022. Vanwege de pandemie zijn een aantal vergaderingen gedurende het jaar afgelast. Daardoor zijn de automatiseringskosten voor ondersteuning bij het uitzenden van de eilandsraadsvergaderingen niet volledig besteed.

002 Bestuursapparaat:

Het budget koersverschillen is overschreden met USD 86.000. Dit zijn niet beïnvloedbare kosten. Mede vanwege de COVID-19 pandemie zijn de opleidingskosten niet geheel besteed. Ook de kosten voor uit- en terugzending zijn lager uitgekomen dan geraamd. De salariskosten zijn ruim USD 500.000 lager uitgekomen dan begroot. Voor een deel is dit veroorzaakt doordat vacatures soms moeilijk in te vullen zijn.

Voor het overige is de afwijking veroorzaakt door de uitgaven en inkomsten van BU's.

020 Eigendommen niet voor de openbare dienst bestemd:

De opbrengst erfpacht is bijna USD 1,7 mln. achtergebleven op de raming. Wel is er onderzoek gedaan naar de volledigheid van de opbrengsten. De aanvullende aanslagopleggingen gaan in 2022 plaats vinden.

5.1.2 Hoofdfunctie 1 – Openbare orde en veiligheid

5.1.2.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Openbare Orde en veiligheid	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Vershil
130	Rampenbestrijding	64	118	228	-	228 V
140	Overige beschermende maatregelen	778	693	590	702	-112 N
	TOTAAL LASTEN	843	811	819	702	117 V
130	Rampenbestrijding	158	118	228	-	228 N
140	Overige beschermende maatregelen	-49	60	60	192	-132 V
	TOTAAL BATEN	108	178	288	192	97 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-734	-633	-530	-510	-20 N

5.1.2.2 Toelichting op grotere afwijkingen

130 Rampenbestrijding:

Het Bureau Eilandsecretaris ontvangt jaarlijks van het Ministerie van Veiligheid en Justitie een BU van USD 120.000 voor de kosten die voortvloeien uit de organisatie van de rampenbestrijding, crisisbeheersing en brandweezorg. Er is een onderbesteding gerealiseerd omdat verschillende training en bijeenkomsten geen doorgang konden vinden vanwege de COVID-19 pandemie.

140 Overige beschermende maatregelen:

De Directie Toezicht en Handhaving is belast met de handhaving en controle van de verschillende wet en regelgeving. De personeelskosten zijn hoger uitgekomen dan geraamd, onder andere vanwege verrekeningen met terugwerkende kracht tot en met 2016.

5.1.3 Hoofdfunctie 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijn ‘ Betrouwbare, betaalbare, duurzame en veilige infrastructuur’ uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:

Integraal Ruimtelijk Ontwikkelingsplan Bonaire (ROB): bouw van de nieuwe vrachthaven, uitbreiding van het vliegveld, ontwikkeling Kralendijk, Rincon, andere wijken en overige belangrijke infrastructurele en logistieke knooppunten.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- verlenging van de Zuidpier. Hierdoor kunnen grote cruiseschepen nu veilig aanmeren;
- start van het onderzoek naar de economische haalbaarheid en het opstellen van een businessplan voor de aanleg van de nieuwe vrachthaven;
- verhoogde aandacht aan de handhaving van illegale verhuur van woningen voor verblijfsrecreatie. Hiervoor is een handhavingstraject gestart voor de wijken Sabalpalm en La Palma;
- start van de beleidsevaluatie van het ROB uitvoering tot en met de juridische regeling.

Integrale aanpak opknappen van het wegennet, veiligheid op straat en openbaar vervoer.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- opstellen van een concept eilandsverordening voor het regelen van Personenvervoer.

Naast de activiteiten in relatie tot de prioriteiten uit het Bestuursprogramma is de volgende toelichting bij reguliere taken van belang.

In 2021 is het volgende gerealiseerd:

- er is extra ruimte gecreëerd in de planning bij Bureau Rijbewijzen, zodat we jonge kandidaten die een scootervergunning aanvragen versneld kunnen helpen. Op deze manier zijn zij zelfstandig mobiel en minder afhankelijk van vervoer per auto. Hierdoor wordt de verkeersdruk tijdens de spitsuren minder;
- aanbidding van het concept voor het nieuwe Havenreglement aan het Bestuurscollege, die dit inmiddels ter goedkeuring heeft voorgelegd aan de eilandsraad;
- reparaties aan de Zuidpier en Noordpier;
- investeringen in de verbeterpunten die naar voren kwamen bij het doorlopen van de ISPS auditlijst bij de havens.

5.1.3.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Verkeer, vervoer en waterstaat	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Verschil
210	Wegen, straten en pleinen	6.020	2.487	7.751	4.137	3.614 V
211	Verkeersmaatregelen te land	136	169	169	144	26 V
222	Verkeersmaatregelen te water	2.078	1.540	2.242	1.582	660 V
	TOTAAL LASTEN	8.234	4.196	10.163	5.862	4.300 V
210	Wegen, straten en pleinen	-	-	3.129	126	-3.003 N
211	Verkeersmaatregelen te land	68	117	117	103	-14 N
222	Verkeersmaatregelen te water	600	614	1.369	521	-848 N
	TOTAAL BATEN	668	731	4.614	749	-3.865 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-7.566	-3.465	-5.549	-5.113	436 V

5.1.3.2 Toelichting op grotere afwijkingen

210 Wegen, straten en pleinen:

De uitgaven die verantwoord zijn op deze functie hebben nagenoeg allen betrekking op de uitvoering van het meerjarig onderhoudsprogramma 'wegen Bonaire'. In de begroting 2021 is aangenomen dat er naast de BU gelden (USD 3,0 mln.) een bijdrage uit de OLB begroting beschikbaar is van USD 3,2 mln. voor wegenonderhoud.

De beschikbaar gestelde middelen voor gebouwenonderhoud ad USD 255.000 zijn op USD 50.000 na besteed. De hogere kapitaallasten van USD 126.000 zijn volledig gedekt door een bijdrage uit de bestemmingsreserve afschrijvingskosten.

222 Verkeersmaatregelen te water

Het Haven en Loodswezen heeft van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een bijzondere uitkering ontvangen voor de verlenging van de Zuidpier in de haven van Kralendijk. De betaling van de laatste factuur voor de oplevering van het project heeft in januari 2022 plaatsgevonden: dit verklaart de onderbesteding aan de lastenkant van USD 741.000. Het grootste verschil in de inkomsten is het bedrag van USD 741.000 dat is ontvangen als BU voor de verlenging van de Zuidpier. De rest van het verschil in inkomsten is te verklaren door verminderde inkomsten aan lig, loods en meergelden vanwege de COVID-19 pandemie. Het eerste cruiseschip legde pas weer aan in september 2021.

5.1.4 Hoofdfunctie 3 – Economische zaken

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijn 'Duurzame economische ontwikkeling' uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:

Een beleids- en actieplan voor het midden- en kleinbedrijf (SME), met onder andere aandacht voor kwaliteits- en ecotoerisme, intensivering van lokale productie, startups, creatieve industrieën, 'cost of doing business', (innovatieve) landbouw en visserij, investeringsmogelijkheden, een bedrijvenloket en een one-stop-shop voor o.a. vergunningen, bedrijfsvoering en financiële ondersteuning.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- bij de afdeling LVV is/zijn er:
  - geïnvesteerd in de stallen;
  - rasbokken aangeschaft in Nederland en Aruba. De lokale boeren kunnen hun dieren hier nu door laten dekken;
  - een handleiding opgesteld voor de professionele geitenhouderij en een workshop georganiseerd voor lokale geitenhouders ter verhoging van hun kennis over dit onderwerp;
  - moderne landbouwmachines aangeschaft om een hogere lokale productie van voer te realiseren;
  - een subsidiebeleid geïntroduceerd zodat gaas voor het omsluiten van een kunuku tegen lage prijzen verkocht kan worden aan boeren. Twintig kunuku's zijn omheind met gaas als voorloper op verbeterde lokale productie;
  - irrigatiesystemen aangeschaft zodat in 2022 de lokale hooiproductie op het LVV terrein kan worden opgeschroefd.
- afronding van het concept voor de Investment Guide;
- aanbidding van het MKB beleid aan het bestuurscollege ter vaststelling aan het Bestuurscollege. De implementatie van dit beleid omvat de invoering van een virtuele one-stop-shop voor onder meer vergunningen;
- er is een optie genomen op een pand om een incubator op te zetten en daarnaast is het plan van aanpak voor de incubator verder uitgewerkt.

Strategisch Toeristisch Plan en Blue Destination-concept; duurzame ontwikkeling van het (cruise)toerisme door betere positionering, productontwikkeling en spreidingsbeleid.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van het Tourism Recovery Plan:

- er zijn trainingen en workshops gegeven aan bedrijven in de toeristische sector over hoe om te gaan met de crisis;
- de nieuwe toeristenbelasting is uitgewerkt;
- er zijn diverse stappen ondernomen door TCB om door middel van andere strategieën Bonaire in het buitenland te positioneren en te promoten;
- het advies "Tourism Recovery Plan Roadmap 2.0" is aangeboden aan het Bestuurscollege. Hierin wordt de beheersing van een covid-19 uitbraak met behoud van verantwoorde economische activiteit omschreven;
- we hebben een hotel-sterrencriterium opgesteld in samenwerking met BONHATA.

5.1.4.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Economische zaken	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Vershil
300	Dienst economische zaken	772	817	763	858	-96 N
310	Handel en industrie	156	133	140	181	-41 N
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	616	757	1.973	804	1.169 V
	TOTAAL LASTEN	1.543	1.707	2.876	1.844	1.032 V
300	Dienst economische zaken	93	100	100	102	2 V
310	Handel en industrie	251	140	148	77	-71 N
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	15	7	1.123	36	-1.087 N
	TOTAAL BATEN	358	247	1.371	215	-1.156 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-1.185	-1.460	-1.505	-1.629	-124 N

5.1.4.2 Toelichting op grotere afwijkingen

341 Overige agrarische zaken, jacht en visserij

Het verschil op deze functie aan de baten- én de lastenzijde wordt veroorzaakt door de BU inzake het slachthuis. In 2021 is een aanvullende BU ontvangen van USD 680.000 naast de middelen die al in 2020 beschikbaar waren gesteld. De werkelijke uitgaven in 2021 zijn USD 529.000.

5.1.5 Hoofdfunctie 4 – Onderwijs

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijn 'kansen voor iedereen door een goede vorming' uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:

Integraal vormingsplan in samenwerking met de belangrijkste stakeholders, zoals scholen en bedrijven.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- aan de Fundashon Akademia Papiamentu is de opdracht verstrekt voor het (laten) opstellen van het inclusief eilandelijk taalbeleid. Er is een werkgroep ingesteld die gesprekken heeft gevoerd met stakeholders op de verschillende niveaus en met verschillende achtergronden onder andere stakeholders in het onderwijs en andere burgers van Bonaire;
- de ondertekening op 11 maart 2021 van de bestuursafpraak Papiaments met het Rijk, waarin afspraken worden gemaakt ter bevordering van het Papiaments op het gebied van onder andere cultuur en onderwijs;
- er zijn afspraken gemaakt over de MBO evaluatie ten aanzien van opleidingstrajecten, loonverlet, leermeesters en plannen schooljaar 2021/2022.

Integraal jeugdbeleidsplan waarbij ieder kind een gelijke kans krijgt zichzelf te ontwikkelen. Zowel op school, thuis en in de samenleving.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- er is vervolg gegeven aan het convenant tussen het ministerie OCW, de gemeente Gouda en het openbaar lichaam Bonaire (OLB) met de volgende activiteiten:
  - een quickscan en daarna een SWOT analyse van de rol en positionering van de leerplicht;
  - opstellen van het verzuimbeleid 2022-2023. Dit heeft onder meer geresulteerd in:
    - het maken van afspraken met alle onderwijsinstellingen om de rol van leerplichtambtenaar te versterken;
    - vaststellen van de conceptbegroting voor dit project;
    - implementeren van een registratiesysteem van verzuimmeldingen;
    - dossieropbouw;
    - het op de agenda plaatsen van de plaatsingsproblematiek bij onderwijsinstellingen;
    - uitvoering van een voorlichtingscampagne over leerplicht voor de scholen;
    - uitbreiding van de afdeling leerplicht is met 1 fte leerplichtambtenaar, die zich zal richten op primair onderwijs(PO). Deze zal tevens in samenwerking met leerplicht voortgezet onderwijs (VO) en de leerplichtadministratie werken aan de verdere professionalisering van de afdeling en de communicatie met de ketenpartners in het algemeen.

Naast de activiteiten in relatie tot de prioriteiten uit het Bestuursprogramma is de volgende toelichting bij reguliere taken van belang.

- we hebben voorbereidingen uitgevoerd voor het nieuwbouw van Basisschool de Pelikaan:
  - Fundashon Propiedad Inmobil Bonaire (vastgoed) heeft als uitvoerder van de onderwijshuisvestingsplan Bonaire het aanbestedingstraject afgerond;
  - architectenbureau Archios heeft een voorlopig ontwerp ingediend.
- de renovatie van het gebouw van Kolegio Kristu Bon Wardador is tot aan de tweede fase gevorderd:

- in de eerste fase heeft de aannemer de onderbouw van Kolegio Kristu Bon Wardadoó afgerond;
- in de tweede fase is begonnen met de renovatie van de bovenbouw.
- Uitvoering van een quickscan naar het CO2 gehalte in klaslokalen om betere luchtkwaliteit te realiseren;
- Sinds het schooljaar 2021/2022 melden ouders hun 4-jarige kinderen direct aan bij de scholen en niet meer via de leerplicht ambtenaar. Dit vindt plaats via een online systeem dat wordt geadministreerd door de PO-scholen;
- Aanpassing van de tijdelijke subsidieregeling in verband met de lockdown periode.

5.1.5.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Onderwijs	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Vershil
400	Algemeen beheer onderwijs	768	776	708	722	-13 N
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	6.197	1.335	6.968	2.190	4.779 V
482	Volwasseneneducatie	695	659	659	659	-
	TOTAAL LASTEN	7.661	2.770	8.336	3.571	4.765 V
400	Algemeen beheer onderwijs	-	-	-	-	- V
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	5.228	12	5.645	1.018	-4.627 N
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-	- V
	TOTAAL BATEN	5.228	12	5.645	1.018	-4.627 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-2.433	-2.758	-2.691	-2.552	139 V

5.1.5.2 Toelichting op grotere afwijkingen

480 Gemeenschappelijke uitgaven/inkomsten onderwijs

In de begroting 2021 was rekening gehouden met een stelpost voor onderwijsaangelegenheden. Deze stelpost is voor USD 94.000 niet besteed.

5.1.6 Hoofdfunctie 5 – Cultuur en recreatie

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijn ‘sociaal-economische ontwikkeling’ én ‘kansen voor iedereen door goede vorming’ uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:

Een integrale wijkontwikkeling; zowel fysiek als sociaal.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- Indebon heeft bewegingsactiviteiten verzorgd voor diverse doelgroepen, zoals:
  - jongeren en ouderen met een beperking (lopen, zwemmen of motorische vaardigheden ontwikkelen);
  - senioren (zwemtherapie);
  - jeugd 7 t/m 12 jaar (sport en spel NSO);
  - jeugd 7 t/m 12 jaar sport gericht (schoolsport toernooi).
- de bevordering van sportbeoefening in school- en wijkverband is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren vanwege goede samenwerking tussen Indebon en de Vakgroep docenten (den moveshon). Een voorbeeld hiervan is dat in het afgelopen jaar de sportleiders van Indebon de gymlessen van SGB (voortgezet onderwijs) gedurende 6 weken hebben waargenomen;
- In Rincon loopt het project “Alleen jij Bepaalt” sinds september 2021 voor basisschoolkinderen. Dit is een preventief programma waarbij door middel van het spelen van voetbal jongeren worden gemotiveerd om op het goede pad te blijven. Bij Jong Bonaire loopt hetzelfde project voor kinderen in de middelbare school leeftijd. De benodigde materialen en vergoedingen voor de coaches worden bekostigd via een BU vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid;
- Aanleg van twee mini-kunstgrasvelden, conform het Sport en Preventie akkoord met het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS). De kosten hiervoor worden gelijkelijk gedeeld tussen het ministerie VWS en het OLB. Het ministerie heeft voor de ondersteuning en begeleiding van het project de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) aangetrokken. Deze mini-kunstgrasvelden zijn:
  - Cruyff Court te Tera Cora;
  - Cruyff Court “Luciano Boy Frans” te Rincon.

Cultuur, folkloristische uitingen, materieel en immaterieel erfgoed krijgen een prominente rol in de ontwikkeling van Bonaire.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- de activiteiten in het kader van de cultuur kalender zijn merendeels op virtuele wijze uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn:
  - de activiteiten ‘Tumba te den bo Kas’;
  - virtuele uitzending vanuit de ‘Plenchi di SKAL’;
  - Arte Palabra Bonaire;
  - presentatie van Bonaire tijdens de jaarlijkse Arte Palabra A-B-C, die virtueel vanuit Aruba werd uitgezonden;
  - virtuele uitzending vanuit Mangazina di Rei van een aangepaste viering van de Dia di Rincon;
  - virtuele uitzending door van een aangepaste viering van de Museum dag;
  - uitzending van documentaire in de wijk Nort Saliña aan het publiek is over de viering van San Juan en San Pedro, in samenwerking met Fundashon Nawati;
  - virtuele uitzending van de Quiz Kultural vanuit de Sede van ABVO.

- Realisatie van een documentaire over de traditionele werkzaamheden op een kunuku, in samenwerking met Mangazina di Rei;
- bij de musea is een belangrijke stap gezet in de digitalisering en invoering van de QR code voor musea artefacten;
- in het kader van viering van Monumentendag, is in samenwerking met Stichting Monumentenzorg Bonaire een documentaire gemaakt over de Monumenten op Bonaire;
- in het kader van het Taalbeleid hebben tijdens de viering van de dag van de moedertaal Papiamentu jongeren van 5 basisscholen geparticipeerd aan een lokale dictee wedstrijd.
- SKAL heeft in het kader van financiële steun voor muziekgroepen en musici in het kader van de Coronasteun, de aanvragen hiervoor beoordeeld;
- opname van een vernieuwde uitvoering van het Volkslied Bonaire;
- organisatie van een bijeenkomst van stakeholders over aanpassingen van de cultuurnota 'Simadan den Akshon'.

Integraal jeugdbeleidsplan waarbij ieder kind een gelijke kans krijgt zichzelf te ontwikkelen. Zowel op school, thuis en in de samenleving.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- aanstelling van een waarnemend hoofd bibliotheek om het team aan te sturen en de bibliotheek te professionaliseren en door te ontwikkelen;
- ondertekening van het convenant voor ontwikkeling van een bibliotheek 3.0 op Bonaire op een nieuwe en centrale locatie;
- realisatie van de volgende quick wins bij de bibliotheek:
  - verruiming van de openingstijden per 1 november (geen sluiting tijdens lunch en zaterdagochtend openstelling);
  - actualisering van de collectie boeken;
  - aanpassing van de website;
  - start van de samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin waardoor buurtmoeders nu samen met hun gezinnen naar de bibliotheek komen;
  - samenwerking (o.a. kennisdeling) met de stichting Lezen en Schrijven;
  - contacten met samenwerkende partners om af te stemmen en samen te werken:
    - FuHiKuBo, Fundashon Lesa ta Dushi, Aksesio op lokaal niveau;
    - in Nederland met de Koninklijke Bibliotheek, Vereniging Openbare Bibliotheken, Stichting Lezen, NBD Biblion, CPNB en Biblionef.
- organisatie van een succesvolle kinderboeken week met een speciaal kinderboekenweeklied.

5.1.6.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Cultuur en recreatie	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Verschil
510	Openbaar bibliotheekwerk	341	336	337	339	-2 N
530	Sport	882	1.743	2.338	2.215	123 V
540	Kunst	779	1.044	1.179	1.031	149 V
541	Oudheidkunde / musea	1	2	2	-	2 V
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	2.110	2.165	2.164	2.050	114 V
	TOTAAL LASTEN	4.112	5.290	6.022	5.635	387 V
510	Openbaar bibliotheekwerk	-	-	-	-	- V
530	Sport	10	-	-	2	2 V
540	Kunst	-	-	145	-	-145 N
541	Oudheidkunde / musea	-	-	-	-	- V
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	-	1	1	-	-1 N
	TOTAAL BATEN	10	1	147	2	-145 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-4.102	-5.289	-5.875	-5.633	243 V

5.1.6.2 Toelichting op grotere afwijkingen

530 – Sport

De onderbesteding wordt verklaard doordat er minder is uitgegeven voor onderhoud van sportfaciliteiten.

540 - Kunst

De onderbesteding op het gebied van kunst is veroorzaakt doordat er vanwege de COVID-19 pandemie minder culturele activiteiten zijn georganiseerd en er minder incidentele aanvragen voor financiële bijdragen op het gebied van kunst zijn ontvangen.

Het verschil in baten van USD 145.000 zijn BU ontvangsten. Voor verdere toelichting op de BU zie de bijlage BU's.

560 – Maatschappelijke leefbaarheid en openluchtrecreatie

De onderbesteding van USD 100.000 is veroorzaakt doordat er vanwege de COVID-19 pandemie de traditionele viering van de volksfeesten waaronder Carnaval en Dia di Rincon niet hebben plaatsgevonden.

5.1.7 Hoofdfunctie 6 – Sociale voorzieningen en maatschappelijk werk

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijnen ‘sociaal-economische ontwikkeling’ én ‘kansen voor iedereen door goede vorming’ uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:’

Een leefbaar inkomen dat voldoende is om een gezond leven te leiden.

Het bestuursprogramma 2019 – 2023 voorziet bij deze prioriteit in een integrale basisvoorziening voor kinderopvang in het kader van het programma Best4Kids. Deze regeling omvat, naast het toegankelijk maken van kinderopvang, ook voor- en naschoolse opvang, de aanpak van onderwijs- en ontwikkelingsachterstanden en het verstrekken van maaltijden in het kader van het Integraal Jeugdbeleidsplan.

- binnen deze hoofdfunctie is het volgende bereikt en uitgevoerd in het kader van Best4Kids:
  - organisatie van deskundigheidbevordering van de managers kinderopvang in Nederland;
  - organisatie van deskundigheidbevordering van de kwaliteitscommissie in Nederland;
  - start campagne leerplicht en kinderopvang;
  - start campagne gezonde opvang;
  - contractmanagement subsidies;
  - deelname aan de werkgroep clusterorganisatie(Akses0);
  - behandeling van 28 exploitatievergunning kinderopvang aanvragen waaronder
    - 1 nieuwe locatie
    - 4 verhuizingen
    - 12 uitbreiding aantal kinderen
    - 2 wijziging soort opvang
    - 2 uitbreiding locatie
    - 7 wijziging bestuur
  - start gemaakt met het toezicht op de kinderopvang op basis van de nieuwe verordening voor de kinderopvang door het bezoeken van 22 kindercentra van de in totaal ongeveer 40 kinderopvangcentra. Deze bezoeken hebben geleid tot verbeter- en aandachtspunten voor alle centra. In een groot aantal gevallen kon bijvoorbeeld niet worden aangetoond dat de medewerkers beschikken over een VOG-verklaring. Alle bezochte centra hebben een rapportage ontvangen met de verbeter- en aandachtspunten en hebben termijnen gesteld gekregen om zaken op te pakken. Deze termijnen lopen af in het eerste kwartaal van 2022, vervolfbezoeken zijn ingepland. Door het grote aantal kindercentra en de grote hoeveelheid verbeterpunten is het nog niet gelukt alle centra te bezoeken. Dit zal in 2022 worden opgelost door extra capaciteit, of door het verspreiden van het werk over een langere periode;
  - uitvoering van vooronderzoek, voorbereiding en start van de pilot inclusieve kinderopvang (mei 2021). Hiervoor hebben we verdiepende sessies over de zorgstructuur met alle stakeholders, ministeries en het OLB georganiseerd;
  - maken van samenwerkingsafspraken met de Inspectie van Onderwijs. Dit heeft geleid tot voorbereidingen voor observatiedocumenten en een escalatieladder naar aanleiding van lokale inspectie en het gezamenlijke bezoek bij 3 kinderopvangorganisaties.
- verschillende activiteiten in het kader van participatie en toegankelijkheid (VN Verdrag Handicap):
  - - organisatie van bewegingsactiviteiten voor mensen met een beperking en 55plussers in verschillende buurtcentra en op open plekken in de wijken;

- toegankelijk maken van stranden voor minder validen met behulp van strandmatten en strandrolstoelen;
- de Swim Academy Splash heeft zwemlessen verzorgd aan kinderen van het VMBO met een beperking;
- Inventarisatie en bezoek van 100 adressen van mensen met een beperking geïnventariseerd in het kader van het paden-project door een ergotherapeut. Er is vastgesteld welke woningen aangepast moeten worden zodat de bewoners er veilig kunnen wonen;
- opstellen van een stappenplan voor de uitgifte van parkeerkaarten voor personen met een verminderde mobiliteit voor speciale parkeerplekken.
- Voorbereiding van het beleid voor de introductie van een vorm van huursubsidie;
- als deelnemende partij in de Centraal Dialoog hebben we samen met de sociale partners een gemeenschappelijk beleidskader opgesteld op de beleidsdomeinen economie, arbeidsmarkt en sociale zekerheid en armoedebestrijding. Dit is vastgelegd in het Akkoord van Kralendijk;
- praktijk-, actie- en voorbereidingsonderzoek in het sociale domein over, en naar, onder meer:
  - schuldhulpverlening;
  - de sociale impact van de Covid pandemie;
  - kwetsbare ouderen;
  - aanbod van voorzieningen en vervolgonderzoek voor kinderen met een extra zorgvraag;
  - doven en slechthorenden.
- opstellen van beleidsplannen voor:
  - jeugdbeleid;
  - dementie Bonaire;
  - huiselijk geweld en Kinder mishandeling.
- een quickscan, in samenwerking met SZW, in het kader van het Jobcenter Plenchi di Trabou ten aanzien van:
  - de resultaten op de arbeidsmarkt van de toepassing van de versterking van de arbeidsbemiddelingsfunctie op Bonaire;
  - de herstructurering van het tewerkstellingsvergunningen-proces voor functies met een schaars aanbod;
  - verbetering van de aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.
- activiteiten in het kader van schuldhulpverlening waren gericht op:
  - algehele preventie;
  - vroeg-signalering;
  - deskundigheidsbevordering en professionalisering van het sociale wijkteam;
  - preventie activiteiten zoals budgetvoorlichting;
  - interventies zoals:
    - budgetbegeleiding;
    - schuldbemiddeling;
    - schuldenregeling;
    - en/of schuldhulpverlening in samenwerking met financiële instellingen en netwerkpartners.

Een integrale wijkontwikkeling; zowel fysiek als sociaal.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- uitbreiding en aanvulling van de sociale voorzieningen in het kader van maatschappelijk dienstverlening vanwege de COVID-19 pandemie;

- informatie uitwisseling tussen de betrokken partijen en outreachende aanpak om werknemers te herplaatsen en werkgevers bij te staan tijdens de moeilijke tijden gedurende de COVID-19 pandemie door Plenchi di Trabou;
- reactivatie van de wijkcentra door diverse wijkbijeenkomsten en plenaire workshops over de rol- en taakverdeling van de verschillende actoren in het buurtwerk en de algemene pijlers van het wijkopbouwwerk;
- ondertekening van de uitvoeringsovereenkomst voor renovatie en groot onderhoud van 5 buurtcentra op Bonaire door het OLB en FCB. De wijkcentra Amboina, Nort Saliña en Nikiboko zijn voor het eind van het jaar opgeleverd.

integraal vormingsplan in samenwerking met de belangrijkste stakeholders, zoals scholen en bedrijven.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- aan stichting FORMA is een subsidie verstrekt voor de uitvoering van volwasseneducatie voor het projectbureau ter uitvoering van de Wet Sociale Kanstrajecten BES, De subsidie wordt gebruikt voor personeelskosten, huisvestingskosten, opleidingskosten, algemene en administratieve kosten en een toelage voor de SKJ deelnemers.

integraal jeugdbeleidsplan waarbij ieder kind een gelijke kans krijgt zichzelf te ontwikkelen. Zowel op school, thuis en in de samenleving.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- De campagne “van kinderopvang naar weg op onderwijs” heeft haar startsein gekregen.

Naast de activiteiten in relatie tot de prioriteiten uit het Bestuursprogramma is de volgende toelichting bij reguliere taken van belang:

- we hebben het project ‘Brug pa Oportunitat’ gecoördineerd, in samenwerking met Selibon en Plenchi di Trabou. In dit traject worden werknemers die vanwege de COVID-19 pandemie werkloos zijn geworden, ingezet voor kapwerkzaamheden langs verschillende openbare wegen;
- er is verder vorm gegeven aan de samenwerking tussen OLB en SZW in het jobcenter met andere organisaties zoals Krusada, Magazina di Rei, Forma zodat mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt werk kunnen vinden;
- in gang zetten van de verdere ontwikkeling van een werkgeversbenadering bij het Jobcenter;
- samenwerking met werkgevers voor plaatsing van kwetsbare jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt zoals bij de ‘Mobile Carwash’ en Selibon. (ism Ministerie SZW).

5.1.7.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Vershil
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	2.240	1.169	2.585	2.586	-1 N
611	Werkgelegenheid	523	103	490	-	490 V
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	4.443	3.728	5.621	1.868	3.753 V
640	Bejaardenzorg	37	36	111	36	75 V
650	Kinderopvang	1.388	211	3.327	115	3.213 V
651	Dagopvang gehandicapten	519	28	649	24	625 V
	TOTAAL LASTEN	9.150	5.275	12.784	4.629	8.155 V
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	2.182	74	1.541	-	-1.541 N
611	Werkgelegenheid	545	103	490	-	-490 N
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	1.533	1.161	3.554	-	-3.554 N
640	Bejaardenzorg	-	-	75	-	-75 N
650	Kinderopvang	4.700	70	2.678	-	-2.678 N
651	Dagopvang gehandicapten	371	-	621	-	-621 N
	TOTAAL BATEN	9.331	1.408	8.960	-	-8.960 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	181	-3.867	-3.824	-4.629	-805 N

5.1.7.2 Toelichting op grotere afwijkingen

600 – Algemeen beheer sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

De uitgaven hebben nagenoeg geheel betrekking op BU's. IN bijlage 1 is een inhoudelijke toelichting opgenomen.

611 – Werkgelegenheid

In de begroting is geld gereserveerd voor BU's zoals Plenchi di trabou. Deze middelen zijn in 2022 beschikbaar. Zie hiervoor bijlage 1 van deze jaarstukken.

630 – Sociaal-cultureel werk en jeugd en jongerenwerk

De werkelijke uitgaven hebben betrekking op het verstrekken van subsidies voor voorzieningen ten behoeve van jeugd en jongeren en de inzet voor wijk- en opbouwwerk.

650 – Kinderopvang

Van het budget voor kinderopvang is USD 500.000 niet besteed in 2021. De overige uitgaven hebben betrekking op de uitgaven van BU's. voor BES4Kids.

5.1.8 Hoofdfunctie 7 – Volksgezondheid

Aan de hand van de prioriteit 'een integrale wijkontwikkeling, zowel fysiek als sociaal' die zijn toegekend aan de hoofdlijn 'sociaal-economische ontwikkeling' uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:'

Het Bestuursprogramma zegt over dit onderwerp het volgende:

“Het sleutelwoord voor het Bestuurscollege ten aanzien van gezondheidszorg is preventie. Door de focus te leggen op het voorkomen van ziekten, onder andere door voorlichting, sport en beweging, deelname aan de samenleving en gezond eten, worden niet alleen burgers gezonder, maar dalen ook de kosten van de gezondheidszorg.”

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- 2021 heeft voor Publieke Gezondheid (PG) bijna geheel in het teken gestaan van de bestrijding van (de gevolgen van) Covid en was er daardoor niet of nauwelijks ruimte voor organisatie ontwikkeling;
- onderzoek uitgevoerd naar long covid;
- de Jeugdgezondheidszorg is volledig ondergebracht bij de nieuw gestarte organisatie Akseso;
- versterking van de sectie gezondheidsbevordering (voorheen preventie) met 3 FTE vanuit incidentele middelen. Hierbij is vooral ingezet op voorlichting op scholen over drank, drugs en een gezonde levensstijl met het programma B smart. Ook deze activiteiten hebben ernstig te leiden gehad onder de COVID-19 pandemie, met name door de grote uitbraak van Covid in de scholen na de zomer. De genotindustrie is bijna het gehele jaar gesloten geweest;
- voorbereiding van de samenwerking tussen Publieke Gezondheid, Fundashon Mariadal en Akseso, onder regie van PG regie voor de neonatale gehoorscreening;
- de Groente en fruitcampagne heeft tijdelijk stilgelegen maar is weer opgepakt zodra de Covid situatie dat toeliet. De volgende activiteiten zijn hiervoor uitgevoerd:
  - productie van posters en flyers;
  - uitzending van spots;
  - productie van een receptenpakket voor inheemse groentes;
  - deelname aan de open dag LVV;
  - maken van afspraken met de scholen voor een school-gezondheidsplan. Hiermee worden de 3 prioriteiten van het OLB (preventie obesitas, preventie genotmiddelen, seksuele opvoeding) opgenomen in het curriculum en de jaarplanning van de scholen;
  - start van het proces voor de productie van het lesmateriaal voor preventie van genotmiddelen;
  - overhandigen van greenhouses overhandigd aan de scholen, waarbij :
    - de aanpak per school is geïnventariseerd en een groeidocument per school gemaakt;
    - een ondersteuner is aangenomen voor de greenhouses voor de scholen;
    - verschillende greenhouses van de scholen een opknapbeurt hebben gekregen;
    - voor alle greenhouses in december inheemse fruitbomen en zaden zijn uitgedeeld.
  - Scholing voor het PR preventie team in het kader van het programma 'Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)'. De training voor de vertegenwoordigers van de scholen is stopgezet vanwege de COVID-19 pandemie.
- in het kader van COVID-19 pandemie is veel tijd en aandacht besteed aan het voorkomen van de overdracht van het virus. We hebben hiermee bereikt dat burgers en bedrijven een hoge mate van compliance met de afgekondigde maatregelen vertoonden;

- binnen de Adviesgroep COVID hebben de verschillende diensten een adviserende rol gespeeld richting Bestuurscollege. De inspecteurs van de dienst Toezicht en Handhaving hebben in dit kader:
  - voortdurend voorlichting gegeven aan bedrijven door deze steeds op de hoogte te brengen van de dan geldende maatregelen;
  - controles uitgeoefend op de naleving van de verschillende Gezaghebbersbesluiten en de Ministeriële regelingen rondom COVID. Afhankelijk van de geldende maatregelen is hierbij meer of minder intensief samengewerkt met KPCN.
- dagelijks zijn 5 vectormedewerkers belast geweest met controle activiteiten in het kader van de vectorcontrole en het daar waar mogelijk voorlichting geven ter preventie en bestrijding van vectoren.

Naast de activiteiten in relatie tot de prioriteiten uit het Bestuursprogramma is de volgende toelichting bij reguliere taken van belang:

- Bij de Veterinaire Afdeling is in 2021 het volgende bereikt en uitgevoerd:
  - in september 2021 is er een dierenarts in dienst getreden als hoofd van de Veterinaire Afdeling;
  - de import controles van de containers met vlees geïntensiveerd;
  - de invoereisen en de controles van de import van levende dieren zijn strikter geworden;
  - actief monitoren van dierziektes in andere delen van de wereld om een eventuele insleep naar Bonaire te proberen voorkomen;
  - verbetering in de communicatie en samenwerking tussen Curaçao en Bonaire op het gebied van veterinaire zaken;
  - op de hoogte stellen van de grote importeurs van vlees dat zij bij aanmelding van containers ook de wettelijk verplichte gezondheidscertificaten van het vlees dienen aan te leveren;
  - opstellen van een advies met voorgestelde maatregelen ten tijde van een dreiging van import van de Afrikaanse Varkenspest vanuit de Dominicaanse Republiek.
- er zijn beschikkingen opgesteld ter uitvoering van een aantal natuurbeheerstaken door STINAPA in het kader van het Natuur en milieubeleidsplan;
- het projectvoorstel koraalrestauratie is doorgezet naar de Stuurgroep L&W;
- het projectvoorstel geitenverwijdering en beheer WSNO is goedgekeurd door de stuurgroep;
- voor de bewustwordingscampagne natuur zijn voorbereidingsgesprekken gevoerd;
- een aantal illegale stortplaatsen is samen met ketenpartners opgepakt en opgeruimd;
- er is actief gehandhaafd op illegaal storten van afval waarbij drie maal burgers geverbaliseerd zijn. Dit is gedaan door spotchecks bij bekende locaties door patrouilles die 7 dagen in de week, overdag en in de avond/nacht, fungeren als oor- en oogfunctie voor KPCN;
- OLB heeft bijgedragen met input tijdens de consultatieronde voor de wetgeving voor nieuwe milieuregels.

5.1.8.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Volksgezondheid	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Verschil
700	Algemeen beheer volksgezondheid	1.161	971	2.663	834	1.829 V
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	250	112	323	41	282 V
720	Slachthuizen	-	-	-	-	-
721	Reiniging	2.902	2.946	2.946	2.932	14 V
722	Riolering en waterzuivering	4.700	-	450	-	450 V
723	Milieu en natuurbeheer	260	72	4.953	92	4.861 V
725	Overige openbare hygiëne	293	277	277	309	-33 N
	TOTAAL LASTEN	9.567	4.378	11.612	4.210	7.403 V
700	Algemeen beheer volksgezondheid	293	90	1.804	-	-1.804 N
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	-	-	211	43	-168 N
720	Slachthuizen	180	141	141	201	60 V
721	Reiniging	1.386	1.400	1.400	1.386	-14 N
722	Riolering en waterzuivering	-	-	450	-	-450 N
723	Milieu en natuurbeheer	5.397	-	4.881	-	-4.881 N
725	Overige openbare hygiëne	-	-	-	-	- V
	TOTAAL BATEN	7.256	1.631	8.887	1.630	-7.257 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-2.312	-2.747	-2.725	-2.579	146 V

5.1.8.2 Toelichting op grotere afwijkingen

700 – Algemeen beheer volksgezondheid

De verschillen tussen begroting en realisatie zijn uitsluitend het gevolg van de verantwoording van de BU's. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar bijlage 1.

722 - Riolering en waterzuivering

De opbrengst reinigingsrechten is nagenoeg overeenkomstig de begroting na wijziging.

723 – Milieu en natuurbeheer

In de begroting zijn bedragen vanuit een BU geraamd voor het afvalbeheer van afgerond USD 3.256.000 en voor natuurparken ad USD 1.504.000. Deze middelen zijn in 2021 besteed in de vorm van een subsidie aan Selibon en Stinapa.

5.1.9 Hoofdfunctie 8 – Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijnen 'goed onderhouden, duurzame, kwalitatieve en veilige infrastructuur' uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:

Integraal Ruimtelijke Ontwikkelingsplan Bonaire (ROB): bouw van de nieuwe vrachthaven, uitbreiding van het vliegveld, ontwikkeling Kralendijk, Rincon, andere wijken en overige belangrijke infrastructurale en logistieke knooppunten.

In 2021 is het volgende gerealiseerd in het kader van deze prioriteit uit het Bestuursprogramma:

- de beleidsevaluatie van het ROB is in 2021 gestart en is tot en met de juridische regeling bereikt. De uiteindelijke vaststelling wordt eind 2022 verwacht. Hiervoor hebben we diverse sessies gehad met een extern bureau in verband met de evaluatie van de beleidsvlakken en nieuwe aandachtspunten voor de juridische regeling;
- het definitieve bestek en ontwerp voor Te Amo Beach en Playa Fòrn'i Kalki is gerealiseerd;
- het project 'Verbetering Strandenfaciliteiten' is planmatig gecoördineerd, in samenwerking met de architectenbureaus.

5.1.9.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Vershil
822	Overige volkshuisvesting	2.981	1.513	3.399	1.191	2.207 V
	TOTAAL LASTEN	2.981	1.513	3.399	1.191	2.207 V
822	Overige volkshuisvesting	1.878	720	2.575	433	-2.142 N
	TOTAAL BATEN	1.878	720	2.575	433	-2.142 N
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	-1.103	-793	-823	-758	65 V

5.1.9.2 Toelichting op grotere afwijkingen

822 Overige volkshuisvesting

De verschillen op deze functie zijn nagenoeg geheel het gevolg van de verwerking van de BU's in de begroting. In de begroting 2021 is een aanname gedaan van de te besteden BU's. In werkelijkheid is de verhuurderssubsidies over eerdere jaren en 2021 ontvangen en doorbetaald aan FCB. Voor een inhoudelijke toelichting wordt verwezen naar bijlage 1.

5.1.10 Hoofdfunctie 9 – Financiering/algemene dekkingsmiddelen

Aan de hand van de prioriteiten die zijn toegekend aan de hoofdlijnen 'financiële onderbouwing, middelen en haalbaarheid' uit het Bestuursprogramma Bestuurscollege Bonaire 2019 – 2023, hebben we het volgende uitgevoerd en bereikt:

Financieel beheer op orde brengen.

In 2021 is verder gewerkt aan het wegwerken van verschillende verbeterpunten die zijn opgenomen in de managementletter van de accountant. Voor een nadere toelichting over de stand van zaken verwijzen we de lezer naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

Hervormen inkomstenmodel (lokale belastingen)

In 2021 zijn de voorbereidingen getroffen voor een efficiëntere manier van de inning van de toeristenbelasting. De implementatie zal in 2022 plaatsvinden.

Aanboren alternatieve financieringsbronnen (o.a. Rijk en EU)

Deze prioriteit is tot heden nog onvoldoende opgepakt maar zal in 2022 verder worden uitgewerkt.

5.1.10.1 Hoeveel heeft het gekost?

bedragen x USD 1.000

Nr.	Financiering/alg.dekkingsmiddelen	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021	Verschil
910	Reserveringen	-	-	69	-	69 V
920	Belastingen	168	178	178	103	74 V
921	Algemene uitkeringen	-	-	-	-	- V
922	Algemene uitgaven / inkomsten	-19.172	2.787	4.302	4.623	-321 N
992	Saldo gewone dienst	-	-	-	-	- V
	TOTAAL LASTEN	-19.004	2.965	4.549	4.726	-177 N
910	Reserveringen	-	-	69	-	-69 N
920	Belastingen	11.182	11.005	11.505	13.215	1.710 V
921	Algemene uitkeringen	32.298	28.624	31.456	36.506	5.050 V
922	Algemene uitgaven / inkomsten	-23.720	270	1.745	-1.193	-2.938 N
992	Saldo gewone dienst	1.000	1.873	1.306	-	-1.306 N
	TOTAAL BATEN	20.760	41.772	46.081	48.528	2.448 V
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	39.764	38.807	41.532	43.802	2.270 V

5.1.10.2 Toelichting op grotere afwijkingen

920 – Belastingen

De specificatie en toelichting van de belastingopbrengsten is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

921 – Algemene uitkeringen

Bonaire ontvangt vanuit Nederland een vrije uitkering. Het OLB mag zelf bepalen waarvoor deze gelden worden aangewend, uiteraard binnen de goedgekeurde begroting. De vrije uitkering wordt toegerekend aan het jaar waarop de uitkering betrekking heeft.

In 2021 hebben we een hogere Vrije Uitkering ontvangen dan in de begroting was opgenomen. Dit is voornamelijk te danken aan de extra incidentele middelen die we hebben ontvangen vanwege de COVID-19 pandemie.

De bruto vrije uitkering voor 2021 bedraagt USD 29.191.000. In 2021 zijn een aantal toevoegingen gedaan ter hoogte van USD 5.036.000. De definitieve vrije uitkering 2021 is vastgesteld op USD 33.486.000.

922 - Algemene uitgaven en inkomsten

Het verschil is veroorzaakt door de ophoging van de voorzieningen pensioenen en de ophoging van de voorziening dubieuze debiteuren.

992 – Saldo gewone dienst

In de vastgestelde begroting is een tekort gepresenteerd. Dit tekort is afgedekt door een onttrekking uit de algemene reserve. In werkelijkheid heeft deze onttrekking niet plaats gevonden nu het jaarrekeningresultaat een voordelig saldo laat zien.

5.2 De paragrafen

5.2.1 Lokale heffingen

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in de diverse belastingen van het openbaar lichaam en de consequenties daarvan voor de inwoners van Bonaire en is als volgt opgebouwd:

- beleidsmatige ontwikkelingen;
- overzicht belastingopbrengsten;
- de belastingmiddelen;
- lokale lastendruk;
- kwijtschelding van belastingen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Over het algemeen heeft het OLB op het gebied van lokale heffingen een positieve vooruitgang geboekt. Er is consistent gewerkt aan de opzet die in 2020 is geïmplementeerd, met hulp van externe ondersteuning. De achterstand bij de afhandeling van de bezwaarschriften van het jaar 2019 en 2020 is weggewerkt. Het digitaliseringsproces loopt parallel met de afhandeling van de openstaande bezwaren. Het is de verwachting dat dit het proces zal versnellen en tijdsbesparing op zal leveren.

De implementatie van de applicatie Ilandview biedt de mogelijkheid om de informatie van het registratiesysteem van het Kadaster Bonaire te raadplegen en op basis daarvan mutaties in de belastingadministratie door te voeren. De applicatie biedt tevens de mogelijkheid om de administratie af te stemmen met de registratie gegevens van percelen waarvoor erfpachtcanon wordt betaald en/of grondbelasting wordt geheven. Hierdoor is de volledigheid en juistheid van de kadastrale informatie in onze administratie verder toegenomen.

De conversie van de productie van de grondbelasting heeft ertoe geleid dat de aanslagen voor 2021 in het derde kwartaal 2021 zijn geheven. In 2021 is de informatie in de belastingdatabase geactualiseerd. In 2022 zal gewerkt worden aan het opzetten van een beleid voor het verwerken van mutaties en genereren van de aanslagen en verminderingen van grondbelasting.

Kwijtschelding belastingen

Conform de huidige wet- en regelgeving Belastingwet Bes, afdeling 2, artikel 8.21 t/m 8.26 dient het openbaar lichaam een verordening op stellen met als doel om het beleid ten aanzien van kwijtschelding vast te stellen. Het betreft het kunnen toepassen van heldere afspraken om onder voorwaarden aan burgers en ondernemers kwijtschelding te kunnen verlenen. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten op het beleid binnen de Belastingdienst/CN.

Overzicht belastingopbrengsten

In de onderstaande tabel worden de gerealiseerde belastingopbrengsten vergeleken met de cijfers van 2020 en de begroting na wijziging 2021.

Uit dit overzicht blijkt dat de opbrengst 2021 van USD 18.517.000 slechts USD 77.000 lager is uitgekomen dan verwacht. In de diverse belastingen zijn wel grote verschillen te constateren. Zo is de opbrengst toeristenbelasting, verhuurautobelasting en opcenten vastgoedbelasting hoger uitgekomen dan geraamd, maar de opbrengst erfpacht en cruise pax lager dan geraamd.

Ten opzichte van de jaarcijfers 2020 is de opbrengst met bijna USD 3.200.000 toegenomen.

Opbrengsten/baten	Rekening 2020	Begroting 2021	Rekening 2021
Motorrijtuigenbelasting	4.362.700	4.500.000	5.123.000
Toeristenbelasting	1.617.600	2.000.000	1.898.000
Verhuurautobelasting	72.000	350.000	1.064.000
Erfpachten en huur	2.727.000	3.205.000	2.148.000
Reinigingsrechten	1.386.000	1.400.000	1.386.000
Leges en retributies	552.000	1.716.000	1.956.000
Havenbelasting	600.000	614.000	479.000
Grondbelasting	1.513.000	1.800.000	1.757.000
Opcenten Vastgoedbelasting	2.109.000	1.910.000	2.000.000
Precariorechten	49.000	445.000	510.000
Cruise pax	372.000	500.000	196.000
Totaal	15.360.300	18.440.000	18.517.000

Hieronder volgt een toelichting op de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffing soorten:

Motorrijtuigenbelasting

De tarieven van 2021 zijn ongewijzigd ten opzichte van 2020. Toch is de opbrengst in 2021 ruim USD 700.000 hoger dan de opbrengst 2020.

Toeristenbelasting, verhuurautobelasting, havengelden, cruise pax

De inkomsten vanuit toerisme gerelateerde heffingen zoals autoverhuurbelasting, toeristenbelasting, cruise pax en havengelden is aan het begin van het jaar drastisch verminderd vanwege de COVID-19 pandemie. In lijn met het beleid van de Belastingdienst Caribisch Nederland heeft het openbaar lichaam Bonaire besloten om, op schriftelijk verzoek van de belastingplichtige, over te gaan tot het verlenen van uitstel voor het betalen van lokale heffingen (exclusief motorrijtuigenbelasting) en erfpacht. Dit geldt ook voor de toeristenbelasting en verhuurbelasting motorrijtuigen over het eerste kwartaal 2021. Dit uitstel is in eerste instantie tot uiterlijk 30 juni 2021 verleend. Uiteindelijk zijn de opbrengsten in de laatste maanden van 2021 duidelijk verbeterd. De daling van de inkomsten van de havenbelasting is het gevolg van het stil liggen en het faillissement van Bopec en de COVID-19 pandemie

Erfpachten en huur

De hoogte van de erfpachtcanon hangt af van de locatie van het terrein en varieert rond USD 2 per vierkante meter per jaar. Het terrein blijft eigendom van het OLB en wordt slechts in bruikleen gegeven voor een periode van niet langer dan 60 jaar. Dit kan worden verlengd met 20 of 40 jaar. De tarieven voor 2021 zijn ongewijzigd, tenzij er een herwaardering plaats vindt. De verantwoorde opbrengst erfpacht is in 2021 bijna USD 1,5 miljoen. Dit is ruim USD 1,0 miljoen lager dan geraamd. Er is nader onderzoek gedaan naar de volledigheid van de opbrengsten. De aanvullende aanslagopleggingen gaan in 2022 plaats vinden.

5.2.2 Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het OLB is een bijzondere gemeente met ambities op diverse terreinen. Bij de uitvoering van haar activiteiten is het onvermijdelijk dat er risico's worden gelopen. Bij een risico gaat het om de kans op het optreden van een gebeurtenis met mogelijk negatieve effecten. Het woord 'kans' zorgt ervoor dat het gaat over een mogelijke gebeurtenis. Deze mogelijke gebeurtenis kan gevolgen hebben voor het behalen van de doelstellingen van het OLB.

Op grond van het BBV-BES artikel 8 dient het OLB in haar begroting een paragraaf weerstandsvermogen op te nemen. Deze paragraaf, waaraan BBV-BES artikel 10 nadere eisen stelt, komt tot stand met behulp van de risicomanagementcyclus van het OLB. In dit hoofdstuk worden de keuzes van het OLB met betrekking tot de paragraaf weerstandsvermogen weergegeven. Deze keuzes worden iedere 4 jaar ter goedkeuring voorgelegd aan de eilandsraad. De gemaakte keuzes gelden op grond van BBV-BES artikel 23 eveneens voor de paragraaf weerstandsvermogen die, naast de begroting, ook verplicht onderdeel uitmaakt van de jaarstukken.

Inhoud paragraaf weerstandsvermogen (in begroting en jaarstukken)

De paragraaf weerstandsvermogen moet volgens artikel 10 van het BBV-BES minimaal de volgende elementen bevatten:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Het OLB neemt de volgende elementen op in de paragraaf weerstandsvermogen:

- beschrijving van de gehanteerde systematiek van risicomanagement;
- de beschikbare (incidentele en structurele) weerstandscapaciteit;
- een samenvatting van de geïnventariseerde risico's;
- een oordeel over het weerstandsvermogen en de weerstandsratio;
- benodigde acties voor de komende jaren.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De definitie van de beschikbare weerstandscapaciteit is in artikel 10.1a van het BBV-BES omschreven als 'de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het openbaar lichaam beschikt of kan beschikken om niet begrote lasten te dekken'. Dit betekent dat de weerstandscapaciteit bestaat uit middelen waaruit tegenvallers bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast moeten worden.

Het OLB rekent de volgende componenten tot haar weerstandscapaciteit:

- algemene reserve;
- overig (begrotingsruimte (post onvoorzien) en stille reserves).

Hierbij wordt nadrukkelijk opgemerkt dat bestemmingsreserves niet tot de weerstandscapaciteit worden gerekend, daar deze middelen reeds middels besluitvorming van de eilandsraad zijn beklemd. Eveneens worden voorzieningen niet tot de weerstandscapaciteit gerekend omdat er verplichtingen aan deze voorzieningen ten grondslag liggen.

Benodigde weerstandscapaciteit

De risico's met financiële gevolgen die het OLB loopt, bepalen de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit. Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de risico's inclusief beheersmaatregelen (de netto risico's). De uitkomst van de benodigde

weerstandscapaciteit wordt vastgelegd in de weerstandsparagraaf, welke tweemaal per jaar wordt geactualiseerd.

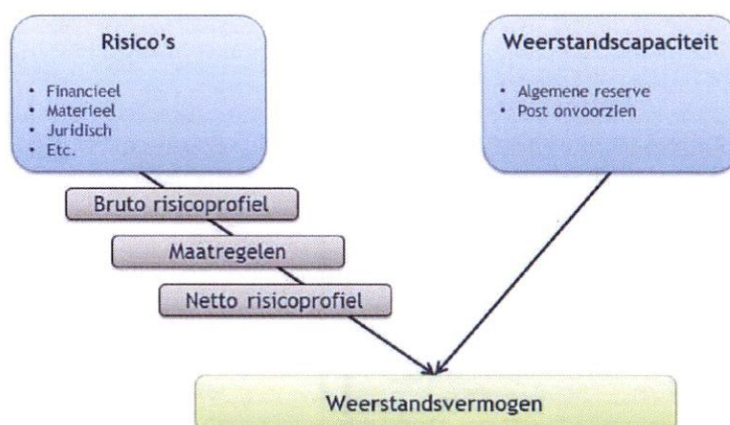
Beoordeling weerstandsvermogen

Om nadere duiding aan de weerstandsratio te geven is aansluiting gezocht met de normeringssystematiek zoals die is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NARIS), hiervoor wordt verwezen naar de onderstaande tabel. Opgemerkt wordt dat, hoewel het OLB zich als bijzondere gemeente van Nederland niet 1 op 1 kan vergelijken met een normeringssystematiek die is opgesteld voor Nederlandse gemeenten, deze normeringssystematiek wel degelijk een goede indicatie geeft van het weerstandsvermogen van het OLB. Het OLB streeft naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,5 en 2,0. Wanneer de weerstandsratio op structurele basis hoger ligt dan 1,5, dan betekent dit dat dit gedeelte van de weerstandscapaciteit (lees: de algemene reserve) anders kan worden bestemd.

Klasse	Ratio weerstandsvermogen	Conclusie weerstandsvermogen
A	hoger dan 2,0	Uitstekend
B	tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Relatie risicomanagement en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor géén maatregelen zijn getroffen in relatie tot de financiële positie. Dit verband is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting en de financiële positie van het OLB is. Dit is van belang wanneer zich financiële tegenvallers voordoen.

Weerstandratio per ultimo 2021

In onderstaande tabel wordt een nadere duiding gegeven van de weerstandscapaciteit, de geïdentificeerde risico's en de daaruit voortvloeiende ratio weerstandsvermogen van het OLB per ultimo 2021.

Het volume van de weerstandscapaciteit is opgebouwd uit het saldo van de algemene reserve en de post onvoorzien (structurele middelen) en is per 31 december 2021 als volgt:

Weerstandscapaciteit	Stand 31 dec.2021
Incidentele middelen	33.523.000
Structurele middelen	250.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	33.773.000

Na inventarisatie van de risico's is de benodigde capaciteit berekend. Voor de nadere toelichting verwijzen wij u naar de onlangs aangeboden nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

Geïdentificeerde risico's	Inventarisatie 31 dec.2021
Juridische procedures	966.000
R&O	3.000.000
S&Z	6.178.000
T&H	1.575.000
B&O	3.250.000
Bureau Eilandsecretaris	20.000
Deelnemingen	2.054.000
Benodigde weerstandscapaciteit	17.043.000

De ratio weerstandsvermogen is de verhouding tussen de risico's en de beschikbare middelen om de risico's op te vangen.

Ratio weerstandsvermogen	Stand 31 dec.2021
Beschikbare weerstandscapaciteit	33.773.000
Benodigde weerstandscapaciteit	17.043.000
Ratio weerstandsvermogen	1,98

Weerstandscapaciteit in relatie tot de liquiditeitspositie

De weerstandscapaciteit van het OLB wordt met name gevormd door de aanwezige algemene reserve. De algemene reserve is ontstaan na de inrichting van het OLB per 10 oktober 2010, waarbij een zogenaamde openingsbalans is opgesteld. De algemene reserve fungeerde daarbij als tegenhanger voor de aanwezige vaste activa die destijds moesten worden gewaardeerd. In de loop der jaren is de algemene reserve aangevuld met voordelige jaarrekeningresultaten.

Om de aanwezige weerstandscapaciteit daadwerkelijk te kunnen inzetten in het geval zich risico's voordoen, is het voor het OLB van belang om over voldoende liquiditeiten te beschikken. Daar het voor het OLB op grond van artikel 11 van de Wet FinBES niet is toegestaan om zelfstandig de geldmarkten te betreden en bijvoorbeeld leningen bij commerciële partijen aan te gaan, is de beschikbaarheid van liquiditeiten beperkt en daarom altijd een belangrijk punt van aandacht.

Op grond van artikel 89 van de Wet FinBES bestaat voor het OLB echter wel de mogelijkheid om, door tussenkomst van het Cft, renteloze leningen voor het doen van investeringen ten behoeve van de publieke taak aan te vragen bij de Rijksoverheid. Voor een dergelijke lening is het wel van belang dat het OLB de kapitaallasten van de lening kan dragen in de reguliere begroting. Voor het OLB is het derhalve van groot belang om doorlopend te beschikken over een actuele liquiditeitsprognose én, indien zich risico's manifesteren, direct in contact te treden met het Cft en de Rijksoverheid. Hierbij wordt opgemerkt dat er geen lening kan worden aangevraagd ter financiering van exploitatiekosten.

Duiding weerstandsratio OLB

De weerstandsratio van het OLB per ultimo 2021 bedraagt **1,98**. Dit betekent dat het OLB in staat is om, met inzet van de beschikbare weerstandscapaciteit, bijna 2 keer de geïdentificeerde risico's te dragen wanneer deze zich tegelijkertijd zouden voordoen.

Op basis van de systematiek zoals is beschreven in paragraaf kan worden geconcludeerd dat het weerstandsvermogen van het OLB op dit moment **ruim voldoende** is.

5.2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf geven we een helder en volledig overzicht over onze kapitaalgoederen teneinde een goed inzicht in de financiële positie te kunnen verschaffen.

Het OLB is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Hieronder worden de meest belangrijke kapitaalgoederen toegelicht:

- wegen;
- riolering;
- water;
- groen;
- gebouwen.

In de begroting en jaarrekening zijn de volgende onderhoudskosten opgenomen:

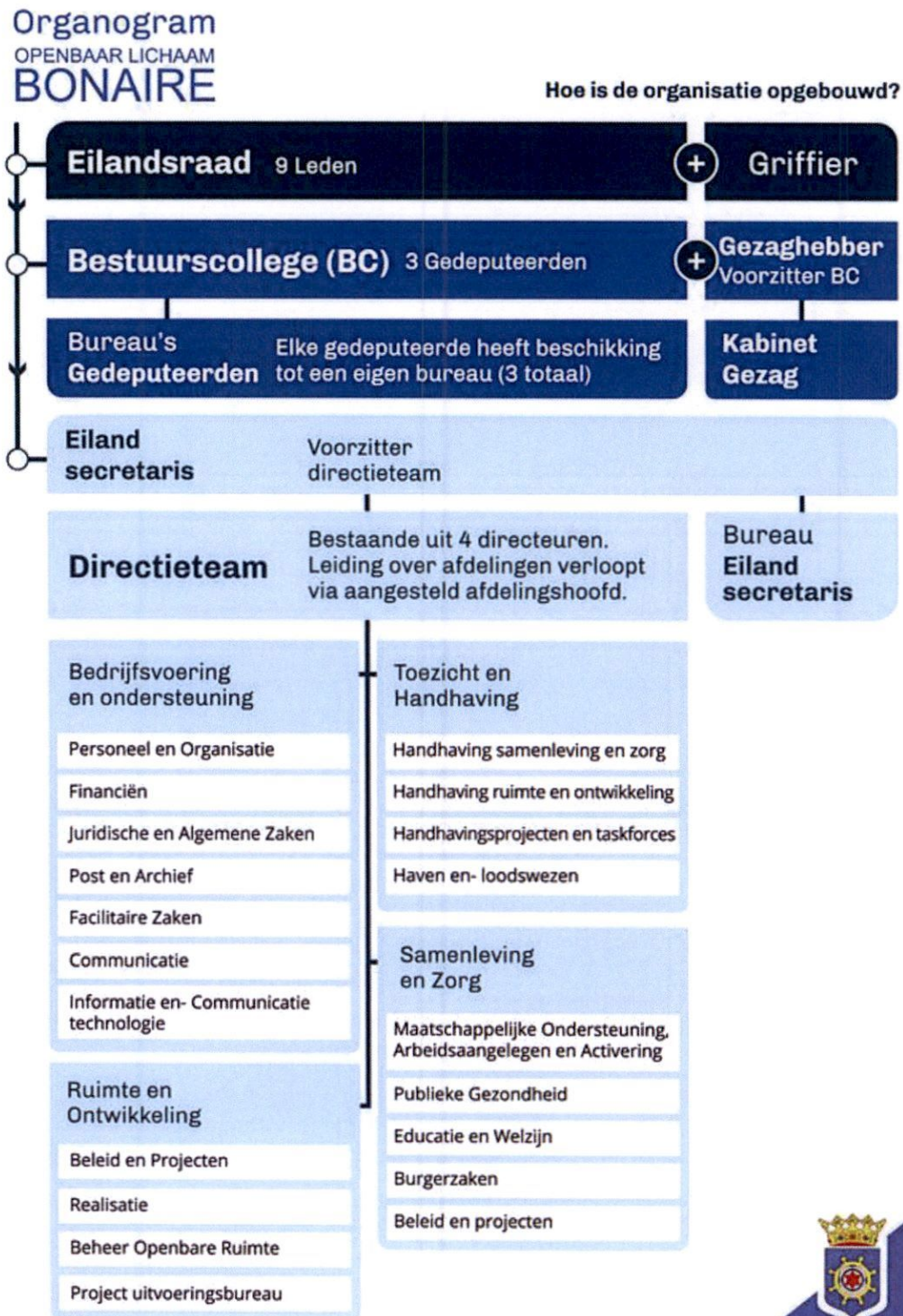
GBR	HFDF	FUN	Omschrijving Grootboeknummer	KSRT	Omschrijving kostensoort	I/U	Rekening 2020	Begroting 2021 na wijz.	Rekening 2021
60011000	6	001	Eilandsraad en raadscommissies	34310	Onderhoud machines	U		977	0
60011000	6	001	Eilandsraad en raadscommissies	34330	Onderhoud infrastructuur	U	2.200	2.298	2.474
60011000	6	001	Eilandsraad en raadscommissies	34340	Onderhoud airco's	U	7.475	8.777	8.777
60012000	6	001	Ambtswoning gezaghebber	34330	Onderhoud infrastructuur	U	2.544	35.690	35.294
60021007	6	002	Informatie Communicatie Technologie	34310	Onderhoud machines	U	13.448	21.803	19.247
60023001	6	002	Centrale huisvesting	34340	Onderhoud airco's	U	42.350	73.273	73.016
60023001	6	002	Centrale huisvesting	34350	Onderhoud riolering en beerputten	U	1.791	2.269	456
60023002	6	002	Centrale vervoer	34320	Onderhoud vervoermiddelen	U	80.539	57.561	57.499
62100002	6	210	Dotatie fondsen	34300	Onderhoud gebouwen	U	93.193	254.580	202.076
62100002	6	210	Dotatie fondsen	34330	Onderhoud infrastructuur	U	745.686	3.227.013	2.686.963
62100016	6	210	Opslag Vuurwerk Bonaire	34330	Onderhoud infrastructuur	U	125.000	20.200	0
62220002	6	222	Kaden, pieren, boeien en vaartuigen	34320	Onderhoud vervoermiddelen	U	58.785	51.893	47.143
62220002	6	222	Kaden, pieren, boeien en vaartuigen	34330	Onderhoud infrastructuur	U	30.928	50.844	49.989
63411000	6	341	Beheer Openbare Werken-Uitvoering LVV	34330	Onderhoud infrastructuur	U	12.014	41.813	40.860
64800008	6	480	Overige Onderwijs aangelegenheden	34300	Onderhoud gebouwen	U	10.468	12.411	1.290
65300002	6	530	Buitensportaccommodaties	34330	Onderhoud infrastructuur	U	74.780	781.810	803.915
65600003	6	560	Volksfeesten	34330	Onderhoud infrastructuur	U	-	43.502	0
67250005	6	725	Handhaving Zorg en Samenleving	34310	Onderhoud machines	U	-	500	0
68220005	6	822	Volkshuisvesting infrastructuur	34330	Onderhoud infrastructuur	U	1.425.022	1.108.740	1.108.740
TOTAAL							2.726.223	5.795.954	5.137.737

Voor het groot onderhoud aan gebouwen en wegen zijn tot op heden nog geen voorzieningen getroffen.

Vanwege het ontbreken van een actueel beheerplan is de voorziening 'meerjarig onderhoud wegen' ter hoogte van USD 203.000, in 2021 vrijgevallen.

5.2.4 Bedrijfsvoering

Het organigram van het OLB zag er als volgt uit in 2021:

Ten aanzien van de bedrijfsvoering en het financiële beheer rapporteren we het volgende.

2021 was in meerdere opzichten een turbulent jaar, onder meer vanwege verschillende wijzigingen op het gebied van personele bezetting. Daarnaast heeft de COVID-19 pandemie haar sporen nagelaten op de bedrijfsvoering en het uit te voeren beleid.

De afdeling Communicatie & Protocol heeft zich hierdoor in 2021 voornamelijk beziggehouden met heldere informatievoorziening over Covid en alle genomen maatregelen, zoals dagelijkse publicatie van Covid cijfers en crisiscommunicatie. Door de grilligheid van het verloop van Covid kon nauwelijks planmatig worden gewerkt en ging het vooral om flexibel en ad-hoc inspelen op veranderende omstandigheden. Desondanks heeft de afdeling een aantal belangrijke stappen voorwaarts gemaakt en belangrijke successen geboekt zoals de lancering van de nieuwe website www.bonairegov.com in april. Daarnaast is de communicatie naar de burger verbeterd over politiek bestuurlijke onderwerpen en met mededelingen vanuit alle directies. De interne communicatie is verbeterd door wekelijkse communicatiemomenten met de eilandsecretaris.

Vanwege de besmettingen en de quarantaine plicht was er regelmatig sprake van een personeelstekort op de verschillende afdelingen. Dit leidde tot enige werkachterstanden (archiveren, inkoop en bestelling etc.), welke in het laatste kwartaal zoveel mogelijk zijn ingehaald.

Desalniettemin zijn er op diverse vlakken positieve slagen gemaakt, zoals verbeteringen in het financieel beheer en het wegwerken van de management letter punten. Verderop in deze paragraaf wordt hierop verder ingegaan.

De mandaatregeling is aangepast en uitgebreid waardoor de directeuren en afdelingshoofden nu in staat zijn om efficiënter en slagvaardiger gevolg te geven aan de beleidsuitvoering.

Op het gebied van personele aangelegenheden is tussen het OLB en de ABVO een arbeidsvoorwaardenovereenkomst gesloten voor de periode 2021-2023. Hierin zijn met name de volgende punten van belang:

- aanpassing van de pensioenleeftijd;
- aftopping van de pensioenopbouw;
- introductie van de 36-urige werkweek in 2022;
- introductie van de compensatiebonus van \$1500 per jaar.

Ondanks de COVID-19 pandemie zijn stappen gezet met opleidingen, zowel vakinhoudelijk als op vaardigheden en houding en gedrag. Het mobiliteit- en seniorenbeleid is uitgewerkt. Beleid en instructies voor veilig thuiswerken zijn opgesteld en er is een start gemaakt met een dashboard voor P&O stuurinformatie.

Er is begonnen met de digitalisering van het magazijn en de beveiliging van het wagenpark. Daarnaast zijn de verhuizingen van verschillende departementen gecoördineerd en gefaciliteerd.

Er is een start gemaakt met de upgrade van de ICT infrastructuur door de aanschaf van servers, switches, beveiliging en aanschaf van de generator ter borging van de continuïteit. In 2022 zal intensief worden ingezet op de modernisering en professionalisering van het ICT landschap en dienstverlening.

Het proces Revitalisering is in 2021 gestart met het aantrekken van de verandermanager om als 'katalysator' de ontwikkeling naar een nieuwe organisatie te bevorderen. Dit heeft geleid tot een besluit over de visie op de nieuwe organisatie en het weergeven van de organisatie-inrichting in een plan van aanpak. De nieuwe organisatie inrichting is gepresenteerd aan de commissie B&O op 16 september 2021. Hierin wordt klantgerichtheid en dienstverlening verbeterd, projectkracht versterkt, integraal samenwerken verbeterd en sociaal werkgeverschap versterkt. Door voortschrijdend inzicht is het

proces bijgesteld van een eenmalige reorganisatie naar een gefaseerd proces. Voor de medewerkers is de impact immers groot, zij zijn in hoge mate afhankelijk van het OLB als werkgever. Zorgvuldigheid en stap voor stap begeleiden van medewerkers is noodzaak. Het wordt daarmee geen volledig top-down proces, maar bottom-up waar mogelijk.

Daarnaast waren en zijn interventies nodig om de noodzakelijke ontwikkelruimte te creëren door het bijsturen van de vele interventies binnen het OLB door derden, zoals diverse ministeries.

Gelijktijdig is er geïnvesteerd in verdere professionalisering van het ambtenarenapparaat door middel van trainingen op zowel persoonlijke ontwikkeling en leiderschap als vakinhoudelijke trainingen. In 2021 is het selectiebeleid, de archiefverordening en het calamiteitenplan opgesteld waardoor het OLB een stap heeft gemaakt in de modernisering van haar documentaire informatievoorziening.

Een stevige start is gemaakt met het digitaliseringstraject. Het uitgangspunt is om de efficiëntie en uitvoeringskracht van het ambtelijk apparaat te vergroten door middel van het automatiseren van werkprocessen en dus hiermee de dienstverlening aan de burger te verbeteren. De nieuwe website van het OLB zal als een digitaal loket fungeren, waar burgers digitaal zaken kunnen regelen met het openbaar lichaam Bonaire. In 2021 is slagvaardig de invoering van een organisatie breed Digitaal Zaakgericht Werken gestart waarbij meer dan 25 processen zijn gedigitaliseerd in het voordeel van de burger. Hierdoor wordt het benodigde fundament gelegd voor een versnelde invoering van efficiënte en effectieve (digitale) dienstverlening. In 2022 zal de focus meer liggen op de digitalisering van de interne processen en digitale inclusie.

Voortgang project Financieel beheer

De managementletters van voorgaande jaren hebben duidelijk gemaakt dat het financiële beheer op aantal onderdelen niet op orde is. In 2020 is vervolgens gestart met het oppakken van deze aandachtspunten en verbeterpunten. De voortgang in 2020 is nader toegelicht in de jaarrekening van 2020. In de lijn van 2020 is in 2021 door gegaan met het verder versterken van het financiële beheer. Met behulp van externe adviseurs en BU gelden is een “changeteam” aan de slag gegaan.

In de verschillende tussentijdse rapportages 2021 (Uitvoeringsrapportages) is de voortgang gemeld. In de jaarrekening 2021 die nu voor ligt rapporteren we over het geheel van acties en werkzaamheden die in 2021 zijn opgepakt en wordt een doorkijk gegeven naar de nog af te wikkelen verbeterpunten.

Op 24 maart 2021 is een brief van de staatssecretaris van BZK ontvangen waarin gevraagd wordt om de voortgang inzake het financiële beheer nader toe te lichten. Daarop is door het OLB op geantwoord. Het bestuurscollege ziet vanzelfsprekend de noodzaak voor de verbeteringen. Bovendien is dit een belangrijke afspraak in het Bestuursakkoord.

In de brief van de staatssecretaris van BZK dd.22 juni 2021 is vervolgens een bijlage opgesteld van een aantal prioritaire punten.

In de onderstaande verantwoording gaan we nader in op deze punten maar duiden verder nog een groot aantal ontwikkelingen die in 2021 zijn doorgezet.

1. *De regelgeving afronden die ertoe leidt dat de logeerbelasting niet langer wordt geïnd via de overnachtingen in hotels en andere logeerbedrijven, maar rechtstreeks bij binnenkomst van toerist.* In 2021 zijn hiervoor de voorbereidingen getroffen. De Eilandsraad heeft in april 2021 de nieuwe verordening toeristenbelasting aangenomen.

2. *Het onderzoek in samenwerking met het Ministerie van Financiën afronden om de motorrijtuigbelasting te heffen via opcenten op de brandstoffen. Zoals reeds eerder gerapporteerd is dit onderzoek afgerond.*
3. *Haalbare targets vaststellen voor het wegwerken van de achterstand in de voorraad bezwaarschriften, de targets realiseren en hier per maand over rapporteren. Met behulp van het changeteam is de achterstand ingelopen. Momenteel wordt gewerkt aan het digitaal maken van het gehele bezwaarschriftenproces. Het digitaal maken van het proces zal niet alleen het proces versnellen maar zal ook intern tot tijdsbesparing leiden. Daarnaast ontstaat er beter inzicht in de stand van de bezwaren.*
4. *Onderzoeken of de gegevens van het Kadaster bruikbaar zijn door de gegevens via een IT-specialist te ontsluiten. Indien dit succesvol blijkt, afspraken met Kadaster maken over het regelmatig aanleveren van de gegevens. De voorwaarden van het systeem om gegevens van het Kadaster te ontsluiten voor het OLB zijn opgesteld. In verband met een beperkte capaciteit onder andere vanwege COVID-19 is er vertraging ontstaan en heeft de inzet nog onvoldoende tot resultaten geleid. Met ondersteuning van EY zal dit verbeterpunt in 2022 voortvarend worden opgepakt. In de tussentijdse rapportages zal de voortgang worden gemeld.*
5. *Vereenvoudigde regels vaststellen omtrent het gebruik van de inkoopmodule, waarbij het eenvoudiger wordt kleine aankopen te doen. Dit verbeterpunt heeft in januari 2022 geleid tot een efficiëncyslag en is daarmee gerealiseerd.*
6. *Overleg en besluitvorming tussen OLB, het 'change team' en BZK hoe de regels van de Wet FinBES kunnen worden geïnterpreteerd. Zoals reeds eerder gerapporteerd is dit punt gerealiseerd.*
7. *Besluit nemen om tenminste 1 of 2 dagen per week de beleidsadviseurs plaatsen bij de directies en dit proces gedurende enige tijd te laten begeleiden door een van de leden van het 'change team'. Mede door het aantrekken van een nieuw en ervaren hoofd Financiën is dit punt een doorlopend onderwerp van gesprek binnen de afdeling Financiën. De eerste resultaten laten zien dat de financiële informatievoorziening naar de directies is verbeterd. Dit onderwerp zal de komende periode nadrukkelijk de aandacht hebben. Feedback gesprekken met de directies is een toetsing om vast te stellen dat met name de pro actieve advisering voldoet aan de verwachting.*
8. *De beleidsadviseurs analyseren in samenwerking met de directies de aangegeven verplichtingen boven (voorlopig) US\$ 500.000 waarop de laatste 2 maanden geen betalingen hebben plaatsgevonden en treffen maatregelen ter versnelling van de uitvoering of laten de bedragen vrijvallen. In de laatste maanden van 2021 is hier scherp op ingezet. De financiële adviseurs hebben de openstaande verplichtingen beoordeeld en in enkele gevallen afgesloten. Ook mede vanwege het afsluiten van de financiële administratie per 31 december 2021. Dit punt is hiermee afgerond.*
9. *Besluit nemen organisatorische ophanging van de afdeling Financiën met eventueel een eigen directeur. Daarnaast afronding aanstelling van concerncontroller. Inmiddels is de uitvoeringskracht van het OLB versterkt door het aantrekken van een ervaren directeur Bedrijfsvoering en Organisatie en een hoofd Financien. Ook is de functie van concerncontroller ingevuld. Door de invulling van deze functie is een optimale samenwerking tot stand gekomen ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid. Hiermee is dit punt afgerond.*

10. *Uitvoering geven aan bijzondere uitkering in het kader van verbeteren van financieel beheer van 14 oktober 2020, 3A inhuur gedurende 1 jaar van 2 fte's.* De inzet heeft momenteel geleid tot een duidelijk beeld van de stand van de Bijzondere Uitkeringen ook mede in relatie tot de Vrije Uitkering en bijdragen van de EU. De BU administratie is optimaal ingericht. In de 4^e UR 2021 is inmiddels gerapporteerd over de baten en lasten van de OLB begroting en de baten en lasten van de BU's. De inhoudelijke voortgang van de BU's is gerapporteerd in de jaarrekening 2021 en in de Uitvoeringsrapportages vanaf 2022.

11. *Rapporteren van het uitgevoerd onderzoek (rapportage, conclusie en aanbeveling) n.a.v. bijzonder uitkering omtrent onderzoek subsidieverantwoording van 11 nov 2019.* Rondom het subsidie proces zijn er 3 specifieke managementletter punten, die het gehele proces van indiening, beoordelen tot de volledig verantwoord en omvat. Ter verbetering hiervan zijn er een drietal specifieke acties ondernomen. Aan de hand van reeds opgestelde processen, (concept) beleid, vigerende wet- & regelgeving en verschillende interviews en sessies met vertegenwoordigers van de afdeling Financiën, de Directie Samenleving & Zorg (S&Z) en de Directie Ruimte & Ontwikkeling (R&O), is het OLB-subsidieproces in kaart gebracht. Hierbij is er niet alleen gefocust op de afhandeling van de subsidieaanvraag maar op het gehele subsidieproces bestaande uit de afhandeling van de aanvraag, het zorgcontract, de tussenrapportage en de vaststelling. Tijdens het opstellen van het proces zijn de nodige controles geïdentificeerd, is de tijdsplanning geanalyseerd en zijn de benodigde checklists, formulieren en brieven in kaart gebracht.
Aangezien formulieren en brieven voor een deel gekoppeld zijn aan het subsidiebeleid, worden deze verder opgepakt in het traject subsidiebeleid, waaraan momenteel verder wordt gewerkt. Dit traject is eind december 2021 nagenoeg gereed en beschikbaar om vastgesteld te worden.
Naast het in kaart brengen van het proces, is in samenspraak met vertegenwoordigers van de afdeling Financiën, de Directie Samenleving & Zorg (S&Z) en de Directie Ruimte & Ontwikkeling (R&O) een subsidierijstregister voor de aanvragen 2021 opgesteld. In dit register wordt informatie opgenomen waaruit het subsidieproces van aanvraag tot vaststelling zichtbaar wordt en de getrouwheid wordt gegarandeerd.
In 2022 zal dit proces worden gedigitaliseerd. Dit komt de efficiency ten goede en de voortgang het proces van aanvraag tot definitieve vaststelling kan worden bewaakt.

12. *Komen tot een Plan van Aanpak consolideren en inhaalslag van de eilandelijk verordening.*
In het reeds opgestelde verbeterplan Financieel beheer 2022/2023 is onder andere opgenomen dat de financiële verordening wordt geactualiseerd. Daarnaast zal het activabeleid en het inkoop en aanbestedingsbeleid vorm krijgen.

Naast de bovenstaande punten die gebaseerd zijn op de brief van de staatssecretaris zijn nog een aantal verbeteringen te melden.

Correctie Materiële vaste activa.

Bij de controle van de jaarrekening 2020 is door de toenmalige accountant opgemerkt dat er in het verleden materiële vaste activa zijn onttrokken uit verschillende bestemmingsreserves. Dit is dit niet volgens regelgeving toegestaan en moet worden gecorrigeerd in de jaarrekening 2021. Wet- en regelgeving schrijft voor dat materiële vaste activa dienen te worden geactiveerd op de balans. Dit geldt ook voor de verwerving van materiële vaste activa waarvoor eerder een bestemmingsreserve was gevormd. Deze correctieboeking heeft aan het einde van 2021 plaatsgevonden en hiermee is voldaan aan de eisen van de accountant.

Rechtmatigheid

Het normenkader bevat de wet- en regelgeving die relevant is voor de rechtmatigheidscontrole. Deze wet- en regelgeving dient door het OLB te worden nageleefd. De eilandsraad heeft een externe accountant benoemd om de naleving van de wet- en regelgeving zoals in dit normenkader is weergegeven te toetsen en hierover te rapporteren middels de controleverklaring bij de jaarrekening van het OLB. Vastgesteld is dat het bestaande normenkader, dat in 2017 is vastgesteld als bijlage bij het Controleprotocol, onvolledig was en niet meer actueel. Het normenkader is daarom geactualiseerd en vastgesteld door het BC. Tevens is dit ter kennisneming naar de eilandsraad gestuurd.

Nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

In de nota risicomanagement en weerstandsvermogen wordt het beleid van het OLB ten aanzien van risicomanagement beschreven. De uitkomsten van de eerste organisatie brede risico-inventarisatie die eind 2021 is uitgevoerd, de weerstandscapaciteit en de weerstandsratio van het OLB worden hierin nader geduïd. Tevens wordt er inzicht gegeven in de financiële positie van het OLB. Nadat de weerstandscapaciteit bepaald is, kan de weerstandsratio op basis van de geanalyseerde risico's worden berekend. De weerstandsratio geeft aan in welke mate eventueel onverwacht optredende financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen zonder de normale bedrijfsvoering aan te tasten. De nota is ter kennisname naar de eilandsraad gestuurd.

Aanbesteding accountant

In 2021 heeft de aanbesteding van de accountant plaatsgevonden. Dit heeft ertoe geleid dat Astrium onze nieuwe accountant is. Astrium heeft in november 2021 een eerste interim controle uitgevoerd. Dit is uitgevoerd met behulp van EY, in de vorm van begeleiding en nadere duiding welke documenten ter voorbereiding op deze interim controle verzameld moeten worden.

Versterken van de IT-inrichting en relevante IT-beheersingsmaatregelen

In de managementletter 2020 zijn een groot aantal aanbevelingen opgenomen ten aanzien van IT en informatiebeveiliging. Voor de IT-beheersing is er een plan van aanpak opgesteld dat voorziet in het oplossen van de belangrijkste aanbevelingen. Zo wordt er gewerkt aan een informatiebeveiligingsbeleid en procedures rondom gebruikersbeheer. Het OLB onderkent het belang van de Algemene IT-beheersmaatregelen, gezien hun bijdrage aan risico mitigatie bij onbeheerste wijzigingen, ongeautoriseerde handelingen en het optreden van verstoringen met impact op de gegevensverwerking. Zolang er niet gesteund kan worden op de geautomatiseerde gegevensverwerking, zullen de standaard (gegevensgericht) controles van toepassing zijn.

In 2021 is met behulp van het changeteam EY eerst aandacht gegeven aan het opstellen van de volgende concept notities:

- Informatiebeveiligingsbeleid;
- Governance beleid;
- Procedure gebruikersbeheer;
- Procedure wijzigingsbeheer.

Deze notities worden in 2022 geïmplementeerd.

Deelnemingen

De kwartiermaker deelnemingen pakt in verband met het opheffen van slapende entiteiten en het bewaken van het inlopen van achterstanden, de voortgang van de jaarrekeningen bij de deelnemingen op. Daarna wordt een beleidsnota opgesteld en kan de medewerker toezicht op de deelnemingen uitvoeren, door periodiek de benodigde informatie voor de diverse P&C documenten te verzamelen en te analyseren. Dit hangt nauw samen met de bepaling van het weerstandsvermogen. Inmiddels is een deel van de achterstand ingelopen.

Contractenregister

Aan het einde van het jaar is een onderzoek gedaan om te komen tot het digitaal opzetten van dit register. We zijn tot de conclusie gekomen dat de module binnen ons financieel systeem deze mogelijkheid geeft. In 2022 zal dit worden geïmplementeerd.

5.2.5 Deelnemingen en collectieve sector

Het OLB geeft sinds november 2019 actief vorm aan haar beleid betreffende deelnemingen en richt hierin good governance op een goede wijze op. Dit doen we mede op basis van de praktische aanknopingspunten uit het onderzoeksrapport van CRM LiNK in September 2019 is gepubliceerd.

In 2021 is er verder gewerkt aan het op orde brengen van de bemensing van Raden van Commissarissen. Hiertoe is, onder andere, een nieuw wervings- en selectiebeleid voor Raden van Commissarissen en bestuurders van de deelnemingen opgesteld en de kaders vastgesteld met een nieuw beloningsbeleid en dividendbeleid.

Het concept voor de herziene Code Corporate Governance is opgeleverd door een hiertoe aangestelde werkgroep. Het Bestuurscollege zal deze in het eerste kwartaal van 2022 voorleggen aan de eilandsraad. In 2021 is er door de deelnemingen gestart met de vernieuwing van de statuten, aangezien vele sterk verouderd zijn. BIA NV is de eerste NV die nieuwe, goedgekeurde, statuten heeft.

De afdeling Deelnemingen heeft een training aangeboden aan alle leden van de Raad van Commissarissen over Good Corporate Governance.

We hebben een betere afstemming bereikt tussen het sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden in en tussen organisaties die publieke taken uitvoeren door het vaststellen van een aantal uitgangspunten voor deelnemingen door OLB. Verder zijn we voornemens om de niet-actieve stichtingen en vennootschappen in het jaar 2022 op te heffen. Er is een concept stappenplan opgesteld om een aantal niet actieve vennootschappen en BHM NV op te heffen. Het proces tot liquidatie van de Stichting Bonaire Wegenfonds (Fundashon Fondo pa Kaminda Boneiru) is inmiddels opgestart.

Het Bestuurscollege constateert dat veel van de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport in 2021 zijn opgepakt en uitgevoerd en dat alles volgens planning verloopt. In 2022 worden de andere aanbevelingen verder uitgevoerd. Dit alles met het doel om te komen tot Good Governance waarbij het openbaar lichaam Bonaire in haar rol als aandeelhouder op een goede wijze en conform goed bestuur kan functioneren.

Onderstaand overzicht geeft de stand van zaken per overheidsentiteit aan wat betreft het opleveren van vastgestelde jaarrekeningen en jaarverslagen.

Lijst van deelnemingen

De deelnemingen zijn ingedeeld in de volgende vennootschappen en stichtingen:

Deelneming	Beleidsveld	Jaarrekeningen
1. Bonaire Holding Maatschappij NV (BHM NV)*	Algemene middelen (Collectieve sector)	2016: geconsolideerd: concept 2017 t/m 2020: enkelvoudig in concept
2. Bonaire overheidsgebouwen (BOG NV)*	Algemene middelen (Collectieve sector)	2016: niet klaar 2017 t/m 2020: concept
3. Selibon NV*	Algemene middelen (Collectieve sector)	2018 en 2019: concept 2020: proces nog niet gestart
4. Stichting Openbaar onderwijs*	Onderwijs (Collectieve sector)	2018 en 2020: vastgesteld
5. Tourism Corporation Board NV (TCB)*	Algemene middelen (Collectieve sector)	2015 t/m 2017: vastgesteld 2018 t/m 2020: concept
6. Telefonía Bonairiano NV (Telbo NV)	Algemene middelen	2015 t/m 2019: vastgesteld 2020: eind februari 2022 verwacht
7. Bonaire International Airport NV (BIA)	Algemene middelen	2018 t/m 2020: vastgesteld
8. Bonaire Laboratorium NV (Bonlab NV)	Volksgesondheid	2016 t/m 2018: concept
9. Oil Trading Bonaire NV (OTB NV)	Algemene middelen	2018 t/m 2020: vastgesteld
10. Water en Energiebedrijf Bonaire NV (WEB)	Nutsvoorziening	2018 t/m 2020: vastgesteld
11. Fundashon Wega di Number Boneiru	Loterij, sport, cultuur, charitatief, werk en onderwijs	2018 t/m 2020: vastgesteld
12. Stichting Beheer Kompleho Deportivo Bonaire	Sport	2018 t/m 2020: vastgesteld
13. Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen (OBNA)	Economische ontwikkeling	2018 t/m 2020: vastgesteld
14. Stichting Fineb	Onderwijs	Formeel opgeheven sinds 2018
15. Stichting Kadaster en Openbare Registers Bonaire	Openbare registers	Inactief
16. Bonaire Management Group NV (BMG).	Algemene middelen	Inactief
17. Bonaire Recycling & Afvalcentrum BV (BRA).	Algemene middelen	Inactief
18. Bonaire Wagenpark NV (BWP).	Algemene middelen	Inactief
19. Bonaire Wegenfonds (Fundashon Fondo pa Kaminda Boneiru)	Infrastructuur	Inactief: proces liquidatie aangevangen
20. Dutch Eagle Express NV (DEE).	Algemene middelen	Inactief
21. Exploitatiemaatschappij Fast Ferries NV.	Algemene middelen	Inactief

Deelneming	Beleidsveld	Jaarrekeningen
22. Fundashon Karpata.	Verslavingszorg	Inactief
23. Fundashon Sedrebo.	Sport	Inactief
24. Fundashon Marcultura.	Visserij	Inactief
25. Stichting Diatel Bonaire.	Volksgezondheid	Inactief
26. Stichting Beheer en Exploitatie Sportterreinen.	Sport	Inactief
27. Stichting Bonaire International Sailing Regatta.	Sport	Inactief
28. Stichting Monumentenfonds.	Gebouwen	Inactief

* Dit zijn actieve deelnemingen, die vallen onder de collectieve sector.

Aanvullende informatie van de deelnemingen

Met uitzondering van BHM NV en dochters is het verantwoordingsproces van de deelnemingen gelijkgelopen aan het proces van de begroting van het OLB. De deelnemingen hebben zich gehouden aan hun jaarlijkse Algemene vergaderingen van Aandeelhouders, waarin jaarrekeningen zijn vastgesteld en de plannen zijn gepresenteerd aan de AvA. Hieronder worden, per naamloze vennootschap en stichting, benoemd wat het openbaar belang is, wat het belang is dat het OLB in de deelneming heeft, en het beleid dat is gerealiseerd in relatie tot de beleidsvoornemens omtrent de deelneming in de begroting 2021.

Bonaire Holding Maatschappij NV (BHM NV)

BHM NV heeft ten doel om deel te nemen in, en het beheren van vennootschappen. Hieronder vallen Bonaire Overheidsgebouwen NV, Tourism Corporation Bonaire NV, Bonaire Laboratorium NV, Telefonía Bonairiano NV en Servizio di Limpiesa Bonairiano NV. Het OLB is volledig aandeelhouder van BHM NV en heeft daarmee 100% stemrecht in de AvA. Het eerste concept van het stappenplan voor het opheffen van BHM NV is reeds voorgelegd aan de AvA.

Bonaire Overheidsgebouwen NV (BOG NV)

BOG NV heeft ten doel om (woeste) gronden te ontwikkelen tot woon-appartementencomplexen, winkel- en kantorencentra, hotels, recreatiegebieden en het aanleggen van infrastructuur. BHM NV is de aandeelhouder van BOG NV in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Tourism Corporation Bonaire NV (TCB NV)

TCB NV heeft als belangrijkste doel de ontwikkeling van toerisme op Bonaire te bevorderen. Dat gebeurt door o.a. ontwikkelingsplannen te maken voor toerisme op Bonaire, activiteiten ter motivering van de Bonairiaanse gemeenschap tot samenwerking, planning en individuele beleidsvorming en beleidsvoering op het gebied van toerisme. BHM NV is de aandeelhouder van TCB NV in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Servizio di Limpiesa Bonairiano NV (SELIBON NV)

Selibon NV heeft ten doel om een integraal afvalstoffenketenbeheer op Bonaire te verzorgen op bedrijfseconomische grondslagen met inachtneming van maatschappelijke en economische belangen. De afvalstoffenplannen, verordeningen en besluiten van het OLB zijn hierbij leidend.

BHM NV is de aandeelhouder van Selibon NV in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Telefonia Bonairiano NV (TEL80 NV)

Telbo NV dient te zorgen voor de aanleg, het onderhoud en de exploitatie van het openbare telefoonnet op Bonaire met de andere telecommunicatiediensten die nodig zijn. Hierbij dient het maatschappelijk belang nadrukkelijk meegewogen te worden. BHM NV is de aandeelhouder van Telbo NV in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Bonaire Laboratorium NV (BONLAB NV)

Bonlab NV exploiteert een laboratorium en zorgt voor de import, export, groot- en commissiehandel in instrumentarium en benodigdheden voor een laboratorium.

BHM NV is de aandeelhouder van Bonlab NV in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Water en Energiebedrijf Bonaire NV (WEB NV)

WEB NV zorgt voor de productie en distributie van (drink)water, inzameling en behandeling van afvalwater en de productie en distributie van elektriciteit. Het OLB is volledig aandeelhouder van WEB NV en daarmee 100% stemrecht in de AvA. De leden van de Raad van Commissarissen bestaat in ieder geval uit een commissaris die wordt voorgedragen door de ministeries van EZK, LNV en I&W. De andere commissarissen worden voorgedragen door het OLB.

Bonaire International Airport NV (BIA NV)

BIA NV draagt zorg voor de uitoefening van het luchthavenbedrijf, waaronder met name de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling en de exploitatie van het luchtvaartterrein op de Flamingo luchthaven. Het OLB is volledig aandeelhouder van BIA NV en daarmee 100% stemrecht in de AvA. De Raad van Commissarissen wordt door de AvA benoemd nadat de eilandsraad is gehoord.

Oil Trading Bonaire NV (OTB NV)

OTB NV draagt als petroleumbedrijf zorg voor het opsporen en winnen van aardolie en andere bitumineuze stoffen, de handel en opslag ervan en de bereiding van de daaruit te winnen producten. Het exploiteren van schepen en andere manieren van vervoer behoort ook tot de oorspronkelijke taken van OTB NV. Het OLB is volledig aandeelhouder van OTB NV en heeft daarmee 100% stemrecht in de AvA. De Raad van Commissarissen wordt door de AvA benoemd nadat de eilandsraad is gehoord.

Bonaire Wagenpark NV

Bonaire Wagenpark is aanvankelijk opgericht om al het rollend materieel ten behoeve van openbaar vervoer, het vervoer van overheidsdienaren en personen in dienst van NV's te verkrijgen, beheren en onderhouden. Hierbij hoorde ook het exploiteren van een garagebedrijf en keuringslokaal. BHM is de aandeelhouder van Bonaire Wagenpark in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Bonaire Management Group NV (BMG NV)

BMG NV is oorspronkelijk opgericht om te bemiddelen bij de oprichting van NV's en zich bezig te houden met ondernemingen die diensten verlenen of adviezen geven op managementniveau. BHM is de aandeelhouder van Bonaire Wagenpark in een moeder-dochter constructie. Het OLB heeft middels stemrecht via BHM NV 100% zeggenschap in de AvA.

Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen

De Bank heeft ten doel om de totstandkoming van projecten te bevorderen die van belang zijn voor de economische ontwikkeling en te streven naar een evenwichtige ontwikkeling van de

eilanden. Het OLB heeft ten tijde van de oprichting 1500 aandelen in OBNA genomen. Dit is 10% procent van het totaal van de aandelen.

Fundashon Wegu di Number Bonaire (FWNB)

Het doel van de stichting is het verwerven van gelden door middel van het organiseren van Wegu di Number en in opdracht van het Bestuurscollege uitbetalen aan instellingen op het gebied van sport, cultuur, charitatief werk en onderwijs. Daarnaast adviseert de fundashon het BC over loterij-zaken. De loterijverordening Bonaire en daaraan verleende vergunningen zijn leidend. De stichting is opgericht door het OLB waarbij de leden van het bestuur worden benoemd en ontslagen door het Bestuurscollege.

Fundashon Cas Bonairiano (FCB)

De stichting is werkzaam in het belang van volkshuisvesting/ maatschappelijk vastgoed door betaalbare en leefbare woningen te bouwen en in stand te houden. Hierbij hoort een sociaal rechtvaardig verhuur- en toewijzingsbeleid. Er dient te worden meegewerkt aan een goede woonomgeving en het bevorderen van een goed woonklimaat middels opbouwwerk. Een goede dienstverlening aan de huurders en het optimaliseren van de relaties met de bewoners en hun vertegenwoordiging maakt onderdeel hiervan uit. Het OLB heeft geen rechten conform de statuten. Indien het bestuur heeft besloten om de stichting te ontbinden, dienen de boeken en bescheiden overgedragen te worden aan een door het bestuurscollege/eilandsraad aan te wijzen instantie.

Stichting Openbaar Onderwijs Bonaire

De stichting zorgt voor de instandhouding van een of meerdere openbare scholen, al dan niet tezamen met openbare scholen voor voortgezet onderwijs en geeft onderwijs aan die scholen. De leden van de Raad van toezicht worden benoemd door de eilandsraad. De Raad van toezicht is na goedkeuring van de eilandsraad bevoegd de stichting te ontbinden.

Stichting Beheer Kompleho Deportivo Bonaire

De stichting zorgt voor het beheren en exploiteren van de sport- en recreatiehal en organiseert, bevordert en stimuleert sport. Activiteiten worden in samenwerking met andere organisaties georganiseerd. Ook schoolsport maakt hier onderdeel vanuit inclusief het sportfonds en een goed opgeleid kader en vrijwilligers. De leden van het bestuur worden benoemd door het Bestuurscollege. Voor een aantal zaken is er goedkeuring nodig van Bonaire Overheidsgebouwen NV.

De collectieve sector

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft in het jaar 2020 onderzocht welke instellingen tot de collectieve sector van Bonaire gerekend moeten worden. Op basis hiervan is de lijst van de collectieve sector uit december 2013 geactualiseerd.

Entiteiten worden tot de collectie sector gerekend als deze voldoen indien deze:

- wordt gecontroleerd door de overheid. In dit geval kan de overheid het algemene beleid van de instelling bepalen, staat de entiteit onder zeggenschap van de overheid;
- geen marktproducent is. Dit betekent dat de entiteit goederen produceert en/of diensten levert, die niet tegen economisch significante prijzen worden verkocht.

Aan de hand van deze definitie heeft het CBS 20 deelnemingen aangewezen die tot de collectieve sector van Bonaire behoren. Hiervan zijn er 7 actief, waarvan er 2 niet onder de zeggenschap van het OLB vallen. In de tabel met een overzicht van deelnemingen zijn de actieve deelnemingen die deel uitmaken van de collectieve sector van Bonaire gemarkeerd met '*'. De volgende twee instellingen behoren tot de collectieve sector, maar staan niet onder zeggenschap van het OLB:

- instellingen bijzonder onderwijs (onder zeggenschap van de minister van OCW);
- Stichting Kadaster en Hypotheekwezen (onder zeggenschap van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)

Om deze reden er geen informatie opgenomen in dit overzicht over deze 2 deelnemingen.

5.2.6 Grondbeleid

Het OLB heeft reeds enige tijd het voornemen om met een modern en dynamisch grondbeleid te komen, dat voldoet aan de eisen van deze tijd.

In het bestuursakkoord tussen het OLB en het Rijk zijn er daarom ook afspraken gemaakt voor de ontwikkeling van een integraal grondbeleid, waarbij rekening gehouden moet worden met eerdere adviezen van, onder meer, het Openbaar Ministerie. Dit laatste om waarborgen in te bouwen ten aanzien van integriteit.

Zoals bovenvermeld heeft het OLB zelf ambities op het gebied van grondbeleid en –grondontwikkeling. Een gestructureerd grondbeleid is daarbij hard nodig en het jaar 2021 stond duidelijk in het teken van de ontwikkeling om binnen een redelijke termijn de voornoemde leemte te kunnen vervullen.

Begin 2021 zijn op ambtelijk- en bestuurlijk niveau intensieve besprekingen gehouden om zo spoedig mogelijk een Kadernota Grondbeleid vast te stellen. Begin april 2021 heeft het Bestuurscollege een Concept-Kadernota Grondbeleid voorgelegd aan de eilandsraad ter vaststelling. Er was geen draagvlak in de eilandsraad om tot vaststelling van de Kadernota over te gaan. In augustus 2021 werd het traject voor de ontwikkeling van grondbeleid weer opgestart. Hierbij is door zowel de eilandsraad als het Bestuurscollege aangegeven dat de (leden van de) eilandsraad vroegtijdig in de gelegenheid gesteld moet(en) worden om tussentijdse inbreng te hebben bij de opstelling van het grondbeleid. Tevens is besloten dat tussentijdse besluitvorming plaats moet vinden, waarbij de politiek-bestuurlijke uitgangspunten door de eilandsraad vroegtijdig zullen worden vastgesteld. Deze zullen dan als input worden gebruikt bij de ontwikkeling van het grondbeleid.

De eilandsraad heeft vervolgens op 14 december 2021 middels een memorandum de politiek-bestuurlijke uitgangspunten in een openbare vergadering vastgesteld.

Deze uitgangspunten zullen verder worden uitgewerkt in een definitieve Nota Grondbeleid 2022 – 2025, die in april/mei 2022 ter definitieve vaststelling zal worden voorgelegd aan de eilandsraad.

6 JAARREKENING

6.1 De balans

Waarderingsgrondslagen

De onderstaande uiteenzetting van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling is bedoeld als een leidraad voor een juiste interpretatie van de in deze jaarrekening gepresenteerde financiële gegevens.

De jaarrekening wordt gelijk aan de begroting van het OLB opgesteld met in achtneming van de bepalingen zoals opgenomen in de wet FinBES, BBV BES en Regeling functionele indeling BES.

De in de jaarrekening 2021 genoemde bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in US-dollars. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Presentatie balans

In de balans zijn drie afzonderlijke kolommen opgenomen. De kolom '31 december 2020' sluit aan met de door de eilandsraad goedgekeurde en vastgestelde jaarrekening 2020. De kolom '1 januari 2021' bevat de stelselwijziging en herstel van fundamentele fouten, die hieronder worden toegelicht. De kolom '31 december 2021' heeft betrekking op de saldi ultimo 2021.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kosten, verminderd met afschrijvingen berekend volgens de lineaire methode, gebaseerd op de verwachte levens- of nuttigheidsduur, zoals geregeld in artikel 11 van de Eilandsverordening Financieel Beheer Bonaire. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven. Duurzame waardeverminderingen worden in het boekjaar waarin deze verwachting zich openbaart in aanmerking genomen.

Stelselwijziging

In het verleden zijn uitgaven voor materiële vaste activa (MVA) onttrokken uit verschillende bestemmingsreserves. In de jaarrekening 2021 heeft een correctie plaatsgevonden van deze investeringen, waarbij overeenkomstig BBV BES materiële vaste activa dienen te worden geactiveerd op de balans en overeenkomstig de gebruiksduur worden afgeschreven. Dit geldt ook voor de verwerving van materiële vaste activa waarvoor eerder een bestemmingsreserve was gevormd.

De volgende correctie is doorgevoerd:

mutaties MVA	31-dec-20	stelsel wijziging	1-jan-21
Grond,weg en waterbouwkundige werken	11.929.018	3.503.361	15.432.379
Bedrijfsgebouwen	704.543	344.584	1.049.127
Huisvesting scholen	9.520.288	1.595.000	11.115.288
Vervoermiddelen	464.208	470.966	935.174
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	147.752	19.500	167.252
Automatiseringskosten	714.440	163.541	877.981
TOTAAL	23.480.249	6.096.952	29.577.201

Om de toekomstige afschrijvingskosten te dekken is een bestemmingsreserve afschrijvingen ingesteld ter hoogte van de toevoeging van de MVA. De jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt door een onttrekking uit deze reserve.

Financiële vaste activa

De deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. Kapitaalverstrekkingen, overige langlopende leningen en overige uitzettingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van eventuele aflossingen.

Fouterstel

In het verleden is de deelneming BIA geheel op nihil gewaardeerd, vanwege aanhoudende verliezen destijds. Bij het omzetten van langlopende vorderingen naar agio in 2017 is de waardering van de deelneming niet gecorrigeerd. In de jaarrekening 2021 is deze fout per 1-1-2021 gecorrigeerd. De correctie is als volgt:

Mutaties Financiële vaste activa	31-dec-20	fouterstel	1-jan-21
Bonaire International Airport	-	18.860.602	18.860.602

Om de toekomstige afwaarderingen op deelnemingen te dekken is een bestemmingsreserve deelnemingen ingesteld ter hoogte van de toevoeging van de FVA. De afwaardering van deelnemingen wordt gedekt door een onttrekking uit deze reserve.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vorderingen belastingen

Vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor verwachte oninbaarheid. De belasting- en erfpachtvorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde.

Openstaande vorderingen uit vorige jaren worden op nihil gewaardeerd, voor zowel oninbaarheid als afgehandelde bezwaarschriften. De voorziening die is opgenomen is 75% voor alles ouder dan twee jaren, 50% voor alles tussen één en twee jaren en 25% voor één jaar.

Reserves

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat over 2021. Een nadere uiteenzetting van de reserves is opgenomen in de toelichting op de balans. Reserves worden gevormd en bestemd overeenkomstig de door de raad genomen raadsbesluiten.

Effect stelselwijziging en foutenherstel

De effecten van de toegelichte stelselwijziging (MVA) en foutenherstel (FVA) op de reserves is als volgt:

Mutaties bestemmingsreserves	31-dec-20	stelselwijzig. /fouterstel	1-jan-21
Afschrijvingen	-	6.096.952	6.096.952
Deelnemingen	-	18.860.602	18.860.602

Voorzieningen

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt opgenomen tegen de actuariële berekende waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij bij de desbetreffende post anders is vermeld.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Behalve in de balans opgenomen verplichtingen, kunnen er ook verplichtingen bestaan die naar hun aard (nog) niet voor opname in de balans in aanmerking komen. Hierbij kan gedacht worden aan langlopende huur- en leasecontracten, aanspraken personeel op vakantiegeld en vakantiedagen, voorwaardelijke verplichtingen, bijvoorbeeld uit hoofde van verstrekte garanties aan derden (bijv. garantstellingsrente en aflossing van aangegane geldleningen door derden).

Gebeurtenissen na balansdatum

Alle ten tijde van het opmaken van de jaarrekening beschikbare informatie omtrent de feitelijke situatie per balansdatum is bij het opmaken van de jaarrekening in aanmerking genomen en verwerkt. Er hebben zich na het opmaken van de jaarrekening geen gebeurtenissen van betekenis voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Onder baten worden verstaan de baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Resultaatbepaling

Het resultaat van de jaarrekening 2021 is onder meer tot stand gekomen na het opnemen van toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen in de rekening. Eén en ander is conform de besluitvorming rondom de begroting 2021, inclusief de nadien vastgestelde begrotingswijzigingen. De gevolgen van de tussentijdse toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn uiteengezet in de toelichting op de balans.

Resultaatbestemming

Het saldo van de exploitatierekening 2021 is gestort in de reserve 'Rekeningsaldo te bestemmen' en is afzonderlijk opgenomen op de balans onder het eigen vermogen.

BALANS

ACTIVA	31 dec.2021	1 jan.2021	31 dec.2020
Vaste activa	75.968.351	72.576.755	47.799.201
1 Materiële vaste activa	50.964.557	47.135.816	41.038.864
Gronden en terreinen	932.813	932.813	932.813
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	1.113.255	1.049.127	704.543
Huisvesting Scholen	10.793.125	11.115.288	9.520.288
Vervoermiddelen	876.021	935.174	464.208
Automatiseringsmiddelen	1.692.765	877.981	714.440
Sportaccommodaties	2.992.204	2.312.326	2.312.326
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	18.140.942	15.432.379	11.929.018
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	109.956	167.252	147.752
Activa in bestelling	14.313.476	14.313.476	14.313.476
2 Financiële vaste activa	25.003.794	25.440.939	6.760.337
Deelnemingen	24.932.000	24.932.000	6.251.398
Leningen aan deelnemingen	71.794	508.939	508.939
Vlottende activa	61.762.801	60.641.526	60.641.526
3 Vorderingen	13.768.053	14.563.019	14.563.019
4 Liquide middelen	47.994.748	46.078.507	46.078.507
TOTAAL ACTIVA	137.731.152	133.218.281	108.440.727

PASSIVA		31 dec.2021	1 jan.2021	31 dec.2020
	<u>Vaste passiva</u>	92.186.005	90.369.622	65.592.068
5	Eigen vermogen	70.189.872	68.121.277	43.343.723
	Algemene reserve	33.523.266	33.259.266	33.259.266
	Bestemmingsreserve	35.604.765	31.471.847	6.694.293
	Rekeningresultaat	1.061.841	3.390.164	3.390.164
6	Voorzieningen	7.474.501	6.718.665	6.718.665
7	Vaste schulden	14.521.632	15.529.680	15.529.680
	Vaste schulden met een looptijd langer dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen			
	Lening masterplan onderwijshuisvesting	13.942.107	14.947.370	14.947.370
	Overige vaste schulden			
	Waarborgsommen	579.525	582.310	582.310
	<u>Vlottende passiva</u>	45.545.147	42.848.659	42.848.659
	Schulden op korte termijn	12.472.034	11.443.706	11.443.706
8	Schulden met een looptijd korter dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen	2.328.189	2.328.189	2.328.189
	Overige kortlopende schulden	10.143.845	9.115.517	9.115.517
9	Overlopende passiva	33.073.113	31.404.953	31.404.953
TOTAAL PASSIVA		137.731.152	133.218.281	108.440.727

Toelichting op de balans

	Boekwaarde 31-12-2020	Foutherstel/ stelselwijz.	Boekwaarde 31-12-2021
<i>Vaste activa</i>			
Materiële vaste activa	41.038.864	47.135.816	50.964.557
Financiële vaste activa	6.760.337	25.440.939	25.003.794
<i>Vlottende activa</i>			
Vorderingen	14.563.019	14.563.019	13.768.053
Liquide middelen	46.078.507	46.078.507	47.994.748
TOTAAL ACTIVA	108.440.727	133.218.281	137.731.152
<i>Vaste passiva</i>			
Eigen vermogen	43.343.723	68.121.277	70.189.872
Voorzieningen	6.718.665	6.718.665	7.474.501
Vaste schulden	15.529.680	15.529.680	14.521.632
<i>Vlottende passiva</i>			
Kortlopende schulden	11.443.706	11.443.706	12.472.034
Overlopende passiva	31.404.953	31.404.953	33.073.113
TOTAAL PASSIVA	108.440.727	133.218.281	137.731.152

Het balanstotaal van (OLB) is met bijna USD 28,5 miljoen toegenomen.

De toename van het balanstotaal aan de debetzijde van de balans wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een toename in de investeringen van de Materiële vaste activa. Daar staat tegenover een storting in de reserve afschrijvingen voor nagenoeg hetzelfde bedrag. Dit is het gevolg van de stelselwijziging die in deze jaarrekening is doorgevoerd. Zie hiervoor de opmerkingen bij de waarderinggrondslagen.

Daarnaast zijn de financiële activa met ruim USD 18 miljoen toegenomen als gevolg van de herwaardering van de deelnemingen.

ACTIVA

De activa omvatten alle bezittingen van OLB. De activa worden onderverdeeld in vaste activa en vlottende activa.

Vaste activa zijn bezittingen van OLB die voor langere tijd dienstbaar zijn aan de bedrijfsvoering; in het algemeen kan worden gesteld dat indien de bezittingen voor langer dan 1 jaar dienstbaar zijn, deze als vaste activa worden beschouwd.

Het begrip vlottende activa wordt gehanteerd voor alle bezittingen welke over het algemeen korter dan 1 jaar dienstbaar zijn aan de bedrijfsvoering.

Materiële vaste activa

Het verloopoverzicht van de materiële vaste activa (MVA's) kan als volgt worden weergegeven:

Investerings	Boekwaarde 31-12-2020	Stelsel- wijziging	Investering /desinvest.	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
Gronden en terreinen	932.813	932.813	-	-	932.813
Woonruimten en bedrijfsgebouwen	704.543	1.049.127	119.017	-54.887	1.113.255
Huisvesting Scholen	9.520.288	11.115.288	-	-322.163	10.793.125
Vervoermiddelen	464.208	935.174	26.000	-85.153	876.021
Automatiseringsmiddelen	714.440	877.981	1.095.880	-281.098	1.692.765
Sportaccommodaties	2.312.326	2.312.326	971.433	-291.555	2.992.204
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	11.929.018	15.432.379	3.734.417	-1.025.854	18.140.942
Overige duurzame bedrijfsmiddelen	147.752	167.252	-	-57.296	109.956
Activa in bestelling	14.313.476	14.313.476	-	-	14.313.476
Totaal	41.038.864	47.135.816	5.946.747	-2.118.005	50.964.557

Investering

Vanaf het moment van gereedmelding van de investering wordt gestart met afschrijven op de 1^e dag van het jaar na gereedmelding. In 2021 is bijna USD 6 miljoen geïnvesteerd.

Er heeft geen afwaardering van activa plaatsgevonden.

Activa in bestelling

De activa in bestelling betreffen investeringen die volgens het 'Onderwijshuisvestingsplan 2012-2017' gedurende de periode 2012 tot en met 2019 zijn gepleegd. In het jaar van oplevering van te onderscheiden deelprojecten worden de hiermee gepaard gaande investeringen overgeboekt naar de desbetreffende activarekening 'Huisvesting scholen'. Met ingang van 2020 is de renovatie en de nieuwbouw van de schoolgebouwen ondergebracht in de rechtspersoon Fundashon Propiedad Inmobil Boneiru. Hiervoor is een convenant getekend. Er zijn geen opleveringen van gebouwen geweest in 2021. Voor verdere informatie wordt u verwezen naar de staat van activa in bijlage 4.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan per ultimo december uit:

Deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2020	Foutherstel 1 jan.2021	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2021
Bonaire Holding Maatschappij N.V., aandeel 100%	3.486.034	-	-	3.486.034
WEB N.V., aandeel 100%	1.675.978	-	-	1.675.978
Oil Trading Bonaire N.V., aandeel 100%	251.397	-	-	251.397
Ontwikkelingsbank Nederlandse Antillen	837.989	-	-	837.989
Bonaire International Airport, aandeel 100%	-	18.680.602	-	18.680.602
Leningen aan deelnemingen	508.939	-	437.145	71.794
Totaal	6.760.336	18.680.602	437.145	25.003.793

De deelneming in Bonaire Holding Maatschappij N.V. is als volgt te specificeren:

Oorspronkelijk aandelenkapitaal	27.934
In 1996 en 1997 zijn de volgende aandelenkapitalen voor ANG 1 overgedragen aan Bonaire Holding Maatschappij N.V. Per 30 juni 1999 werd alsnog de omwisseling van de aandelen gewijzigd in de verhouding 1 : 1	
- omwisseling aandelen Bonaire Overheidsgebouwen N.V.	2.681.564
- omwisseling aandelen TCB N.V.	22.346
Per 30 juni 1999 zijn eveneens de volgende aandelen omgewisseld tegen aandelen van Bonaire Holding Maatschappij N.V. in de verhouding 1 : 1	
- omwisseling aandelen Telbo N.V.	418.994
- omwisseling aandelen Selibon N.V.	335.196
Totaal	3.486.034
Leningen aan deelnemingen	
Bonaire Holding Maatschappij N.V.	71.794

Bonaire International Airport N.V.(BIA)

De toename is veroorzaakt door het actualiseren van de waardering van de deelneming BIA. Op basis hiervan is de waarde van deze deelneming gesteld op USD 18.680.602.

Vlottende activa

Binnen de post vordering zijn onder andere de volgende posten verantwoord:

Vordering	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020	Vershil
Debiteuren algemeen	1.280.501	47.056	1.233.445
Debiteuren m.b.t. belastingen	18.758.159	20.530.082	-1.771.922
Voorziening debiteuren	-9.294.724	-7.287.681	-2.007.043
Nog te ontvangen bedragen	3.692.539	1.209.271	2.483.268
Vooruitbetaalde bedragen	22.990	28.336	-5.346
Overige waarborgsommen	88.029	9.446	78.583
Overige vorderingen	25.559	26.509	-951
Totaal	14.573.053	14.563.019	10.035

Debiteuren algemeen

De toename van de debiteuren algemeen wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een vordering op Chogogo Resort Bonaire van USD 1,2 miljoen.

Debiteuren m.b.t. belastingen

De debiteuren m.b.t. motorrijtuigen-, grond-, vastgoed-, autoverhuurdersbelasting, havengelden en erfpacht zijn wegens verwachte oninbaarheid opgenomen voor een bedrag van de opgelegde aanslagen verminderd met een voorzieningsbedrag. Voor het boekjaar 2021 heeft het OLB een bedrag van USD 1.568.000 afgeboekt op oninbaar en in vermindering gebracht.

Vergeleken met het jaar 2020 valt er op te merken dat de vordering op genoemde belastingmiddelen per 2021 minder is. De reden hiervoor is dat er in 2021 meer is gerealiseerd aan deze belastingen ten opzichte van het jaar 2020, met name bij de motorrijtuigenbelasting.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020	Verschil
Maduro & Curiëls Bank N.V. - CFT *	46.095.350	43.207.579	2.887.771
BNG Bank	1.328.782	1.251.797	76.985
Maduro & Curiëls Bank Bonaire N.V.	500.000	1.000.000	-500.000
Depot College Financieel Toezicht	68.606	617.121	-548.515
Kas Bevolking	2.010	2.010	-
Totaal	47.994.748	46.078.507	1.916.242

* Het saldo van liquide middelen 2021 is inclusief een bedrag van USD 33.073.113 geoordeelde middelen (Bijzondere uitkering) die niet vrij besteedbaar zijn door het openbaar lichaam Bonaire. Voor verdere informatie over de Bijzondere uitkering projecten wordt verwezen naar het overzicht van Bijzondere uitkeringen (bijlage 1).

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen vormt de belangrijkste component van de weerstandscapaciteit. Het in de balans opgenomen eigen vermogen (exclusief rekeningresultaat 2021) bestaat uit de volgende posten:

Eigen vermogen	Boekwaarde 31-12-2021	Fout-herstel 1 jan.2021	Boekwaarde 31-12-2020
Algemene reserve	33.523.266	33.259.266	33.259.266
Bestemmingsreserves	35.604.766	31.471.847	6.694.294
Rekeningresultaat	1.061.841	3.390.164	3.390.164
Totaal	70.189.872	68.121.277	43.343.724

Algemene reserve

De algemene reserve zijn als volgt opgebouwd:

Algemene reserve	Boekwaarde 31-12-2021	Fout-herstel 1 jan.2021	Boekwaarde 31-12-2020
Saldo per 1 januari	33.259.266	33.299.665	33.299.665
Vermindering naar bestemmingsreserve	-3.126.164	-8.200.868	-8.200.868
Bij: rekeningresultaat voorgaand boekjaar	3.390.164	8.160.469	8.160.469
Saldo per 31 december	33.523.266	33.259.266	33.259.266

Zoals blijkt uit het bovenstaande verloopoverzicht van de 'algemene reserves' is deze reserve ten opzichte van voorgaand verslagjaar licht gestegen. Bedroeg de stand van de algemene reserve per 1 januari 2021 nog USD 33,3 miljoen. Per 31 december 2021 is dit gestegen naar USD 33,5 miljoen.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de Raad een bepaalde bestemming is gegeven. De precieze doelstelling per reserve staat beschreven in de notitie 'Reserves en Voorzieningen'. In de jaarstukken wordt deze doelstelling slechts kort toegelicht.

Bestemmingsreserve	Boekwaarde 31-12-2021	Fout-herstel 1 jan.2021	Boekwaarde 31-12-2020
Huisvesting	284.759	327.220	327.220
Advies, Controle & Onderzoek	567.347	1.075.241	1.075.241
Agrarische zaken	57.223	136.685	136.685
Havenfaciliteiten	102.466	102.466	102.466
ICT	191.753	743.310	743.310
Sociale Woningbouw	-	47.263	47.263
Sport	430.000	430.000	430.000
Huisvesting Scholen	1.352.427	1.000.000	1.000.000
Toerisme	254.758	300.000	300.000
Versterking ambtelijk apparaat	194.439	443.224	443.224
Vervoermiddelen	3.034	29.034	29.034
Wegen en straten	1.971.577	1.897.081	1.897.081
Overige	488.291	162.769	162.769
Deelnemingen	18.680.602	18.680.602	-
Afschrijvingen	11.026.089	6.096.951	-
Totaal	35.604.766	31.471.847	6.694.294

In totaal is een bedrag van USD 4.132.919 in 2021 toegevoegd aan de bestemmingsreserves. Vanwege de stelselwijziging om investeringen uit het verleden om te zetten in materiele vaste activa is een bestemmingsreserve afschrijvingen ingesteld. Daarnaast is de bestemmingsreserve Deelnemingen ingesteld. De toename van de bestemmingsreserves in 2021 is met name veroorzaakt door een dotatie aan de reserve Afschrijvingen. Voor nadere informatie wordt u verwezen naar bijlage 2.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2021 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Voorziening	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020	Verschil
Pensioenen gezagdragers	4.478.742	3.757.247	721.496
Pensioenen werklieden Bonaire	2.995.759	2.758.246	237.513
Meerjarig onderhoud wegen	-	203.172	-203.172
Totaal	7.474.501	6.718.665	755.837

Pensioenen gezagdragers

De voorziening betreft toekomstige pensioen uitkeringen van voormalige en huidige gezagdragers. De voorziening van 2021 is berekend op basis van een actuariële berekening.

Pensioenen werklieden Bonaire

Het OLB heeft de portefeuille van de opgebouwde schulden van de werklieden eilandgebied Bonaire en Selibon N.V. tot 31 december 2018 per 1 januari 2019 overgenomen. De voorziening betreft toekomstige pensioen uitkeringen van voormalige werklieden eilandgebied Bonaire en Selibon N.V. De voorziening van 2021 is berekend op basis van een actuariële berekening.

Meerjarig onderhoud wegen

Vanwege het ontbreken van een actueel beheerplan is de voorziening meerjarig onderhoud wegen met een omvang van USD 203.000 in 2021 vrijgevalen.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weergegeven van de langlopende schulden over het jaar 2021. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de staat van opgenomen langlopende leningen.

Vaste schulden	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020	Vershil
Lening onderwijshuisvestingsplan	13.942.107	14.947.370	-1.005.263
Ontvangen waarborgsommen	579.525	582.310	-2.785
Totaal	14.521.632	15.529.680	-1.008.048

Lening Onderwijshuisvestingsplan

Op grond van een tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het OLB gesloten convenant 'Onderwijshuisvestingsplan Bonaire 2012-2017' inzake de verbetering van de huisvesting van diverse onderwijsinstellingen op Bonaire, heeft het OLB een renteloze lening van genoemd ministerie ontvangen ten bedrage van USD 19.100.000. Op 4 april 2017 heeft de eilandsraad een aanvraag voor verhoging van de bestaande renteloze lening aan het Cft verstuurd. Het gaat hierbij om een additioneel bedrag van USD 5,9 miljoen. Het totaalbedrag van de renteloze lening aan het OLB werd als gevolg van deze verhoging USD 25 miljoen. Deze lening wordt in 19 termijnen van USD 1.005.263 afgelost, voor het eerst in 2013, middels jaarlijkse verrekening van de aflossing met de door het OLB te ontvangen Vrije Uitkering. Het kortlopende gedeelte van de aflossingsverplichting (aflossing over de jaren 2020 en 2021) is onder de schulden op korte termijn opgenomen op de balans.

Waarborgsommen

Dit betreft ontvangen waarborgsommen van houders van erfpacht gronden

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn de schulden op korte termijn en de overlopende passiva verantwoord.

Schulden op korte termijn

Dit zijn schulden met een looptijd korter dan twee jaar aan andere publiekrechtelijke lichamen.

Schulden op korte termijn	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020	Vershil
Kortlopend deel lening onderwijshuisvestingsplan	2.010.526	2.010.526	-
Nederland vs Pensioenfonds Caribisch Nederland	317.663	317.663	-
Crediteuren algemeen	4.633.101	7.730.890	-3.097.788
Verplichting vaststellingsovereenkomst OLB-Plaza	243.000	243.000	-
Vooruit ontvangen bedragen	1.189.285	-	1.189.285
Reservering vakantiegelden	638.730	627.740	10.990
Overlopende posten	285.267	78.911	206.355
Rekening-courant Bonaire Holding Mij	-	428.765	-428.765
Pensioenfonds Caribisch Nederland	-	6.211	-6.211
Nog te betalen kosten	3.154.462	-	3.154.462
Totaal	12.472.034	11.443.706	1.028.329

Crediteuren algemeen

Het bedrag van USD 4,6 miljoen bestaat voornamelijk uit USD 1,3 miljoen voor aanschaf van diverse ICT en communicatie producten, laptops, software en overige ICT werkzaamheden, USD 0,9 miljoen ten behoeve van diverse infrastructurele werkzaamheden en schoonmaak werkzaamheden, USD 0,5 miljoen ten behoeve van financiële steun aan FCB huurders, voorschot verhuurderssubsidie en onderhoud buurthuis Tera Kora deel 1, USD 0,4 miljoen aan uitzendbureaus en detachering, USD 0,4 aan facturen van de afdelingen B&O, S&Z, R&O en Griffie, USD 0,3 miljoen voor straatverlichting, electra en aanleg electriciteits & watervoorziening Son Montuno, USD 0,2 voor Covid 19 en communicatie, USD 0,2 miljoen voor bijdrage, subsidie conform zorgcontract en loonkostensubsidie, USD 95.000 voor verlenging Zuidpier en werkzaamheden Noordpier, USD 55.000 voor automatisering in- en uitschakeling lichten bij sportvelden en buurtcentrum.

Nog te betalen kosten

In deze balanspost is een nog te betalen bedrag van USD 950.000 opgenomen voor gelden die nog doorbetaald moeten worden aan FPIB. Dit heeft in 2022 plaatsgevonden ten laste van deze balanspost. Tevens is een nog te betalen bedrag van USD 477.200 opgenomen voor de door APC uitbetaalde werkliedenpensioenregeling over de jaren 2019 – 2021.

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-2021	Boekwaarde 31-12-2020	Vershil
Nog te besteden doelluitkeringen	33.073.113	31.404.953	1.668.160
Totaal	33.073.113	31.404.953	1.668.160

Voor verdere informatie wordt u verwezen naar het overzicht van Bijzondere uitkeringen in bijlage 1.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De niet uit de balans blijvende verplichtingen hebben betrekking op een aantal meerjarige overeenkomsten waarvoor wij reeds de verplichting zijn aangegaan. Deze overeenkomsten hebben betrekking op huur- en inhuurovereenkomsten met een waarde van USD 4.965.000 tot en met 2025 en de inhuurovereenkomsten tot en met 2023 van bijna USD 1,2 miljoen.

6.2 De baten en lasten

bedragen x USD 1.000

Nr.	LASTEN - Hoofdfunctie / functie	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021
0	Algemeen bestuur	21.391	22.216	25.756	21.728
001	Bestuursorganen	1.854	1.783	2.487	1.997
002	Bestuursapparaat	17.941	18.446	21.342	17.955
003	Burgerzaken	764	966	872	792
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	832	1.021	1.056	984
1	Openbare orde en veiligheid	843	811	819	702
130	Rampenbestrijding	64	118	228	-
140	Overige beschermende maatregelen	778	693	590	702
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	8.234	4.196	10.163	5.862
210	Wegen, straten en pleinen	6.020	2.487	7.751	4.137
211	Verkeersmaatregelen te land	136	169	169	144
222	Verkeersmaatregelen te water	2.078	1.540	2.242	1.582
3	Economische zaken	1.543	1.707	2.876	1.844
300	Dienst economische zaken	772	817	763	858
310	Handel en industrie	156	133	140	181
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	616	757	1.973	804
4	Onderwijs	7.661	2.770	8.336	3.571
400	Algemeen beheer onderwijs	768	776	708	722
480	Gemeenschap. uitg./inkomst onderwijs	6.197	1.335	6.968	2.190
482	Volwasseneneducatie	695	659	659	659
5	Cultuur en recreatie	4.112	5.290	6.022	5.635
510	Openbaar bibliotheekwerk	341	336	337	339
530	Sport	882	1.743	2.338	2.215
540	Kunst	779	1.044	1.179	1.031
541	Oudheidkunde / musea	1	2	2	-
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	2.110	2.165	2.164	2.050
6	Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	9.150	5.275	12.784	4.629
600	Alg. beheer soc.vorz. en maatsch.dienstv.	2.240	1.169	2.585	2.586
611	Werkgelegenheid	523	103	490	-
630	Sociaal-cultureel werk & jeugd/jong.werk	4.443	3.728	5.621	1.868
640	Bejaardenzorg	37	36	111	36
650	Kinderopvang	1.388	211	3.327	115
651	Dagopvang gehandicapten	519	28	649	24
7	Volksgezondheid	9.567	4.378	11.612	4.210
700	Algemeen beheer volksgezondheid	1.161	971	2.663	834
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	250	112	323	41
720	Slachthuizen	-	-	-	-
721	Reiniging	2.902	2.946	2.946	2.932
722	Riolering en waterzuivering	4.700	-	450	-
723	Milieu en natuurbeheer	260	72	4.953	92
725	Overige openbare hygiëne	293	277	277	309
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	2.981	1.513	3.399	1.191
822	Overige volkshuisvesting	2.981	1.513	3.399	1.191
9	Financiering/alg.dekkingsmiddelen	-19.004	2.965	4.549	4.726
910	Reserveringen	-	-	69	-
920	Belastingen	168	178	178	103
921	Algemene uitkeringen	-	-	-	-
922	Algemene uitgaven / inkomsten	-19.172	2.787	4.302	4.623
992	Saldo gewone dienst	-	-	-	-
	TOTAAL LASTEN	46.478	51.121	86.315	54.097

bedragen x USD 1.000

Nr.	BATEN - Hoofdfunctie / functie	Rekening 2020	Begroting 2021	Begr.2021 na wijz.	Rekening 2021
0	Algemeen bestuur	4.271	4.421	7.746	2.390
001	Bestuursorganen	225	11	229	12
002	Bestuursapparaat	1.194	1.034	4.140	713
003	Burgerzaken	276	322	322	302
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	2.576	3.054	3.055	1.364
1	Openbare orde en veiligheid	108	178	288	192
130	Rampenbestrijding	158	118	228	-
140	Overige beschermende maatregelen	-49	60	60	192
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	668	731	4.614	749
210	Wegen, straten en pleinen	-	-	3.129	126
211	Verkeersmaatregelen te land	68	117	117	103
222	Verkeersmaatregelen te water	600	614	1.369	521
3	Economische zaken	358	247	1.371	215
300	Dienst economische zaken	93	100	100	102
310	Handel en industrie	251	140	148	77
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	15	7	1.123	36
4	Onderwijs	5.228	12	5.645	1.018
400	Algemeen beheer onderwijs	-	-	-	-
480	Gemeenschap. uitg/inkomst onderwijs	5.228	12	5.645	1.018
482	Volwasseneneducatie	-	-	-	-
5	Cultuur en recreatie	10	1	147	2
510	Openbaar bibliotheekwerk	-	-	-	-
530	Sport	10	-	-	2
540	Kunst	-	-	145	-
541	Oudheidkunde / musea	-	-	-	-
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	-	1	1	-
6	Sociale voorzieningen/maatschapp.werk	9.331	1.408	8.960	-
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	2.182	74	1.541	-
611	Werkgelegenheid	545	103	490	-
630	Sociaal-cultureel werk & jeugd/jong.werk	1.533	1.161	3.554	-
640	Bejaardenzorg	-	-	75	-
650	Kinderopvang	4.700	70	2.678	-
651	Dagopvang gehandicapten	371	-	621	-
7	Volksgezondheid	7.256	1.631	8.887	1.630
700	Algemeen beheer volksgezondheid	293	90	1.804	-
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	-	-	211	43
720	Slachthuizen	180	141	141	201
721	Reiniging	1.386	1.400	1.400	1.386
722	Riolering en waterzuivering	-	-	450	-
723	Milieu en natuurbeheer	5.397	-	4.881	-
725	Overige openbare hygiëne	-	-	-	-
8	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	1.878	720	2.575	433
822	Overige volkshuisvesting	1.878	720	2.575	433
9	Financiering/alg.dekkingsmiddelen	20.760	41.772	46.081	48.528
910	Reserveringen	-	-	69	-
920	Belastingen	11.182	11.005	11.505	13.215
921	Algemene uitkeringen	32.298	28.624	31.456	36.506
922	Algemene uitgaven / inkomsten	-23.720	270	1.745	-1.193
992	Saldo gewone dienst	1.000	1.873	1.306	-
	TOTAAL BATEN	49.868	51.121	86.315	55.159

De toelichting van de afwijkingen tussen de begroting en de realisatie is opgenomen onder de tabel 'wat heeft het gekost' in het hoofdstuk 'jaarverslag'.

7 BIJLAGEN

1. Overzicht bijzondere uitkeringen inclusief toelichting voortgang

FCL	Omschrijving	Stand 1 jan'21	Baten	Lasten	Stand 31 dec'21
60019006	Eilandelijke Platform Criminaliteitbeheersing	5.539	-	-	5.539
60019011	Integraal Veiligheidsbeleid	1.107	-	160	947
60019015	Impuls weerbaar bestuur – Integriteitsprogramma	1.174	-	978	196
60019020	Integriteitsprogramma BOBB	210.815	-	103.839	106.976
	TOTAAL FUNCTIE 001	218.635	-	104.977	113.658
60022006	B&O Implementatie WOLBES/FinBES	47.724	-	40.967	6.756
60022008	Ontwikkelplannen	29.326	-	18.173	11.153
60022014	Personele cap. Milieu en Natuur Bonaire	272.112	-	178.579	93.533
60022015	Versterking financieel beheer Bestuursakkoord	41.575	-	30.000	11.575
60022016	Opzetten afdeling Deelnemingen	200.769	-	160.730	40.039
60022018	Deelneming TCB economie & Toerisme	293.552	-	238.031	55.521
60022019	Revitalisatie directie Samenleving & Zorg	424.967	-	198.406	226.560
60022020	Invulling hoofd Burgerzaken	197.856	-	-	197.856
60022021	Versterken financieel beheer Bestuursakkoord 2	11.028	-	6.652	4.375
60022022	Doorontwikkeling ICT - systemen	253.493	-	220.767	32.726
60022023	Mobiliteit medewerkers ambtelijk apparaat	219.840	-	206.471	13.369
60022024	Ondersteuning kabinet Gezaghebber	95.560	-	42.037	53.523
60022025	Doorontwikkeling integriteitsbeleid	193.554	-	81.416	112.138
60022026	Versterking communicatiefunctie	307.565	-	195.326	112.239
60022027	Doorontwikkelen van begrotingscyclus	218.784	-	177.822	40.962
60022028	Trainen van beleidsafdelingen	161.295	-	133.857	27.438
60022029	Juridische ondersteuning	2.770	-	2.770	-
60022030	Opzet en ontwikkeling rekenkamer OLB	86.024	-	-	86.024
60022031	Onderzoek subsidieverantwoording	41.437	-	41.437	-
60022032	Verbetering financieel beheer 2021	362.971	-	347.926	15.045
60022033	Verbetering financieel beheer 2021-Subsidievaststelling	100.012	-	37.962	62.050
60022034	Organisatieontwikkeling	-	1.740.000	20.464	1.719.536
60022047	Verbetering Financieel Beheer 2022	-	349.680	-	349.680
	TOTAAL FUNCTIE 002	3.562.212	2.089.680	2.379.794	3.272.099
60030003	Straatnamen	15.052	-	-	15.052
60030005	Verbetering Kwaliteit PIVA	54.529	-	-	54.529
	TOTAAL FUNCTIE 003	69.581	-	-	69.581
61300005	Rampenbestrijding	181.174	120.300	32.541	268.934
61300010	Geneeskundige Hulpverlening Rampen & Crisis CN	99.940	50.000	96.003	53.937
	TOTAAL FUNCTIE 130	281.114	170.300	128.543	322.871
62100011	Opslag vuurwerk Bonaire	179.081	-	100.427	78.654
62100012	Meerjarig uitvoeringsprogramma wegen Bonaire	5.124.076	-	3.983.670	1.140.405
62100013	Eenmalig impuls wegen	389.281	-	-	389.281
62100014	Meerjarig uitvoeringsprogramma wegen fase 2	-	3.417.289	273.999	3.143.290
62100015	Meerjarig Uitvoeringsprogramma wegen Bonaire '20-'23	-	9.161.697	-	9.161.697
	TOTAAL FUNCTIE 210	5.692.438	12.578.986	4.358.096	13.913.328
62220005	Professionalisering en upgradig havenbedrijf Bonaire	13.805	-	13.805	-
62220006	Verlenging Zuidpier Kralendijk	741.457	-	741.457	-
	TOTAAL FUNCTIE 222	755.262	-	755.262	-
63000006	Illegale stortenplaatsen	-	67.608	-	67.608
	TOTAAL FUNCTIE 300	-	67.608	-	67.608
63100010	Opzet en uitbouw Bonaire	60.000	-	-	60.000
63100014	Cost of doing Business	7.580	-	-	7.580
	TOTAAL FUNCTIE 310	67.580	-	-	67.580

FCL	Omschrijving	Stand 1 jan'21	Baten	Lasten	Stand 31 dec'21
63410005	Landbouw ontwikkeling incl slachthuis	1.512.465	680.540	528.747	1.664.259
	TOTAAL FUNCTIE 341	1.512.465	680.540	528.747	1.664.259
64800010	Bijdrage OCV Onderwijshuisvesting Bonaire	-	5.598.362	5.598.362	-
64800011	Bijdrage CO 2 scan scholen	35.000	-	35.000	-
	TOTAAL FUNCTIE 480	35.000	5.598.362	5.633.362	-
65300006	Sport- en speelvoorzieningen	4.645	-	-	4.645
65300007	AJB Junior	-	47.484	18.053	29.431
	TOTAAL FUNCTIE 530	4.645	47.484	18.053	34.076
66001013	Schuldhelpverlening	10.720	-	-	10.720
66001015	Project Pagabon	9.311	-	2.290	7.021
66001016	Schuldhelpverlening 2	86.844	-	59.224	27.621
66001018	Noodwoning	81.452	-	77.310	4.142
66001020	Schuldhelpverlening 3	115.965	-	115.965	-
66001021	Voedselhulp - Covid	20.607	-	17.500	3.107
66001023	Loonkostensubsidie BBL	222.000	222.000	-	444.000
66001027	Bijdrage Huurlasten in de particuliere sector	-	300.000	3.200	296.800
66001029	Implementatie MDT	-	400.000	9.907	390.093
66001030	Loonkostensubsidie WMEB	-	213.929	13.983	199.946
66001031	Bijdrage huurlasten particulier 2 (pilot VHS)	-	300.000	-	300.000
	TOTAAL FUNCTIE 600	546.901	1.435.929	299.379	1.683.451
66110014	Woningverbetering Particulieren	3.702	-	-	3.702
66110016	Project Eleva	9.353	-	-	9.353
66110019	Arbeidstoeleiding 25 plussers	10.278	-	-	10.278
66110020	Arbeids re-integratie twinning, Plenchi Trabou 3	158.206	-	158.181	25
66110021	Pilot Carwash project	61.558	-	58.800	2.758
66110022	Krachten bundelen	283.250	-	140.883	142.367
66110023	Job programs	98.549	-	17.416	81.133
66110024	Pilot Carwash project 2	-	80.000	-	80.000
66110025	Krachten bundelen 2	-	308.914	-	308.914
66110026	Job programs 2	-	100.000	-	100.000
	TOTAAL FUNCTIE 611	624.896	488.914	375.280	738.531
66300003	Sociale Kantraject Jongeren(SKJ)	323.314	638.899	610.842	351.371
66300004	Integrale Wijkpak 2	41.402	-	40.122	1.280
66300005	Leer Woon Werkcentrum Jong Bonaire	7.285	-	-	7.285
66300011	Plan van aanpak Kinderrechten Bonaire	96.549	-	66.187	30.362
66300018	BES(t)4Kids	24.788	-	-	24.788
66300019	Opknappen van de 4 buurthuizen	507.692	-	490.514	17.179
66300020	Buurtwerk personeelskosten	149.272	-	-	149.272
66300023	Nationale Informatiecampagne	81.637	-	-	81.637
66300024	BES(t)4Kids 2	55.019	-	51.678	3.341
66300025	Aanpak Huiselijk Geweld en Kinder mishandeling	9.497	-	4.958	4.540
66300026	Sociaal Wijkwerker	55.000	-	-	55.000
66300029	Werkbezoek family Justice Center Conference	2.276	-	-	2.276
66300030	Aanvulling Werkplan HGKM 2018-2019	85.815	-	4.882	80.933
66300031	Integraal wijkontwikkeling	255.015	579.980	486.955	348.039
66300032	Naschoolse activiteiten voor kinderen	74.162	-	-	74.162
66300033	Onderhoud buurthuizen	84.129	-	-	84.129
66300034	Aanpak digitale achterstand	50.000	-	-	50.000
66300035	Speeltuin Rincon	80.000	-	-	80.000
66300036	Inter (eilandelijke) opvang slachtoffers	357.168	754.980	870.528	241.621
66300038	Opknappen Parke Senkuria	9.259	-	9.259	-
66300040	Youth Policy Programme - EU	-	2.568.019	-	2.568.019
66300041	Jeugdpakket	-	60.480	40.000	20.480
	TOTAAL FUNCTIE 630	2.349.280	4.602.358	2.675.924	4.275.713
66400004	Flexpool FCB- Ontwikkelen aanleunwoningen	-	74.980	74.980	-
	TOTAAL FUNCTIE 640	-	74.980	74.980	-

FCL	Omschrijving	Stand 1 jan'21	Baten	Lasten	Stand 31 dec'21
66500012	BES(t)4Kids- programmaplan	4.008.055	-	2.607.434	1.400.621
	TOTAAL FUNCTIE 650	4.008.055	-	2.607.434	1.400.621
66510005	VN Verdrag Handicap Bonaire	28.929	-	-	28.929
66510007	Beschut werk "Warda -Mi-Rin"	294.553	-	268.800	25.753
66510008	Implementatie VN Verdrag Handicap	200.000	-	55.514	144.486
66510009	Beschutwerk Selibon	139.933	-	139.933	-
66510010	Krusada warda mi rin 2	-	565.964	220.795	345.169
	TOTAAL FUNCTIE 651	663.415	565.964	685.043	544.336
67000005	Publieke gezondheidszorg	550.749	292.668	537.353	306.064
67000006	Preventiemedewerker PG	140.000	-	114.836	25.164
67000007	PG- Covid	500.000	-	141.794	358.206
67000008	PG- Communicatie Covid	150.000	50.000	48.775	151.225
67000009	PG- Zorgbonus	-	57.225	55.316	1.909
	TOTAAL FUNCTIE 700	1.340.749	399.893	898.074	842.568
67100013	Health Study BES	3.936	-	708	3.228
67100014	Greenhouse voor PO &VO	16.447	-	10.554	5.892
67100015	Krusada Inloophuis & Centrum Walk In	-	200.000	200.000	-
	TOTAAL FUNCTIE 710	20.383	200.000	211.262	9.121
67220005	Riolering en Watervoorziening	357.059	-	-	357.059
67221005	Water & sanitatie reform-EU	450.000	-	450.000	-
	TOTAAL FUNCTIE 722	807.059	-	450.000	357.059
67230008	Feral pig control project plan	-	7.126	7.126	-
67230016	Afvalbeheer Bonaire	3.255.847	-	3.255.847	-
67230017	Opruimactie zwerfasbest	33.692	-	-	33.692
67230018	Aanpak Plastics	89.498	-	12.825	76.673
67230019	Natuurparken	1.504.980	-	1.504.980	-
67230020	Gecombineerde Milieuprojecten	453.600	-	118.180	335.420
67230021	Integrale visie afvalwater Bonaire	-	74.387	-	74.387
67230022	Project Watercircles	-	325.444	-	325.444
67230023	Bijstand bestrijding van Sargassum	-	92.984	-	92.984
67230024	Reorganisatie LVV	-	233.600	-	233.600
67230025	Natuurherstel Bonaire Management NMPB	-	252.000	-	252.000
67230026	Natuurherstel Bonaire Ecological restoration WSP	-	668.000	-	668.000
67230027	Afvalbeheer op maat 2021	-	1.548.361	-	1.548.361
	TOTAAL FUNCTIE 723	5.337.616	3.201.901	4.898.957	3.640.560
68221005	Verhuurderssubsidie	698.304	321.352	1.019.656	-
68221006	Regio envelop infra- convenant volkshuisvesting	804.100	361.719	1.146.100	19.719
68221007	Verhuurderssubsidie 2021	-	1.019.676	1.019.676	-
68221008	Verhuurderssubsidie 2022	-	254.924	254.924	-
	TOTAAL FUNCTIE 822	1.502.404	1.957.671	3.440.356	19.719
69100005	Nader te bepalen SZ- BU	69.411	-	33.036	36.375
	TOTAAL FUNCTIE 910	69.411	-	33.036	36.375
	TOTAAL BIJZONDERE UITKERINGEN	29.469.101	34.160.570	30.556.558	33.073.113

Toelichting

We zijn in 2021 gestart met een groot aantal Bijzondere Uitkeringen voor een bedrag van USD 29.469.101. Deze stand is afwijkend van de stand zoals vermeld in de jaarrekening 2020. Bij nader onderzoek is gebleken dat een aantal BU's ten onrechte in het overzicht zijn opgenomen. Deze bedragen zijn niet meer aangemerkt als BU en ten gunste van de exploitatie gebracht.

In de loop van 2021 zijn een aantal nieuwe Bijzondere Uitkeringen toegekend aan het openbaar lichaam Bonaire met een totaal bedrag van USD 34.161.000. Tijdens het jaar 2021 werd ruim USD 30.557.000 besteed aan de verschillende activiteiten. De verantwoording van deze activiteiten treft de lezer hieronder aan.

Functie 001 – Bestuursorganen

60019006 - Eilandelijk Platform Criminaliteitsbestrijding

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 30%

Het Eilandelijk Platform is een aantal keer digitaal bij elkaar geweest en heeft samen een aantal voorlichtingsbijeenkomsten gepland over criminaliteitsvormen aan de betreffende doelgroepen, bijvoorbeeld over hacken aan ondernemers (destijds actueel). Helaas zijn deze bijeenkomsten door covid-19 allemaal niet doorgedaan. En is er dus geen geld uit deze BU uitgegeven.

60019011 - Integraal Veiligheidsbeleid

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 30%

De coördinatie op het integraal veiligheidsbeleid ligt al enige tijd stil, en dus ook het integraal uitvoeren ervan. Wel zijn er losse onderdelen uitgevoerd, bijvoorbeeld op het gebied van de wegen verkeersverordening. Hiervoor waren andere kostenposten beschikbaar, die niet uit deze BU zijn gehaald. Ook is het integraal veiligheidsbeleid geëvalueerd. Voor de hiervoor gebruikte inhuur is geput uit de eigen middelen van het kabinet geput en niet uit deze BU.

60019015 - Impuls weerbaar bestuur – Integriteitsprogramma

Project is afgerond.

60019020- Integriteitsprogramma BOBB

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%

In 2021 zijn er twee risico analyses uitgevoerd binnen de organisatie, waarvoor externe expertise is ingehuurd. Deze betroffen R&O en Burgerzaken. Ook zijn er integriteitsonderzoeken extern uitgevoerd. Daarnaast is er een opleiding voor de integriteitscoördinatoren verzorgd.

Functie 002 - Bestuursapparaat

60022006- B&O implementatie WOLBES/ FINBES- Publicatie verordeningen

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 50%

Verordeningen werden gepubliceerd in het afkondigingsblad zodat burgers kennis nemen van het tot stand komen of wijzigingen van nieuwe verordeningen (wet WolBES). Er is een gebruiksovereenkomst is aangegaan voor de licentie van een applicatie er is een overeenkomst aangegaan met daadkracht voor de inhaalslag van de invoer van verordeningen en Ebham's van 2017 tot nu.

Het project onderzoek naar de P-begroting is afgerond.

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022008 - Ontwikkelplannen

Is het project op schema volgens projectplan? -

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022014- Personele cap. Milieu en Natuur Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%

De middelen zijn onder andere ingezet voor werkzaamheden in het kader van de hindervergunningen die uitgevoerd zijn door onder andere de Omgevingsdienst Midden-West Brabant.

60022015 - Versterking financieel beheer Bestuursakkoord

Is het project op schema volgens projectplan? -

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022016- Opzetten afdeling Deelnemingen

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 50%

De Kwartiermaker Deelnemingen die eind 2019 door het Bestuurscollege is aangesteld, heeft de basis op orde gebracht en toegewerkt naar een nieuw te vormen afdeling Deelnemingen. Het onderzoeksrapport dat in opdracht van uw ministerie en het OLB in 2019 is opgeleverd, omvatte tal van aanbevelingen die uitgevoerd kunnen worden. Mede dankzij van het financiële steun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken hebben wij het eerste deel van de aanbevelingen uit kunnen voeren. In de afgelopen twee jaar hebben we gewerkt aan het op orde brengen van de Raden van Commissarissen, een nieuw openbaar wervingsproces voor directie en RvC-leden, kaders opgesteld middels een nieuw beloningsbeleid en dividendbeleid, opdracht gegeven om te komen tot een nieuwe Code Corporate Governance en nog tal van andere activiteiten. De stuurgroep Deelnemingen, is gedurende de twee jaar constant op de hoogte gebracht van de vorderingen en werden gebruikt om te sparren over de voorgenoemde thema's.

In het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023 zijn de resterende middelen opgenomen ter dekking van de verbeterslag ten aanzien van de Deelnemingen.

60022018 - Deelneming TCB economie & Toerisme

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 75%

De middelen zijn ingezet voor de advisering ten aanzien van deze beleidsterreinen.

60022019 - Revitalisatie directie Samenleving & Zorg

Is het project op schema volgens projectplan? -

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -

60022020 - Invulling hoofd Burgerzaken

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%
In 2021 is het proces van werving en selectie voor de functie Hoofdburgerzaken voortgezet en per 1 januari 2022 is interim hoofdburgerzaken begonnen.

60022021 - Versterken financieel beheer Bestuursakkoord 2

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022022 - Doorontwikkeling ICT - systemen

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022023 - Mobiliteit medewerkers ambtelijk apparaat

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 40%
Een verandertraject voor de herinrichting van de organisatie is gepresenteerd.

60022024 - Ondersteuning kabinet gezaghebber

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%
Uit deze BU is inhuur van diensten voor de implementatie van de Raad van State aanbevelingen betaald. Daarnaast is er een team-dag van het snel groeiende kabinet gezaghebber georganiseerd. Ook is er een opleiding voor een van de medewerkers mee bekostigd. Als laatste is ook het bezoek van een aantal burgemeesters uit Nederland aan de gezaghebber hieruit betaald. De BU werd door een interne personeelsswisseling pas laat onder het kabinet geplaatst en daardoor is het gebruiken daarvan pas later op gang gekomen.

60022025 - Doorontwikkeling integriteitsbeleid

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%
Deze BU is ter beschikking gesteld om twee integriteitscoördinatoren aan te nemen, voordat deze zouden kunnen worden opgenomen in de personeelsbegroting van het openbaar lichaam Bonaire. Echter, de werving van deze integriteitscoördinatoren is pas laat op gang gekomen, waardoor een deel van deze BU niet is uitgegeven. Dit is onder andere te wijten aan het feit dat een van de geworven kandidaten zich vlak voor aanvangsdatum terugtrok en er een nieuwe werving moest plaatsvinden. Inmiddels zijn beide integriteitscoördinatoren aan het werk en is er op de personeelsbegroting voor 2x0,5 fte ruimte gemaakt, zoals afgesproken in het bestuursakkoord.

60022026 - Versterking Communicatiefunctie

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021:
Ten behoeve van het deelverbeterplan R&O zijn er plannen gepresenteerd zoals het opzetten van de Project Uitvoering Bureaus.

60022027 - Doorontwikkelen van begrotingscyclus

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022028 - Trainen van beleidsafdelingen

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 60%

Er zijn breed binnen de organisatie trainingen aangeboden op diverse niveaus.

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022029 - Juridische ondersteuning

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Het project is afgerond.

60022030 - Opzet en ontwikkeling rekenkamer OLB

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

60022031 - Onderzoek subsidieverantwoording

Project is in 2021 afgerond.

60022032 - Verbetering Financieel beheer 2021

Is het project op schema volgens projectplan?

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022033 - Verbetering Financieel beheer, subsidievaststelling

Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

60022034 - Versterking Bureau ES en Gezaghebber

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%

De middelen zijn in december 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022.

60022035 - Bestuurskracht versterken via digitalisering

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 36%

De vergaderapplicatie iBabs is aangeschaft ter versterking van de bestuurskracht. Deze applicatie wordt gebruikt voor bestuurlijke vergaderingen, vergaderingen op strategisch en tactisch niveau van de organisatie. Daarnaast is er ook een digitaal systeem aangeschaft om de werkprocessen beter te analyseren en op elkaar laten afstemmen.

60022036 - 60022046 - Organisatieontwikkeling OLB

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%

De middelen zijn in december 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022.

60022047 - Verbetering Financieel beheer 2022

Is het project op schema volgens projectplan?

De middelen zijn in december 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022. Het restant van deze middelen wordt ingezet ter dekking van het verbeterplan Financieel beheer 2022/2023.

Functie 003 – Burgerzaken

60030003 - Straatnamen

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%

Werkgroep straatnamen werd opnieuw geactiveerd en het project is nagenoeg afgerond.

60030005 - Verbetering kwaliteit PIVA

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%

Het geplande opschoningstraject is wegens de COVID-19 pandemie slechts in beperkte vorm uitgevoerd. Het is de bedoeling om dit in 2022 projectmatig aan te pakken met behulp van extra personeel. De afdeling Burgerzaken is een van de eerste afdelingen die wordt betrokken in het digitaliseringsproces van het OLB, aangezien de werkprocessen allemaal beschreven zijn. Niet alleen de afspraken module is een module voor een verbeterde en snellere dienstverlening naar de burger toe. Ook de overgang naar het registratiesysteem van JOIN zal ertoe leiden dat vele diensten bij burgerzaken digitaal kunnen worden aangeboden.

Functie 130 - Rampenbestrijding

61300005 - Rampenbestrijding

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 27%

In het jaar 2021 vond er een (tussen)evaluatie plaats van de inzet van EBT covid-19. De jaarlijkse training en cursus voor crisismedewerkers van de rampenorganisatie is georganiseerd en er zijn een aantal crisisplannen bijgewerkt in het najaar van 2021.

61300010 - Geneeskundige Hulpverlening Rampen & Crisis CN

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%

Geneeskundige hulpverlening Ongevallen en Rampen is ingezet voor Covid.

Functie 210 – Wegen, straten, pleinen

62100011 - Opslag vuurwerk Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 56%

Grondwerk is gedaan, de legoblokken zijn besteld, de bunkers zijn besteld in Nederland. Deze gaan in week 43 naar de haven voor verscheping naar Bonaire.

62100012 - Meerjarig uitvoeringsprogramma Wegen Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 70%

In 2021 moest men beginnen met het uitvoeren van de projecten binnen het programma. In de prille fase is voornamelijk aandacht besteed aan de administratieve en organisatorische activiteiten. Van de geprogrammeerde projecten vond geen voorbereiding plaats om uitvoering te kunnen geven aan het programma. Documenten en richtlijnen ontbraken. Dit is allemaal in gang gezet in het tweede kwartaal van 2021. Daarnaast zijn de projecten voor het tweede kwartaal van 2021 voorbereid en aanbesteed. Van de 11 projecten die voor 2021 zijn geprojecteerd werden er 10 in gang gezet. Er werd een aanvang gemaakt met 9 van de 11 projecten in 2021. Bij sommige projecten is ervoor gekozen om de uitvoering in fases te verrichten, zodat er rekening gehouden kan worden met saneringswerkzaamheden die uitgevoerd moesten worden. De Kaya Saturnus heeft vertraging opgelopen vanwege de vertraging van de 10e EDF. Hier zal in April 2022 worden begonnen met de renovatiewerkzaamheden. In de planning voor 2022 zal rekening gehouden worden met de werkzaamheden van 2021 en 2022 en zal gezorgd worden voor het tijdig afronden van de geprogrammeerde projecten.

62100013 - Eenmalig impuls wegen

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

62100014 - Meerjarig uitvoeringprogramma wegen fase 2

Is het project op schema volgens projectplan? -

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -

Fase 2 is een aanvulling op de 62100012. Total zijn er 11 projecten voorgesteld. In December 2021 waren hadden wij 10 projecten verplicht en uitgevoerd. Van deze 10 waren er 6 afgerond in 2021. 4 zijn door gegaan in 2022 en de laatste zal in juni afgerond worden. Per december 2021 was de uitvoering met 60% afgerond. Reden hiervoor was dat de verplichtingen heel laat in 2021 konden worden aangegaan omdat de middelen pas in juli/aug 2021 waren overgemaakt en de doorlooptijd van de uitvoering werd verlengd door de corona-19 golf van januari/februari 2022.

62100015 - Meerjarig Uitvoeringsprogramma wegen Bonaire '20-'23

Is het project op schema volgens projectplan? -

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -

Deze middelen zijn pas in de laatste week van december overgemaakt. Het gaat hierbij om de uitvoeren projecten over 2022 en 2023. Aanvang van de uitvoerings van deze werkzaamheden staan gepland voor mei 2022 op het moment dat de werkzaamheden van 2021 afgerond is. 2 van deze 4 projecten van 2022 zijn eerder gegund en zullen meteen aanvangen zodra de opdrachtbrieven de deur uitgaan. De andere zijn in voorbereiding en zullen in de maand mei gegund worden. Dus de 4 projecten lopen conform planning. De projecten voor 2023 zijn ok al voorbereid en liggen nu ter commentaar in concept vorm.

Functie 222 – Verkeersmaatregelen te water

62220005 -Professionalisering en upgrading havenbedrijf Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Het project Professionalisering en upgrading havenbedrijf Bonaire is afgerond.

62220006 - Verlenging Zuidpier Kralendijk

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 100%

Verlenging van zuidpier is afgerond in 2021. Dit met enige vertraging door Covid.

Definitieve oplevering heeft ook langer geduurd door extra onderzoeken aan de verlenging.

Functie 300 – Economische zaken

63000006 - Illegale stortplaatsen

Is het project op schema volgens projectplan? N.v.t.

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%

De middelen zijn in december 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022. De middelen zijn bedoeld om de problematiek omtrent illegale stortplaatsen op Bonaire aan te pakken.

Functie 310 – Handel en industrie

63100010 - Opzet en uitbouw Bonaire

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

63100014 - Cost of doing Business

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

Functie 341 – Overige agrarische zaken, jacht en visserij

63410005 - Landbouw ontwikkeling incl. slachthuis

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 25%

Uitgaven betreffen kosten voor de deelprojecten onder dit programma (Veevoedervervoorziening, opzetten I&R systeem, opzetten systematische fokkerij, kennis en veiligheid/omgevingsmanagement). Het gaat om kosten voor inhuur consultants ter uitvoering van de deelprojecten.

Functie 480 – Gemeenschappelijke uitgaven/inkomsten van het onderwijs

64800010 - Bijdrage OCW onderwijshuisvesting Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%

Op dit moment is de eerste helft van de renovatie onderbouw afgerond en opgeleverd en de renovatie fase 2 bovenbouw is begonnen. Nieuwbouw basisschool is in het stadium van voorlopig ontwerp. De aanvraag bouwvergunning voor het opleidingscentrum voor volwassenenonderwijs is ingediend.

64800011 - Bijdrage Co 2 scan scholen

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Het project is afgerond; de middelen zijn overgeheveld aan de stichting.

Het CO2 onderzoek is afgerond wij hebben resultaat en advies rapport ontvangen.

Functie 530 - Sport

65300006 - Sport- en speelvoorzieningen

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

65300007 - AJB Junior

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 38%

Indebon heeft bewegingsactiviteiten verzorgd voor de diverse doelgroepen. Deze zijn, onder andere, jongeren en ouderen met een beperking (lopen, zwemmen of motorische vaardigheden ontwikkelen), senioren (zwemtherapie), jeugd 7 t/m 12 jaar (sport en spel NSO), jeugd 7 t/m 12 jaar sport gericht (schoolsport toernooi). Dit project zal worden voortgezet in 2022.

Het bevorderen van sportbeoefening in school- en wijkverband is bij Indebon gegroeid ten opzichte van voorgaande jaren wegens de goede samenwerking tussen Indebon en Vakgroep docenten (den moveshon). Het afgelopen jaar hebben de sportleiders van Indebon de gymlessen van SGB (voortgezet onderwijs) voor 6 weken verzorgd als vervanging. In Rincon loopt, naast de andere activiteiten, sinds september 2021 het project 'Alleen jij Bepaalt'.

Functie 600 – Algemeen beheer sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening

66001013 - Schuldhulpverlening

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 80%

Het uitvoeren van schuldhulpverlening aan de burgers met huurachterstand is voortgezet. Vanwege de COVID-19 pandemie is het aantal casussen toegenomen. Er is onderzoek verricht in het sociaal domein zoals het onderzoek over schuldhulpverlening om de schulden problematiek te analyseren.

66001015 - Project Pagabon

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 25%

Vanwege de COVID-19 pandemie kon het plaatsen van 100 Pagabon meters en gascilinder sniet in het volledig worden gerealiseerd. In maart van vorig jaar was er zelfs een complete Lock down vervolgens was moeilijk met het project te continueren.

66001016 - Schuldhulpverlening 2

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 44%

De Projectleider en life-coaches zijn ingehuurd. De teamleider is belast met het uitvoeren van de campagnes en het structuren en begeleiden van de werkzaamheden van de life-coaches. Vanwege COVID-19 heeft de conferentie online plaatsgevonden.

66001018 - Noodwoning

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 95%

Verschillende huishoudens die in nood verkeerden werden acut geholpen met een noodwoning om te voorkomen dat zij door hun financiële of sociale problemen of door huurachterstanden uit huis werden gezet. De kosten van deze 8 noodwoningen waarover het openbaar lichaam Bonaire bij een woningstichting beschikt, werden door het OLB bekostigd. Deze huishoudens werden geholpen door middel van budgetbegeleiding, schuldbemiddeling, schuldenregeling en/of schuldhulpverlening van de "life coaches" van het Sociale Wijkteam zodat ze zo snel mogelijk zelfstandig kunnen gaan wonen.

66001020 - Schuldhulpverlening 3

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Voor wat betreft Schuldhulpverlening heeft de directie zich gericht op algehele preventie, vroeg-signalering, deskundigheidsbevordering en professionalisering van het sociale wijkteam. Hierbij is vorm gegeven aan preventie activiteiten zoals budgetvoorlichting, maar ook interventies als budgetbegeleiding, schuldbemiddeling, schuldenregeling en of schuldhulpverlening in samenwerking met financiële instellingen en netwerkpartners.

In 2021 werden er conferenties met ketenpartners gerealiseerd waarbij het strategische plan van aanpak gelinieerd werd. Er zijn promotie materialen aangeschaft zoals reclame materialen (gadgets) met slogans als: "Wak Bo Sen"(Let op je Geld) en vervolgens onder de bevolking uitgedeeld.

66001021 - Voedselhulp - Covid

Is het project op schema volgens projectplan? -

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -

66001023 - Loonkostensubsidie BBL

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%

Er is een digitale flyer met de processen samengesteld. In samenwerking met een adviesorgaan van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en wetenschap hebben we een lijst ontvangen van de bedrijven die een BBL student in huis hebben in de tekortsectoren. De branches zijn verdeeld onder de consultants om gericht contact op te kunnen nemen met de werkgevers om ze te motiveren om gebruik te maken van deze subsidie. Dit is een nieuwe post bedoeld voor gebruik in 2021 tot december 2023. Er is nog geen besteding van de financiële middelen.

66001027 - Bijdrage Huurlasten in de particuliere sector

Is het project op schema volgens projectplan? nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 1%

Er is een informele projectwerkgroep samengesteld, bestaande uit beleidsadviseurs Beleid en Projecten/RCN/BZK en een consultant voor ondersteuning, voor de voorbereidingsfase van het pilot project. BZK/OLB heeft een projectondersteuner aangesteld voor de voorbereidingen van het pilot project. Daarnaast is een project medewerker aangenomen voor uitvoering van het project. Het project is voorbereid en gereed om in maart 2022 van start te gaan.

66001029 - Implementatie MDT

Is het project op schema volgens projectplan? ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 3%

Het project Implementatie MDT (Maatschappelijke Dienst Tijd) is in November 2021 van start gegaan. Tijdens het inwerktraject (nov-dec '21) zijn potentiële samenwerkingspartners benaderd om kennis te maken. Op basis hiervan is het netwerk en ketenpartners in kaart gebracht die voor het MDT & Activiteitenaanbod en uitvoeringsmogelijkheden MDT van belang zijn. Daarnaast zijn reeds bestaande beleidsstukken en programma's voor jongeren op het gebied van activiteiten aanbod 13+ doorgenomen in de vorm van desk research. Hieruit zijn de mogelijkheden verkend die voor het programma MDT naar voren komen. Het MDT programma wordt verder onderzocht en uitgewerkt. In maart 2022 zal een bijeenkomst met de jeugdigen gepland worden om verdere invulling hieraan te geven.

66001030 - Loonkostensubsidie WMEB (Werken met een beperking)

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 7%

Financiële middelen zijn gebruikt voor het verlengen van de loonkostensubsidies die al lopend waren. Doordat er geen voldoende financiële middelen beschikbaar waren, konden de bestaande subsidies niet verlengd worden. Er zijn geen nieuwe loonkostensubsidies betaald in 2021 met deze uitkering.

66001031 - Bijdrage huurlasten particulier 2 (pilot VHS)

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%

Er zijn nieuwe financiële middelen aangereikt door BZK in december 2021 voor de uitvoering van het pilot project. Er was verzocht om aanvullende fondsen omdat het eerste verzochte bedrag niet toereikend was om het project te bekostigen. BZK en OLB hebben een projectondersteuner aangetrokken om te helpen met de voorbereidingen van het project. Hiernaast een project medewerker aangenomen voor de uitvoering van het project. Het pilot project zal starten in maart 2022 en zal eindigen in september 2022 (6 maanden).

Functie 6711 - Werkgelegenheid

66110014 - Woningverbetering Particulieren

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 99%

Dit project is gestart in 2016. Het bedrag dat we voor dit project hebben ontvangen was USD 240.000. Het project voorstel was het verbeteren van de leef- en woonsituatie van minimaal vijfenvertig huizen woningen met een huishoudinkomen van maximaal USD 1,500,00 per maand. Vijfendertig woningen die in slechte staat verkeerden en tien woningen die in zeer slechte staat verkeerden zijn hiervoor in aanmerking gekomen. Deze particuliere woningen bevinden zich in de wijken Nort di Salina, Antriol en Rincon. Het project is afgerond.

66110016 - Project Eleva

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Het bedrag dat we voor dit project hebben ontvangen was USD 190.00,00. Dit project is gestart in 2017. Acht personen met een beperking hebben de mogelijkheid ontvangen om basis werknemersvaardigheden te leren en werkervaring op te doen. Het project is bij een cultureel park uitgevoerd. Het project is afgerond.

66110019 - Arbeidstoeleiding 25 plussers

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

66110020 - Arbeids re-integratie Twinning, Plenchi di Trabou 3

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Uitgevoerde activiteiten:

- loonkostensubsidie voor werkzoekenden met een beperking;
- Inhuren twee externe jobcoaches;
- Inhuur twee personeel via uitzendbureau;
- job program klinkerleggen;
- achterstand betaling aan een grafisch bedrijf.

66110021 - Pilot Carwash project

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Uitgevoerde activiteiten: job coaching en kleding voor vijf geplaatste werkzoekenden.

66110022 – Krachten bundelen

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%
Een deel van de uitvoering is volledig gedaan ongeacht de pandemie waar iedereen tussen zat. Voor wat betreft het culturele park zijn de taken niet uitgevoerd aangezien de kandidaten fysiek aanwezig moesten zijn en dit niet mogelijk was.

66110023 - Job programs

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 20%
Activiteiten die in dit kader zijn uitgevoerd zijn het job program Beveiliging en gedeeltelijk job program Bouw. Door de Covid situatie was het niet mogelijk om andere job programma's te organiseren deze fysiek uitgevoerd dienden te worden.

66110024 - Pilot Carwash project 2

De middelen zijn in het laatste kwartaal van 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022.

66110025 - Krachten bundelen 2

De middelen zijn in het laatste kwartaal van 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022.

66110026 - Job Programs 2

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%
De middelen zijn in het laatste kwartaal van 2021 ontvangen en worden ingezet voor het begrotingsjaar 2022.

Functie 630 – Sociaal cultureel werk/jeugd- en jongerenwerk

66300003 - Sociale Kanstraject Jongeren

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Jaarlijkse bijdrage van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap(OCW) voor het opleidingscentrum voor volwassenenonderwijs.

66300004- Integrale Wijkaanpak 2

Dit project is afgerond.

66300005 - Leer Woon Werkcentrum Jong Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 0%
Project is afgerond.

66300011 - Plan van aanpak Kinderrechten Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

De laatste projecten van het Plan van Aanpak Kinderrechten 2015 zijn begonnen in het vierde kwartaal van 2021. Dit omvatte het toevoegen van een webpagina aan de website van OLB waarop activiteitenzoekenden de respectievelijke aanbieders kunnen vinden en het promoveren hiervan via social media. Dit project wordt verder via de afdeling Communicatie afgehandeld en sluit aan op het project voor een kindpas. Het traject voor een 'Diamond Pass', waarmee jeugdigen over toegang tot verschillende activiteiten en voorzieningen kunnen beschikken, is in volle gang nadat het in 2018 is gestart. Er is opdracht gegeven aan een bedrijf om dit project te trekken. De passen zullen eind tweede kwartaal van 2022 klaar zijn om te worden afgegeven. In verband met het project Kind veiligheid in het Verkeer zijn T-shirts ontworpen om aan de schoolkinderen van groep 7 te geven. Hieraan is ook promotie via social media gekoppeld. Voor de aanleg van de keuken in het Kolegio San Luis Beltran is een ontwerp gemaakt. Dit zal een op zichzelf staande hybride ruimte, keuken/leslokaal worden. Dit project heeft een vertraging opgelopen en zal in 2022 worden voltooid.

66300018 - BES(t)4Kids

Is het project op schema volgens projectplan? ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Er vonden geen activiteiten plaats in 2021 onder deze specifieke begrotingspost, maar er zijn wel activiteiten onder het project BES(t)4Kids 2 uitgevoerd.

66300019 -Opknappen van de 4 buurthuizen

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Twee buurtcentra zijn opgeknapt. Het wijkcentrum Nikiboko is helemaal opgeknapt. Er zijn lichamelijke en denksport materialen besteld voor het wijkcentrum Nikiboko. De voorbereiding voor de renovatie van buurthuis Tera Kora is voortgezet.

66300020 - Buurtwerk personeelskosten

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Twee wijkwerkers werden aangetrokken ter uitvoering van de QuickScan, wijk programma's en wijk actieplannen.

66300023 - Nationale Informatiecampagne

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

66300024 - BES(t)4Kids 2

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 95%

Er werden begeleiding, cursussen en workshop georganiseerd. Er zijn informatieborden over COVID geplaatst bij alle kinderopvang centra. Bebording van het Programma BES(4)Kids is uitgevoerd.

66300025 - Aanpak Huiselijk Geweld en Kinder mishandeling

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 48%

Er is een training verzorgd voor de meldpuntfunctionarissen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling(HGKM). Door de COVID-19 pandemie zijn niet alle activiteiten uitgevoerd.

66300026 - Sociaal Wijkwerker

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Het doel van het project was om een Sociaal Wijkwerker in dienst te nemen en diens salaris hiervan te bekostigen. De Sociaal Wijkwerker is in dienst genomen maar de loonkosten werden via de begrotingspost van Integrale Wijkontwikkeling afgedragen.

66300029 - Werkbezoek family Justice Center Conference

Is het project op schema volgens projectplan? ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Dit project is afgerond.

66300030 - Aanvulling Werkplan HGKM 2018-2019

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 6%

Project in uitvoering.

66300031 - Integrale wijkontwikkeling

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 42%

In het kader van professionalisering werd het personeel IWO naar Nederland gestuurd voor het volgen van sporttrainingen en "on the job training" bij buurtcentra in Nederland. In samenwerking met INDEBON werden er sportwedstrijden georganiseerd in de buurten van Tera Kora en Noord Saliña, voor tafeltennis en zaalvoetbal. Andere activiteiten die voor de jongeren werden georganiseerd waren: kooklessen; brassband lessen, lange afstand fietsen in de buurten enz.

Door de Covid-maatregelen werden bij buurthuizen minimale activiteiten voor de ouderen georganiseerd. Via de wijkopbouwwerkers en de opbouwwerkers werd er regelmatig met de wijkplatforms en de wijkpolitie vergaderd om de veiligheid in de buurten te garanderen.

Het personeel IWO heeft MO ondersteund bij het verschaffen van voedselpakketten aan hen die die deze behoeften.

66300032 - Naschoolse activiteiten voor kinderen

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

66300033 - Onderhoud buurthuizen

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

66300034 - Aanpak digitale achterstand

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

66300035 - Speeltuin Rincon

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

66300036 - Inter (eilandelijke) opvang slachtoffers

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 93%
Activiteiten uit het werkplan HGKM 2021 werden uitgevoerd. Onder ander is uitgevoerd:
deskundigheidsbevordering; Advies- en meldpunt Guiami; Preventie-activiteiten; juridisch kader; en
samenwerkingsbijeenvakomen met de keten.

66300038 - Opknappen Parke Senkuria

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Parke Senkuria is opgeknapt, klinkers zijn aangebracht en een nieuwe omheining is aangelegd.
Project is afgerond.

66300040 - Youth Policy Programme EU

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 5%
Voorbereiding van werving technische bijstaand via EU.

66300041 - Jeugdpakket

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 60%
Onder leiding van een dansschool worden 4 grote activiteiten aan gemiddeld 200 jongeren aangeboden.
Vier organisaties zijn hierbij betrokken om extra aandacht te besteden aan de mentale weerbaarheid
van jongeren. Dit project zal bijdragen in de ontdekking van talenten bij de jongeren en jongeren
ervaring laten opdoen in maatschappelijke betrokkenheid. Het project, is inmiddels in gang gezet.

Functie 640 - Bejaardenzorg

66400004 - Flex FCB-Ontwikkelen aanleunwoning

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Project is afgerond.

Functie 650 - Kinderopvang

66500012 - BES(t)4Kids- programmaplan

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 65%
De kwaliteitscommissie heeft de vergunningen getoetst aan de hand van de verordening Kinderopvang.
Het lokale toezicht wordt ondersteund door de GGD Haaglanden en heeft 25 kinderopvangorganisaties
bezoekt. Er wordt gewerkt aan de versterking van de kwaliteit van kinderopvangorganisaties en
verbetering van de financiële toegankelijkheid (subsidierегeling) en uitbetalingsmomenten. Er wordt
gewerkt aan het verhelpen van de huisvestingsproblemen bij diverse kinderopvangorganisaties.

Functie 651 - Opvang gehandicapten

66510005 - VN Verdrag Handicap Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Het project is overgedragen aan Paden project 2. Het project Paden Project 1 is afgerond.

66510007 - Beschut werk Warda mi Rin

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Financiële middelen zijn besteed aan de betalingen van personeelskosten, loonkosten van de kandidaten, conform de uitvoeringsovereenkomst.

66510008 - Implementatie VN Verdrag Handicap

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 27%
Plan van aanpak is gereed. Bewegingstoestellen zijn besteld. Voorbereiding plaatsing strandmatten en toegankelijkheid woningen voor mindervaliden. Promotie campagne wordt voorbereid.

66510009 - Beschutwerk Selibon

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%
Een groep van 8 werkzoekenden is in 2020 begonnen met dit traject met als doel een baan bij Selibon te krijgen. Project is afgerond in april, waarbij alle deelnemers in dienst zijn genomen door Selibon met een arbeidsovereenkomst van 1 jaar. Project met succes afgerond.

66510010 - Krusada Warda mi Rin 2

Is het project op schema volgens projectplan? Ja
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 50%
De financiële middelen zijn besteed aan de betalingen van personeelskosten, loonkosten van de kandidaten, conform de uitvoeringsovereenkomst. Bij uitval van kandidaten is ervoor gezorgd dat de beschikbaarheid ingevuld werd met een nieuwe kandidaat die op een reservelijst staan om deel te nemen in het project. Op dit moment wordt gewerkt aan een traject om de financiële middelen voor dit project te verduurzamen.

Functie 700 – Algemeen beheer volksgezondheid

67000005 - Publieke gezondheidszorg

Is het project op schema volgens projectplan? Nee
Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 60%
Ook 2021 heeft voor Publieke Gezondheid (PG) bijna geheel in het teken gestaan van de bestrijding van (de gevolgen van) Covid. Voor wat betreft de uitvoering van de taken in het kader van de WPB is gewerkt aan alle daarin genoemde taken. In het kader van preventie is ingezet op voorlichting op scholen middels het programma B-Smart (voorlichting drank en drugs) en gezonde leefstijl (op voeding/obesitas, seksuele voorlichting). Ook deze activiteiten hebben ernstig te leiden gehad onder Covid, zeker ook door de grote uitbraak van Covid in de scholen na de zomer. De genotindustrie is bijna het gehele jaar gesloten geweest, inmiddels zijn nieuwe afspraken gemaakt in het kader van de heropening met de nieuw aangetrokken arts Publieke Gezondheid. Tot slot dient vermeld te worden dat samenwerking is gestart m.b.t. de neonatale gehoorscreening. Dit heeft geleid tot een samenwerkingsverband tussen PG, het ziekenhuis en Akseso waarbij PG regie voert, het ziekenhuis uitvoert en Akseso zorg draagt voor de registratie van de uitkomsten van de screening van de

pasgeborenen. Op deze gebieden zijn op en af activiteiten in beperkte mate uitgevoerd voor zover de Covid situatie dit toeliet.

67000006 - Preventiemedewerkers PG

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 90%

Medewerkers preventie hebben planmatig gewerkt en materialen besteld om hun programma voor te bereiden en uit te voeren op de scholen. Wegens de COVID-19 pandemie hebben ze deze slechts gedeeltelijk uit kunnen voeren.

67000007 - PG Covid

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 85%

De uitvoering van de Covid- taken c.q. bestrijding van Covid is gerealiseerd door: het call center; de teststraat; het uitvoeren van bron en contactonderzoek; het uitvoeren van het in-reisbeleid door het airport team en het uitvoeren van de vaccinatieprogramma's Covid.

67000008 - PG communicatie covid

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 85%

Communicatie is een zeer belangrijk uitvoeringsinstrument in het kader van de bestrijding van Covid. Hiertoe zijn talloze persbericht-, persconferentie- en campagne-activiteiten uitgevoerd in samenwerking met afdeling Communicatie van het OLB en samenwerkende partners.

67000009 - PG zorgbonus

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 100%

Vanuit VWS is het initiatief gekomen om ook aan de CN medewerkers die hebben gepresteerd tijdens de Covid crisis een zorgbonus uit te reiken. Alle daarvoor in aanmerking komende medewerkers hebben de zorgbonus ontvangen.

Functie 710 – Preventieve en curatieve gezondheidszorg

67100013 - Health Study BES

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 10%

Deze Health Study is vanwege COVID niet in 2021 uitgevoerd maar zal in 2022 worden uitgevoerd.

67100014 Greenhouse voor PO & VO

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021; 80%

De greenhouse zijn aan de scholen overhandigd. De aanpak per school is geïnventariseerd en er is een groeidocument per school gemaakt. In samenwerking met de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning is een ondersteuner aangenomen voor de greenhouses voor de scholen. De verschillende greenhouses van de scholen zijn opgeknapt. Alle greenhouses hebben in december inheemse fruitbomen en zaden ontvangen. In het kader van het programma Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) heeft scholing plaatsgevonden van het PR preventie team. Training voor de vertegenwoordigers van de scholen is verschoven naar 2022 evenals het jobprogram 'groen' in samenwerking met Plenchi di Trabou.

67100015 - Krusada Inloophuis & Centrum Walk In

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Activiteiten uit het werkplan HGKM 2021 werden uitgevoerd. Onder andere: deskundigheidsbevordering; advies- en meldpunt Guiami; preventie-activiteiten; juridisch kader; en samenwerkingsbijeenkomsten met de keten.

Functie 722 – Riolering en waterzuivering

67220005 - Riolering en Watervoorziening

In 2021 zijn geen kosten uit deze BU betaald.

67221005 - Water & sanitation reform-EU

In 2021 zijn de restantgelden betaald.

Functie 723 – Milieu en natuurbeheer

67230008 - Feral pig control projectplan

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

Projecten zijn afgerond.

67230016 - Afvalbeheer Bonaire

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: -%

Subsidie voor het programma afvalbeheer op Maat (AoM) is overgemaakt aan het afvalverwerkingsbedrijf. Voorzien is om dit project in 2023 af te ronden.

67230018 - Aanpak Plastics

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 40%

Het budget is ingezet voor communicatie doeleinden. Een aantal persmomenten hebben al plaatsgevonden begin januari 2021. Er is opdracht gegeven voor de huisstijl van de campagne. We wachten nu op de vaststelling van het hoofdstuk betreffende wegwerpplastic in de Afvalstoffenverordening voordat verdere kosten gemaakt worden.

67230020 - Gecombineerde Milieuprojecten

Is het project op schema volgens projectplan? Nee

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 26%

Betreft beschikking met daarin verschillende projecten. Slechts één project, namelijk bijdrage BBT, is voltooid.

Functie 822 – Overige volkshuisvesting

68221005/7/8 - Verhuurderssubsidie 2019-2020/2021/2022

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 100%

De ontvangen bijdragen zijn overgemaakt naar de woningstichting.

68221006 - Regio envelop infraconvenant volkshuisvesting

Is het project op schema volgens projectplan? Ja

Aangeven hoeveel % project gereed is in 2021: 90%

De ontvangen bijdragen zijn overgemaakt naar de woningstichting. Er resteert nog een restant dat ingezet wordt in 2022.

2. Reserves en voorzieningen

Naam reserve / voorziening	Saldo 1 jan 2021	Fouterstel /stelselwijz.	Ver-meerding	Ver-minding	Saldo 31 dec 2021
Algemene reserve					
Algemene reserve	36.649.429	-		3.126.164	33.523.266
Saldo 31-12-2021	36.649.429	-	-	3.126.164	33.523.265
Bestemmingsreserves					-
Huisvesting	327.220		-	42.461	284.759
Advies, Controle & Onderzoek	1.075.241		-	507.894	567.347
Agrarische zaken	136.685		-	79.462	57.223
Toerisme	300.000		-	45.242	254.758
Havenfaciliteiten	102.466		-	-	102.466
ICT	743.310		-	551.557	191.753
Sociale Woningbouw	47.263		-	47.263	-
Sport	430.000		-		430.000
Huisvesting Scholen	1.000.000		400.000	47.573	1.352.427
Versterking ambtelijk apparaat	443.224		-	248.784	194.439
Vervoermiddelen	29.034		-	26.000	3.034
Wegen en straten	1.897.081		1.590.164	1.515.668	1.971.577
Energievoorzieningen	-		536.000	536.000	-
Algemeen	162.769		600.000	274.477	488.292
Deelnemingen	-	18.680.602	-	-	18.680.602
Afschrijving	-	6.096.951	5.246.739	317.601	11.026.089
Saldo bestemmingsreserves	6.694.294	24.777.553	8.372.903	4.239.982	35.604.765
Totaal Reserves	43.343.723	24.777.553	8.372.903	7.366.146	69.128.030
Voorzieningen					
Voorziening pensioenen gezagdragers	3.757.247		787.247	65.751	4.478.742
Voorziening pensioenen werklieden Bonaire	2.758.246		398.397	160.884	2.995.759
Meerjarig onderhoud wegen	203.172			203.172	-
Totaal Voorzieningen	6.718.665	-	1.185.644	429.807	7.474.501
Totaal	50.062.388	24.777.553	9.558.547	7.795.953	76.602.532

TOELICHTING BESTEMMINGSRESERVES	Saldo 01 jan 2021	Foutherstel/stelselwijz.	Vermeerdering	Vermindering	Saldo 31 dec 2021
Bestemmingsreserve Huisvesting					
Renovatie J.A.Abraham Blvd 27	77.220		-	17.211	60.009
Onderhoud gebouwen	50.000		-	25.250	24.750
Bijdrage monumentenfonds	200.000		-	-	200.000
Totaal bestemmingsreserve Huisvesting	327.220		-	42.461	284.759
Bestemmingsreserve Advies, Controle & Onderzoek					
Natuur projecten	4.187		-	4.187	-
Cultuur projecten	9.330		-	8.788	542
Strategisch economisch plan	28.835		-	28.835	-
Economische projecten wederopbouw	709.890		-	368.084	341.806
Qredits bijdrage covid-19 overbruggings-krediet	98.000		-	98.000	-
Implementatie van het Masterplan 2030	200.000		-	-	200.000
Uitvoeringsonderzoek bevordering democratische rechten	25.000		-	-	25.000
Totaal bestemmingsreserve Advies, Controle & Onderzoek	1.075.241		-	507.894	567.347
Bestemmingsreserve Agrarische Zaken					
Implementatie inrichtingsplan LVV	136.685		-	79.462	57.223
Totaal bestemmingsreserve Agrarische Zaken	136.685		-	79.462	57.223
Bestemmingsreserve Toerisme					
Implementatie van Tourism Recovery Plan	300.000		-	45.242	254.758
Totaal bestemmingsreserve Toerisme	300.000		-	45.245	254.758
Bestemmingsreserve Havenfaciliteiten					
Zuidpier verlenging	2.466		-	-	2.466
Camera bij Haven	100.000		-	-	100.000
Totaal bestemmingsreserve Havenfaciliteiten	102.466		-	-	102.466
Bestemmingsreserve ICT					
Decos Join	288.604		-	262.283	26.321
Key 2 aankoop en implementatie/DDS/Key2Bag	100.400		-	66.833	33.567
Vervanging printers	44.306		-	-	44.306
Failover - Desaster recovery	160.000		-	151.170	8.830
Aanschaf computers en smartphones	150.000		-	71.271	78.729
Totaal bestemmingsreserve ICT	743.310		-	551.557	191.753
Bestemmingsreserve Sociaal Woningbouw					
Opknappen sociale woningen	47.263		-	47.263	-
Totaal bestemmingsreserve Sociale Woningbouw	47.263		-	47.263	-
Bestemmingsreserve Sport					
Sportfaciliteiten - BOG 2020	430.000		-	-	430.000
Totaal bestemmingsreserve Sport	430.000		-	-	430.000
Bestemmingsreserve Huisvesting Scholen					
Bouw van Family Justice Center 2019-2020	1.000.000		-	47.573	952.427
Onderwijs huisvesting	-		400.000	-	400.000
Totaal bestemmingsreserve Huisvesting Scholen	1.000.000		400.000	47.573	1.352.427

TOELICHTING BESTEMMINGSRESERVES	Saldo 01 jan 2021	Foutherstel/ stelselwijz.	Vermeerdering	Vermindering	Saldo 31 dec 2021
Bestemmingsreserve Versterking Ambtelijk Apparaat					
Bedrijfsvoering Bestuursakkoord	95.830		-	95.830	-
Intensivering Afdeling Communicatie	54.412		-	50.204	4.208
Cofinan.Integriteitsprogram "Betrouwbaar Openbaar Bestuur"	50.000		-	-	50.000
Aanvullende operationele kosten Kabinet Gezaghebber	20.000		-	-	20.000
Voorlichtingscampagnes/communicatie	80.000		-	80.000	-
Expertise implementatie grondzaken	65.288		-	22.751	42.537
Versterking ambtelijk apparaat	77.694		-	-	77.694
Totaal bestemmingsreserve Versterking Ambtelijk Apparaat	443.224		-	248.784	194.439
Bestemmingsreserve Vervoermiddelen					
Renovatie wagenpark	29.034		-	26.000	3.034
Totaal bestemmingsreserve Vervoermiddelen	29.034		-	26.000	3.034
Bestemmingsreserve Wegen & Straten					
Infrastructuur 2018-2020	1.587.898		590.164	1.356.215	821.847
Hekken rondom parken	14.469		-	11.718	2.751
Speeltuin Rincon	79.311		-	2.332	76.979
Wegbewijzering - wegwijzers	20.000		-	-	20.000
Bestek voor Kaminda Broertje Janga	50.000		-	-	50.000
Aansluiting web verkavelingsplannen	145.405			145.405	-
Opknappen Kaya Grandi	-		1.000.000	-	1.000.000
Totaal bestemmingsreserve Wegen & Straten	1.897.083		1.590.164	1.515.670	1.971.577
Bestemmingsreserve Energievoorziening					
Veiligheidsmaatregelen installaties op de luchthaven			536.000	536.000	-
Totaal bestemmingsreserve Energievoorziening	-		536.000	536.000	-
Bestemmingsreserve Algemeen					
Gedenkplaat Surnan Roosendaal	2.136		-	-	2.136
Fricie - en risico kosten 2018- 2019	100.633		400.000	247.966	252.667
Implementatie gehandicapten parkeerkaarten	60.000		-	-	60.000
COVID -19 kosten	-		200.000	26.510	173.490
Totaal bestemmingsreserve Algemeen	162.769		600.000	274.476	488.292
Bestemmingsreserve Deelnemingen	-	18.680.602			18.680.602
Bestemmingsreserve Afschrijvingen					
Investing 2017 - 2020	-	6.096.951	-	132.542	5.964.409
Investing 2021	-		5.246.739	185.059	5.061.680
Totaal bestemmingsreserve Afschrijving	-		5.246.739	317.601	11.026.089
TOTAAL BESTEMMINGSRESERVES	6.694.293	18.680.602	8.372.903	4.239.985	35.604.765

3. Overzicht personeel

Functie	Organisatie-eenheid / afdeling	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021
	Rubriek I - huidig personeel	20.250.736	23.254.503	22.297.791	21.449.689
	Hoofdfunctie 0	13.048.829	14.693.631	13.608.343	14.027.738
001.10.00	Eilandsraad en raadscommissies	109.460	98.804	98.793	101.909
001.25.00	Gezaghebber	200.555	165.839	165.828	193.153
001.30.00	Gedeputeerden	418.107	381.331	381.304	410.823
001.60.00	Griffier	362.416	227.708	207.354	341.830
002.10.01	Financien	1.109.331	1.140.829	1.109.335	1.089.540
002.10.02	Facilitaire zaken	1.165.096	1.160.469	1.119.816	1.204.440
002.10.03	Communicatie	397.244	577.632	355.940	419.811
002.10.04	Post en Archief	701.405	717.184	723.535	792.532
002.10.05	Juridische en Algemene Zaken	420.512	586.055	479.838	484.045
002.10.06	Personeel en Organisatie	970.348	988.858	967.679	1.034.964
002.10.07	Informatie Communicatie Technologie	636.217	643.968	591.451	591.809
002.10.09	Bureau Eilandsecretaris	367.003	566.664	575.274	344.057
002.10.10	Afdeling Deelnemingen	37.581	145.813	145.802	158.253
002.10.11	Economie, Toerisme en Innovatie	78.980	137.666	96.489	46.862
002.10.13	Kabinet Gezaghebber	306.249	313.292	304.395	303.417
002.10.14	Bureau Gedeputeerden	572.951	567.802	583.440	559.415
002.10.16	Directie en Staf Bedrijfsvoering en Ondersteuning	162.937	486.800	145.649	306.253
002.10.17	Directie en Staf Ruimte en Ontwikkeling	469.448	558.016	547.784	623.742
002.10.18	Beleid en projecten Ruimte en Ontwikkeling	1.212.119	1.436.855	1.268.072	1.317.553
002.10.19	Directie en Staf Samenleving en Zorg	633.705	584.528	585.622	646.500
002.10.20	Beleid en projecten Samenleving en Zorg	214.576	221.122	222.996	233.904
002.10.21	Directie en Staf Toezicht en Handhaving	577.851	553.514	514.517	623.116
002.10.22	Beleid en Advies Toezicht en Handhaving	211.375	193.021	193.010	208.382
002.20.02	Sector/Decentraal overleg	-	1.000	-	-
002.20.04	Overige Aangenheden	-	3.000	-	-
002.20.14	Personele cap. Milieu en Natuur Bonaire (BU)	45.673	153.313	153.301	154.620
002.20.15	Opzetten afdeling Deelnemingen (BU)	122.340	-	-	-
002.20.18	Deelname TCB economie & Toerisme	-	60.509	60.505	-
002.20.19	Revalidatie directie Samenleving en Zorg (BU)	13.229	-	45.498	37.585
002.20.25	Doorontwikkeling integriteitsbeleid (BU)	-	79.571	122.909	81.416
002.20.26	Versterking communicatiefunctie (BU)	18.827	174.097	152.187	72.745
002.00.33	Verbetering financieel beheer 2021 -Subsidie & BU	-	-	39.548	-
003.00.01	Burgerszaken	699.529	772.268	672.225	683.700
020.10.10	Realisatie-Unit Grondzaken	584.396	631.216	633.142	656.431
020.10.15	Realisatie-Unit Vergunningen	229.369	364.887	345.105	304.931
	Hoofdfunctie 1	763.875	678.605	575.656	687.785
140.10.00	Handhavingsprojecten en Taskforces	763.875	678.605	575.656	687.785
	Hoofdfunctie 2	1.147.977	1.318.427	1.189.351	1.276.918
210.00.09	Monumentenzorg	-	5.000	-	-
210.00.10	Commissie Naamgeving en nummering	-	5.000	-	-
210.10.00	Beheer Openbare Werken-Onderhoud Openbare Werk	296.781	264.254	343.794	352.513
211.00.02	Commissie Personenvervoer	-	3.000	-	-
211.10.00	Bureau Rijbewijzen	135.984	309.479	166.389	143.883
222.00.01	Haven- en loodswezen algemeen beheer	715.212	731.694	679.168	780.522
	Hoofdfunctie 3	1.048.244	1.070.180	1.015.349	1.112.421
300.00.05	Handhaving Ruimte en Ontwikkeling	701.625	730.635	675.816	771.891
341.10.00	Beheer Openbare Werken-Uitvoering LVV	346.619	339.545	339.533	340.530
	Hoofdfunctie 4	600.785	596.750	529.511	515.916
400.10.00	Educatie en Welzijn	600.785	596.750	529.511	515.916
	Hoofdfunctie 5	997.571	1.108.143	1.074.323	1.074.661
510.00.00	Bibliotheken en leeszaal	316.907	312.602	313.900	296.669
530.00.01	Indebon	432.254	474.540	449.387	485.120
540.00.01	Servicio di Kultura, Arte I Literatura	248.410	321.001	311.036	292.872

Functie	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2021 na wijziging	Rekening 2021
Hoofdfunctie 6	1.286.242	1.628.098	1.454.725	1.268.072
600.10.10 MOA	584.555	641.505	589.045	574.573
600.10.16 Schuld Hulp Verlening 2 (BU)	71.698	73.371	-	2.989
600.10.20 Schuldhulpverlening 3	-	-	73.369	80.534
600.10.29 Implementatie MDT	-	-	-	9.907
611.00.17 Arbeids re-integratie Twinning, Plenchi Trabou 2 (BU)	50.396	45.649	-	-
611.00.18 Arbeids re-integr. Twinning, Plenchi Trabou 2 (BU)	57.223	57.452	-	-
611.00.20 Arbeids re-integratie twinning, Plechi Trabou 3	-	-	103.096	20.849
630.00.03 Sociale kanstraject jongeren (SKJ/BU)	117.750	145.000	-	-
630.00.17 Integrale Wijkaanpak 6 (BU)	279.695	247.292	-	-
630.00.25 Aanpak Huishoudelijk Geweld en Kinder mishandeling (	16.562	-	-	-
630.00.30 Aanpak Werkplan HGKM 2018-2019 (BU)	26.856	79.352	-	2.056
630.00.31 Integraal wijkontwikkeling	-	71.353	358.047	295.148
630.00.36 Inter(ei)landelijke opvang slachtoffers HG (BU)	10.271	196.794	260.843	206.253
650.00.12 BES(t)4Kids - programmaplan (BU)	71.236	70.330	70.325	75.763
Hoofdfunctie 7	1.037.937	1.182.483	1.268.158	1.227.782
700.00.05 Publieke Gezondheid (BU)	-	90.432	90.426	-
700.00.06 Preventiemedewerkers PG	-	-	114.896	114.836
700.10.00 Publieke gezondheid	750.282	824.286	802.767	818.646
723.10.01 Commissie Natuurbeheer Bonaire	7.680	7.680	-	-
725.00.05 Handhaving Zorg en Samenleving	279.975	260.085	260.069	294.300
Hoofdfunctie 8	27.933	43.351	43.347	47.147
822.00.11 Huurcommissie	27.933	43.351	43.347	47.147
Hoofdfunctie 9	291.343	934.835	1.539.028	211.249
922.00.01 Stelposten	1.882	616.179	1.190.979	9.526
922.00.06 Personeel ter beschikking gesteld	-	-	-	57
922.00.17 Reservering Vakantie-uitkeringen	41.471	-	-	10.990
922.00.19 COVID-19	2.350	-	-	-
922.10.01 TOP - Traineeship programma	245.640	318.656	348.049	190.676
Rubriek II - voormalig personeel	1.308.513	1.290.903	1.320.967	2.603.037
922.00.02 Uitkering Gezagdragers	204.544	169.200	272.473	1.277.228
922.00.05 Wachtgeldregeling	31.209	-	-	-
922.00.07 Onderstand bij wijze van pensioen	1.072.760	1.121.703	1.048.494	1.325.809
Recapitulatie				
Rubriek I - huidig personeel	19.348.980	21.709.988	20.767.737	20.409.824
Rubriek I - huidig personeel (BU)	901.756	1.544.515	1.530.054	1.039.865
Rubriek II - voormalig personeel	1.308.513	1.290.903	1.320.967	2.603.037
Totaal	21.559.249	24.545.406	23.618.758	24.052.726

De personeelskosten zijn in 2021 met circa 2.5 miljoen gestegen ten opzichte van 2020. Deze toename is te wijten aan, onder andere:

- de compensatiebonus van USD1.500 arbeidsvoorwaarden die voortvloeit uit het arbeidsvoorwaardenakkoord van 2021 is uitbetaald aan de medewerkers die per 1 juli 2021 in dienst waren;
- de correctie van de uitkering bij wijze van pensioen die ten onterechte 50% van de pensioengrondslag was in plaats van de 70% conform de regeling uitkering en onderstand bij wijze van pensioen;
- de correctie van de vakantie uitkering met terugwerkende kracht is uitgevoerd. De vakantie uitkering werd over een aantal jaren onterecht verkeerd berekend en betaald;
- de aanpassingen van de voorzieningen voor het pensioen voor gezagdragers en werklieden aan de hand van de jaarlijkse herberekening door de actuaaris.

4. Overzicht staat van activa

Jaar	Omschrijving van de kapitaalgevallen	Ov- spr. aanwinst waarde 01/01/2021	Vermeerderingen	Bijdrage derden	Ov- spr. aanwinst waarde 31/12/2021	Af- schrift- ing/ duur	Totaal afschrijving/ aflossing 01 jan 21	(Ex- tra) af- schrijving	Boekwaarde 01/01/2021 na stelsel- wijziging	Boekwaarde 31/12/2021	kap. haren	LTV subun.
HOOFDELIJCKTE 0		7284.286	1.211.877		8.906.143		4.870.951	396.701	2.813.335	3.438.511	396.701	
Bebursingsreken												
	EL/Landide											
2014	Automatisering	115.570	-	-	115.570	5	115.570	-	-	-	-	
2015	Automatisering	10.965	-	-	10.965	5	10.965	-	-	-	-	
		126.535	-	-	126.535			-	-	-	-	6.001.10.00
Gezamenl.lic												
2014	Duurzame bedrijfsmiddelen	36.488	-	-	36.488	10	21.894	3.649	14.594	10.945	3.649	
2015	Meeublar	36.649	-	-	36.649	10	18.325	3.665	18.324	14.659	3.665	
		73.137	-	-	73.137		40.219	7.314	32.918	25.605	7.314	6.001.10.00
Gezamenl.lic												
2014	Tovotc-klunner	50.990	-	-	50.990	5	50.990	-	-	-	-	
2016	Meeublar	37.779	-	-	37.779	5	30.223	7.556	7.556	0	7.556	
		88.769	-	-	88.769		81.213	7.556	7.556	0	7.556	6.001.25.00
Beleidscollektie												
2000	Verhuwing zolder BC	175.902	-	-	175.902	20	175.902	-	-	-	-	
		175.902	-	-	175.902			-	-	-	-	6.001.30.00
Bebursingsprestat												
Afdeling Educatie												
1993	Restauratie woonwillege LTS	431.866	-	-	431.866	20	431.866	-	-	-	-	
1994	Verhuwing LTS	726.238	-	-	726.238	20	726.238	-	-	-	-	
2012	Verhuwing francheny eilandraad	386.930	-	-	386.930	20	154.774	19.347	232.157	212.810	19.347	
2017	Renovati- blawne pand ring construction	95.844	-	-	95.844	20	14.376	4.792	81.467	76.675	4.792	
2021	Huisvesting 2017	155.489	-	-	155.489	30	15.549	5.183	139.940	134.757	5.183	
2021	Huisvesting 2018	88.852	-	-	88.852	30	5.923	2.962	82.929	79.967	2.962	
2021	Huisvesting 2019	19.633	-	-	19.633	30	654	654	18.979	18.325	654	
		1.904.852	-	-	1.904.852		1.349.380	32.938	555.472	522.534	32.938	6.002.10.01
Afdeling EZ												
2012	7 Yaris en 12 Hilux	170.000	-	-	170.000	5	170.000	-	-	-	-	
2014	Hilux, Kia, Suzuki, VW	158.295	-	-	158.295	5	158.295	-	-	-	-	
2015	Diverse dienstwagens	112.070	-	-	112.070	5	112.070	-	-	-	-	
2016	Teleconcentrale 1e betaling	44.115	-	-	44.115	5	35.292	8.823	8.823	-	8.823	
2017	Teleconcentrale 2e betaling	44.115	-	-	44.115	5	26.469	8.823	17.646	8.823	8.823	
2018	KIA Pkano	15.264	-	-	15.264	5	6.106	3.053	9.158	6.105	3.053	
2021	Vervoermiddelen 2020	470.966	-	-	470.966	10	-	47.097	470.966	423.869	47.097	
2021	Vervoermiddelen 2021	-	26.000	-	26.000	10	-	-	-	26.000	-	
		1.014.825	26.000	-	1.040.825		508.222	67.795	506.593	464.798	67.795	6.002.10.02
Afdeling Communicatie												
2021	Diverse aankschaffingen laptops	-	16.552	-	16.552	5	-	-	-	16.552	-	
		-	16.552	-	16.552							6.002.10.03
Afdeling ICT												
2009	Diverse aankschaffingen automatisering	159.959	-	-	159.959	5	159.959	-	-	-	-	
2010	Diverse aankschaffingen automatisering	208.491	-	-	208.491	5	208.491	-	-	-	-	
2011	Diverse aankschaffingen automatisering	207.983	-	-	207.983	5	207.983	-	-	-	-	
2012	Diverse aankschaffingen automatisering	412.968	-	-	412.968	5	412.968	-	-	-	-	
2013	Diverse aankschaffingen automatisering	580.224	-	-	580.224	5	580.224	-	-	-	-	
2014	Diverse aankschaffingen automatisering	160.530	-	-	160.530	5	160.530	-	-	-	-	
2015	Diverse aankschaffingen automatisering	331.808	-	-	331.808	5	331.808	-	-	-	-	
2016	Diverse aankschaffingen automatisering	328.976	-	-	328.976	5	263.181	65.795	65.795	-	65.795	
2018	Diverse aankschaffingen automatisering	555.243	-	-	555.243	5	222.098	111.049	333.145	222.097	111.049	
2019	Diverse aankschaffingen automatisering	193.477	-	-	193.477	5	38.695	38.695	154.782	116.086	38.695	
2020	Diverse aankschaffingen automatisering	160.719	-	-	160.719	5	-	32.144	128.575	32.144	32.144	
2021	ICT investeringen 2019	17.671	-	-	17.671	5	3.534	3.534	14.137	10.603	3.534	
2021	ICT investeringen 2020	149.404	-	-	149.404	5	-	29.881	149.404	119.523	29.881	
2021	ICT investeringen 2021	-	222.451	-	222.451	5	-	-	222.451	222.451	-	
2021	Diverse aankschaffingen automatisering	-	700.000	-	700.000	5	-	-	-	700.000	-	
2021	Diverse aankschaffingen automatisering	-	156.874	-	156.874	5	-	-	-	156.874	-	
		3.467.454	1.079.325	-	4.546.779		2.589.471	281.098	877.982	1.676.509	281.098	6.002.10.07
Domineelbez												
1994	Terrain	63.520	-	-	63.520	-	-	-	63.520	63.520	-	
1999	Aankoop Klein Bonaire	564.628	-	-	564.628	-	-	-	564.628	564.628	-	
2006	Terrain	139.665	-	-	139.665	-	-	-	139.665	139.665	-	
2014	Nihiboko	165.000	-	-	165.000	-	-	-	165.000	165.000	-	
		932.813	-	-	932.813		-	-	932.813	932.813	-	

Jaar	Omschrijving van de kapitaaluitgaven	Oorspr. aanschaf waarde 01/01/2021	Vermeerderingen	Bijdrage derden	Oorspr. aanschaf waarde 31/12/2021	Afschrijvingsduur	Totaal afschrijving/aflossing 01jan'21	(Extra) afschrijving	Boekwaarde 01/01/2021 na stelselwijziging	Boekwaarde 31/12/2021	kap. lasten	t.l.v. subfun.
	HOOFDFUNCTIE 2	22.709.377	3.729.054	-	26.438.431		6.667.317	1.088.960	16.042.060	18.682.154	1.088.960	
	<i>Dotatiefondsen</i>											
2012	Diversen straten, wegen en pleinen	2.019.267	-	-	2.019.267	20	807.704	100.963	1.211.563	1.110.599	100.963	
2012	Aanleg alarminstallatie directie HATO	2.431	-	-	2.431	5	2.431	-	-	-	-	
2012	Bouwkundige werkzaamheden Kaya Korona	48.354	-	-	48.354	5	48.354	-	-	-	-	
2012	Installatiewerk gele gebouw Kaya Neerlandia	23.215	-	-	23.215	5	23.215	-	-	-	-	
2012	Bouwkundige werkzaamheden DROB	56.663	-	-	56.663	5	56.663	-	-	-	-	
2013	Diversen straten, wegen en pleinen	4.852.192	-	-	4.852.192	20	1.698.270	242.610	3.153.922	2.911.313	242.610	
2014	Diversen straten, wegen en pleinen	3.593.096	-	-	3.593.096	20	1.077.930	179.655	2.515.166	2.335.511	179.655	
2014	Renovatie wzh	13.920	-	-	13.920	5	13.920	-	-	-	-	
2014	Renovatie - Pasangrahan	105.462	-	-	105.462	20	31.638	5.273	73.824	68.551	5.273	
2014	Meubilair - Pasangrahan	158.214	-	-	158.214	10	94.926	15.821	63.288	47.466	15.821	
2015	Diversen straten, wegen en pleinen	2.312.423	-	-	2.312.423	20	578.105	115.621	1.734.318	1.618.697	115.621	
2017	Diversen straten, wegen en pleinen	951.359	-	-	951.359	20	142.704	47.568	808.655	761.087	47.568	
2018	Diverse werk w.o. Kaya Nikiboko Noord	908.379	-	-	908.379	20	90.838	45.419	817.541	772.122	45.419	
2021	Wegen en straten 2019	1.304.171	-	-	1.304.171	20	65.209	65.209	1.238.962	1.173.753	65.209	
2021	Wegen en straten 2020	1.213.154	-	-	1.213.154	20	-	60.658	1.213.154	1.152.496	60.658	
2021	Wegen en straten 2021	-	512.917	-	512.917	20	-	-	-	512.917	-	
2021	Diverse wegen	-	2.241.083	-	2.241.083	20	-	-	-	2.241.083	-	
2021	Onderhoud gebouwen	-	119.014	-	119.014	20	-	-	-	119.014	-	
2021	Infrastructuur nieuwbouw R&O	-	856.040	-	856.040	20	-	-	-	856.040	-	
	Totaal	17.562.300	3.729.054	-	21.291.354		4.731.907	878.797	12.830.393	15.680.650	878.797	6.210.002
	<i>Beheer openbare werken</i>											
2015	Portofoons	30.405	-	-	30.405	5	30.405	-	-	-	-	
2017	Straatnaam borden Elite Safety	17.522	-	-	17.522	5	10.512	3.504	7.010	3.505	3.504	
2018	Telefooncentrale	17.521	-	-	17.521	5	7.008	3.504	10.513	7.009	3.504	
	Totaal	65.448	-	-	65.448		47.926	7.009	17.522	10.514	7.009	6.210.10.00
	<i>Kaden, pieren, boeien en vaartuigen</i>											
1994	Pier Sorobon	121.582	-	-	121.582	20	121.582	-	-	-	-	
1996	Herstel Noordelijke Pier	83.799	-	-	83.799	20	83.799	-	-	-	-	
2004	Beveiliging haven	110.428	-	-	110.428	20	88.342	5.521	22.086	16.564	5.521	
2008	Bolderproject haven	715.786	-	-	715.786	25	343.576	28.631	372.210	343.578	28.631	
2009	Bolderproject haven	2.141.849	-	-	2.141.849	25	942.414	85.674	1.199.435	1.113.761	85.674	
2010	Bolderproject haven	156.872	-	-	156.872	25	62.749	6.275	94.123	87.848	6.275	
2013	Loodsboot	700.068	-	-	700.068	20	245.021	35.003	455.047	420.043	35.003	
2021	Havenfaciliteiten	1.051.245	-	-	1.051.245	25	-	42.050	1.051.245	1.009.195	42.050	
	Totaal	5.081.629	-	-	5.081.629		1.887.484	203.155	3.194.145	2.990.990	203.155	6.222.00.02
	HOOFDFUNCTIE 3	244.017	124.375	-	368.392		126.924	8.490	117.094	232.979	8.490	
	<i>Verhuur bedrijfsruimten en woningen</i>											
2000	Verbouwing loods	74.227	-	-	74.227	20	74.227	-	-	-	-	
	Totaal	74.227	-	-	74.227		74.227	-	-	-	-	6.310.00.00
	<i>Agrarische zaken algemeen beheer</i>											
2013	Schuur	35.131	-	-	35.131	20	12.299	1.757	22.832	21.076	1.757	
2014	Schuur	134.659	-	-	134.659	20	40.398	6.733	94.261	87.528	6.733	
2021	Agrarische zaken	-	36.406	-	36.406	20	-	-	-	36.406	-	
2021	LVV	-	87.969	-	87.969	20	-	-	-	87.969	-	
	Totaal	169.790	124.375	-	294.165		52.697	8.490	117.094	232.979	8.490	6.341.10.00
	HOOFDFUNCTIE 4	12.963.987	-	-	12.963.987		1.848.699	322.163	11.115.288	10.793.125	322.163	
	<i>Openbaar Enderend Onderwijs</i>											
1997	Bouw 2 leslokalen	92.948	-	-	92.948	20	92.948	-	-	-	-	
	Totaal	92.948	-	-	92.948		92.948	-	-	-	-	6.480.00.08
	<i>Kollegio Papa Cornes</i>											
1994	Verbouwing	151.945	-	-	151.945	20	151.945	-	-	-	-	
1997	Bouwkosten 1 leslokaal	36.443	-	-	36.443	20	36.443	-	-	-	-	
2021	Huisvesting scholen 2019	1.650.000	-	-	1.650.000	30	55.000	55.000	1.595.000	1.540.000	55.000	
	Totaal	1.838.388	-	-	1.838.388		243.388	55.000	1.595.000	1.540.000	55.000	6.480.00.08
	<i>Schoolengemeenschap SGB</i>											
1997	Bouwkosten 2 leslokalen	111.469	-	-	111.469	20	111.469	-	-	-	-	
2000	Verbouwing SGB	234.658	-	-	234.658	20	234.658	-	-	-	-	
	Totaal	346.127	-	-	346.127		346.127	-	-	-	-	6.480.00.08
	<i>Kollegio Luis Betran</i>											
2018	Renovatie school	1.074.875	-	-	1.074.875	40	53.801	26.872	1.021.074	994.202	26.872	
	Totaal	1.074.875	-	-	1.074.875		53.801	26.872	1.021.074	994.202	26.872	6.480.00.08
	<i>Licen Boneriano</i>											
2018	Uitbreiding school	1.537.841	-	-	1.537.841	40	77.194	38.446	1.460.647	1.422.201	38.446	
	Totaal	1.537.841	-	-	1.537.841		77.194	38.446	1.460.647	1.422.201	38.446	6.480.00.08
	<i>Schoolgebouwen</i>											
2014	Diverse scholen*	6.471.330	-	-	6.471.330	40	913.702	161.783	5.557.628	5.395.844	161.783	
2016	Diverse scholen**	1.602.478	-	-	1.602.478	40	121.539	40.062	1.480.939	1.440.877	40.062	
2018	Diverse scholen	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-	
	Totaal	8.073.808	-	-	8.073.808		1.035.241	201.845	7.038.567	6.836.721	201.845	6.480.00.08
	*Renovatie collegio San Bernardo & Nieuwbouw Watapana & Papa Cornes											/ 61110
	**Reina Beatrix & Renovatie gymzalen											

Jaar	Omschrijving van de kapitaall uitgaven	Oorspr. aanschaf waarde 01/01/2021	Vermeerderingen	Bijdrage derden	Oorspr. aanschaf waarde 31/12/2021	Af-schrijvings-duur	Totaal afschrijving/aflossing 01jan'21	(Extra) af-schrijving	Boekwaarde 01/01/2021 na stelselwijziging	Boekwaarde 31/12/2021	kap. lasten	l.l.v. subfun.
	HOOFDFUNCTIE 5	4.425.792	971.433	-	5.397.225		2.093.965	293.505	2.331.827	3.009.754	293.505	
	Sport algemeen beheer											
2010	Toyota Hilux	32.961	-	-	32.961	10	32.961	-	-	-	-	
		32.961	-	-	32.961		32.961	-	-	-	-	6.530.00.01
	Buitedsport accommodatie											
2012	Diverse sportterreinen	1.381.182	-	-	1.381.182	15	736.631	92.079	644.551	552.472	92.079	
2013	Diverse sportterreinen	2.429.973	-	-	2.429.973	15	1.133.986	161.998	1.295.987	1.133.989	161.998	
2014	Diverse sportterreinen	44.954	-	-	44.954	15	17.982	2.997	26.972	23.975	2.997	
2015	Diverse sportterreinen	517.222	-	-	517.222	15	172.405	34.481	344.817	310.335	34.481	
2021	Sport (verlichting)	19.500	-	-	19.500	10	-	1.950	19.500	17.550	1.950	
2021	Lichtmasten	-	309.178	-	309.178	15	-	-	-	309.178	-	
2021	Sportvelden	-	662.255	-	662.255	15	-	-	-	662.255	-	
		4.392.831	971.433	-	5.364.264		2.061.004	293.505	2.331.827	3.009.754	293.505	6.530.00.02
	HOOFDFUNCTIE 8	483.697	-	-	483.697		180.956	8.187	302.741	294.554	8.187	
	Bouw- en woningtoezicht											
2001	Volkswoningen nieuwbouw	380.960	-	-	380.960	40	180.956	4.762	200.004	195.242	4.762	
2021	Sociale woningbouw 2020	102.737	-	-	102.737	30	-	3.425	102.737	99.312	3.425	
	Totaal	483.697	-	-	483.697		180.956	8.187	302.741	294.554	8.187	6.822.10.00
	Activering BU											
2021	Buurthuizen nikiboko BU	-	188.282	188.281		1	-	-	-	1	-	
2021	ICT BU	-	83.262	83.261		1	-	-	-	1	-	
2021	deelnemingen BU (laptops)	-	1.438	1.437		1	-	-	-	1	-	
2021	opvang slachtoffer BU	-	2.019	2.018		1	-	-	-	1	-	
2021	Bes4kids BU	-	8.629	8.628		1	-	-	-	1	-	
2021	kabinet BU	-	1.438	1.437		1	-	-	-	1	-	
2021	wegen BU	-	4.138.081	4.138.080		1	-	-	-	1	-	
2021	Zuidpier BU	-	739.031	739.030		1	-	-	-	1	-	
		-	5.162.180	5.162.172		8						
	ACTIVA IN BESTELLING	14.313.476	-	-	14.313.476				14.313.476	14.313.476		
	Onderwijshuisvesting	14.313.476	-	-	14.313.476				14.313.476	14.313.476	-	
	Totaal	14.313.476	-	-	14.313.476				14.313.476	14.313.476		
	Totaal-generaal	62.924.632	11.108.919	5.162.172	68.871.376		15.788.812	2.118.005	47.135.816	50.964.557	2.118.005	

Jaar	Omschrijving van de kapitaall uitgaven	Oorspr. aanschaf waarde 01/01/2021	Vermeerderingen	Bijdrage derden	Oorspr. aanschaf waarde 31/12/2021	Totaal afschrijving/aflossing 01jan'21	(Extra) af-schrijving	Boekwaarde 01/01/2021 na stelselwijziging	Boekwaarde 31/12/2021	kap. lasten
	Recapitulatie naar balansposten									
	Materiële vaste activa:									
100	- gronden en terreinen	932.813	-	-	932.813	-	-	932.813	932.813	-
110	- woonruimten en bedrijfsgebouwen	3.685.976	317.944	198.927	3.804.993	2.636.845	54.887	1.049.127	1.113.255	54.887
112/111	- diverse scholen	12.336.524	-	-	12.336.524	1.221.236	322.163	11.115.288	10.793.125	322.163
150	- grond-, weg- en waterbouw. werken	21.535.602	8.611.527	4.877.110	25.270.019	6.103.223	1.025.854	15.432.379	18.140.942	1.025.854
120	- duurzamebedrijfsmiddelen	442.308	-	-	442.308	275.055	57.296	167.252	109.956	57.296
130	- vervoermiddelen	1.710.614	26.000	-	1.736.614	775.443	85.153	935.174	876.021	85.153
140	- automatiseringsmiddelen	3.593.989	1.182.015	86.135	4.689.869	2.716.006	281.098	877.981	1.692.765	281.098
160	- sportaccommodaties	4.373.331	971.433	-	5.344.764	2.061.004	291.555	2.312.326	2.992.204	291.555
195	- activa in bestelling	14.313.476	-	-	14.313.476	-	-	14.313.476	14.313.476	-
	Totaal-generaal	62.924.632	11.108.919	5.162.172	68.871.376	15.788.812	2.118.005	47.135.816	50.964.557	2.118.005

5. Overzicht subsidies en inkomensoverdrachten

Functie	Omschrijving	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
		2020	2021	na wijz. 2021	2021
42000	Onderstand & Steun behoeftigen				
341.10.00	Beheer Openbare werken-Uitvoering LVV	6.467	8.675	1.685	1.684
600.10.11	Armoedebestrijding	165.261	195.136	195.136	189.929
42100	Subsidies/bijdragen				
002.10.18	Beleid en projecten Ruimte en Ontwikkeling	3.933			
300.10.00	Unit Economie	68.055	68.055	68.055	68.055
310.00.00	Handel en industrie	127.834	132.834	132.834	127.834
341.00.03	Dierenzorg	104.959	145.997	145.997	134.959
400.10.00	Educatie en Welzijn	162.504	162.496	162.496	162.996
480.00.08	Overige Onderwijs aangelegenheden	398.050	538.137	538.137	532.871
482.00.10	Volwassen educatie	695.301	659.301	659.301	659.301
530.00.04	Overige sport aangelegenheden	6.494	108.331	91.531	91.450
540.00.02	Kunst & Cultuur	466.043	463.815	416.315	412.500
560.00.03	Volksfeesten	69.400	74.900	64.900	2.500
600.10.11	Armoedebestrijding	164.220	164.218	164.218	164.220
630.00.03	Sociale Kanstraject Jongeren SKJ (BU)	409.558	421.327	394.827	460.400
630.10.00	Ondersteuning samenlevingsopbouw	95.960	95.960	95.960	95.960
630.10.01	Wijk- en opbouw werk	922.235	1.190.013	346.210	191.294
630.10.02	Voorzieningen jeugd- en jongeren	1.280.925	1.280.925	1.376.215	1.376.215
640.10.00	Diensten en voorzieningen senioren	36.290	36.290	36.290	36.290
650.10.00	Voorzieningen kinderopvang	117.500	140.657	65.657	39.800
651.10.00	Mindervaliden & pers. met lich/geestelijk beperk	-	27.500	14.900	13.218
710.10.04	Preventie van verslaving	-	24.725	24.725	-
710.10.06	Gezondheidsbevordering en ziektepreventie	9.315	8.591	8.591	5.000
723.10.00	Unit Milieu	64.461	64.461	64.461	64.461
922.00.19	Covid-19	29.777			
42110	Subsidies/bijdragen aan overheid NV's				
530.00.02	Buitensportaccommodaties		460.000	460.000	309.178
560.00.02	Bevordering toerisme	1.925.978	1.925.978	1.925.978	1.925.978
721.00.00	Reiniging	1.516.000	1.546.320	1.546.320	1.546.320
	Totaal lasten	8.846.519	9.944.642	9.000.739	8.612.414
530.00.04	Overige sport aangelegenheden	10.000	-	-	-
	Totaal baten	10.000	-	-	-

6. Verzamel en consolidatiestaat

bedragen x USD 1.000

LASTEN		00	10	30	31	34	40	42	61	
Fun.	Omschrijving functie	TOTAAL	Niet in te delen uitgaven	Salarissen en sociale lasten	Personeel van derden	Energie	Ov. goederen en diensten	Belasting-opbrengst	Overige inkomens-overdracht	Kapitaal-lasten
001	Bestuursorganen	1.997	-	1.048	246	13	675	-	-	15
002	Bestuursapparaat	17.955	-	11.335	1.220	836	4.182	-	-	382
003	Burgerzaken	792	-	687	-	-	105	-	-	-
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	984	-	961	-	-	23	-	-	-
120	Brandweer en rampenbestrijding	-	-	-	-	-	-	-	-	-
130	Rampenbestrijding	-	-	-	-	-	-	-	-	-
140	Overige beschermende maatregelen	702	-	688	-	-	14	-	-	-
210	Wegen, straten en pleinen	4.137	-	353	-	-	2.899	-	-	886
211	Verkeersmaatregelen te land	144	-	144	-	-	-	-	-	-
222	Verkeersmaatregelen te water	1.582	-	781	130	11	457	-	-	203
300	Dienst economische zaken	858	-	772	-	-	18	-	68	-
310	Handel en industrie	181	-	-	-	-	54	-	128	-
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	804	-	341	-	-	319	-	137	8
400	Algemeen beheer onderwijs	722	-	516	27	-	16	-	163	-
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	2.190	-	-	-	-	1.334	-	533	322
482	Volwasseneneducatie	659	-	-	-	-	-	-	659	-
510	Openbaar bibliotheekwerk	339	-	297	30	-	12	-	-	-
530	Sport	2.215	-	485	-	-	1.036	-	401	294
540	Kunst	1.031	-	293	-	-	325	-	413	-
560	Maatsch.leefbaarheid en openluchtrecre.	2.050	-	-	-	-	122	-	1.928	-
600	Alg. beheer soc.voorz. en maatsch.dienstv.	2.586	-	668	14	-	1.550	-	354	-
611	Werkgelegenheid	-0	-	21	-	-	-21	-	-	-
630	Sociaal-cultureel werk / jeugd- en jong.werk	1.868	-	620	-	-	-876	-	2.124	-
640	Bejaardenzorg	36	-	-	-	-	-	-	36	-
650	Kinderopvang	115	-	76	-	-	-1	-	40	-
651	Dagopvang gehandicapten	24	-	-	-	-	11	-	13	-
700	Algemeen beheer volksgezondheid	834	-	933	8	-	-108	-	-	-
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	41	-	-	-	-	36	-	5	-
721	Reiniging	2.932	-	-	-	-	1.386	-	1.546	-
723	Milieu en natuurbeheer	92	-	8	-	-	20	-	64	-
725	Overige openbare hygiëne	309	-	294	-	-	15	-	-	-
822	Overige volkshuisvesting	1.191	-	47	-	-	1.136	-	-	8
920	Belastingen	103	-	-	-	-	95	9	-	-
922	Algemene uitgaven / inkomsten	4.623	512	2.687	-	-	1.424	-	-	-
TOTAAL LASTEN		54.097	512	24.053	1.675	860	16.258	9	8.612	2.118

bedragen x USD 1.000

BATEN			00	32	34	40	41	60
Fun.	Omschrijving functie	TOTAAL	Niet in te delen inkomsten	Huren en pachten	Overige goederen en diensten	Belasting-opbrengsten	Overdrachten	Reserveringen
001	Bestuursorganen	12	-	12	-	-	-	-
002	Bestuursapparaat	713	-	-	623	-	-	89
003	Burgerzaken	302	-	-	302	-	-	-
020	Eigend. niet voor de openb. dienst bestemd	1.364	-	1.364	-	-	-	-
140	Handhavingsprojecten en Taskforces	192	-	-	192	-	-	-
210	Dotatie fondsen	126	-	-	-	-	-	126
211	Verkeersmaatregelen te land	103	-	-	103	-	-	-
222	Verkeersmaatregelen te water	521	-	-	479	-	-	42
300	Dienst economische zaken	102	-	-	102	-	-	-
310	Handel en industrie	77	-	77	-	-	-	-
341	Overige agrarische zaken, jacht en visserij	36	-	-	36	-	-	-
480	Gemeenschap. uitg./inkom. onderwijs	1.018	-	-	10	-	954	55
530	Buitensportaccommodaties	2	-	-	-	-	-	2
710	Preventieve en curatieve gezondheidszorg	43	-	-	-	-	43	-
720	Slachthuizen	201	-	-	201	-	-	-
721	Reiniging	1.386	-	-	1.386	-	-	-
725	Overige openbare hygiëne	0	-	-	0	-	-	-
822	Overige volkshuisvesting	433	-	-	430	-	-	3
920	Belastingen	12.520	-	-	706	11.815	-	-
921	Algemene uitkeringen	36.506	-	-	-	-	36.506	-
922	Algemene uitgaven / inkomsten	-498	925	-	-1.423	-	-	-
TOTAAL BATEN		55.159	925	1.453	3.146	11.815	37.502	318